

Utrikesdepartementet

Avd: 3

Grupp: 2

Mål: En I / spec.

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1964 jan - dec.

3.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

bränd

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den ^{tel}ex 19 kl.

Inkom den 3 / 1 19₆₄ kl. 15.00

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 46: B		4
Avd. P	Gr. 2	Mål. 2 I

Al

Pol

4.

För Belfrage. Zina 3 januari doyenne haft dammottagning för överlämnande kollektiv gåva från beskickningscheferna till Tereschkova varom Björkegren torde rapportera. Fruarna Chrustjova, Bresjnev, Kosygin, Moraviova m.fl. sovjetiska damer deltog. Självt hade jag 2 januari under avskedsvisit fungerande utrikesministern Kuznetzov haft längre allmänt samtal varvid jag även tog upp R.W.-saken. Jfr Vårt chiffer 5 och vårt chiffer 6.

Sohlman

Coll.:

Dep U 325 A

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

translata

exc. sett

M

JA

CHIFFERTE

BRÅDSKANDE

Från Moskva

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 3 / 1 19 64 kl. 14.55

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr		46: B	5
Avd.	Gr.	Mål.	
P	2	Zun I	

Mycket brådiskande.

(P)

5.

Fortsättning på vårt chiffer 6. Kuznetzov svarade att han väl förstode moderns inställning och att han ej åsyftat henne. Det vore däremot svårt förstå varför man svensk sida fortsatte att driva ärendet. Jag svarade att man kunde vara förvissad om att andra motiv än önskan att säkra goda förbindelsen med Sovjetunionen vore svenska regering- en helt främmande. Det sätt varpå saken handlagts från dess sida, visade ju detta till full evidens. Men särskilt efter det senaste vittnesmålet, vilket ju avgivits av en mycket känd vetenskapskvinna, hade svenska vdb. ansett sig vara tvungna fortsätta.

Samtalet som fördes på engelska slutade här i moll.

Sohlman

UNGL. UTRIKES
EPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant dentelex 19 kl.

Inkom den 3 / 1 19 64 kl. 17.35

Utskrivet i 5 ex. Detta är originalet.

Dnr 46:B 6	
Avd. MP	Gr. 1
P 2	Mål. 62

6.

Personligt för Belfrage.

Under timslång avskedsvisit hos fungerande utrikesminister Kuznetzov den 2 januari frågade denne - sedan han med ytterst älskvärda personliga ord talat om min verksamhet här - om jag med min erfarenhet kunde helt personligt och öppet ge sovjetiska vdb. del av mina synpunkter på resp. råd vad de skulle kunna göra för att ytterligare befästa goda förbindelser med Sverige. Dessa låge dem nämligen varmt om hjärtat. Säg öppet om vi gjort några fel, tillade Kuznetzov. Här må inom parantes nämnas att liknande spörsmål på sistone riktats även till andra mindre länders ambassadörer som exempelvis Australien.

Jag svarade att som bekant man även svensk sida mycket angelägen utveckla goda vänskapliga förbindelser med Sovjetunionen och att detta ju numera mycket lättare sedan Sovjetregeringen - särskilt efter Stalins död - icke kritiserade, ja icke motarbetade den svenska utrikespolitiska linjen, nämligen alliansfrihet i fred och neutralitet i krig. På ekonomiska intellektuella områdena utvecklade sig relationerna till som jag trodde ömsesidig båtnad. Dock ville jag rikta uppmärksamheten på ett spörsmål som jag även berört med Chrustjov nämligen Grängesbergs rörexport hit efter 1964. Sedan jag redogjort för läget härutinnan sade jag - ehuru i Eder instruktion, jfr. Edert chiffer 215, endast talades om R.W. och spioneriet där ej berördes. Att Mikoyan en gång till oss gjort den reflektionen att det för ett litet land måste vara i viss mån skräckinjagande att (en så stor granne som exempelvis Sovjetunionen. För den vanliga ryssen liksom för medelamerikanen vore nog en sådan tanke helt främmande, tillade jag. I vårt fall tillkomme dessutom den historiska bakgrunden, vilket allt samverkade till att göra svenska folket särskilt känsligt i allt som berörde den nationella säkerheten.

Man finge därvid komma ihåg att-även om den svenska försvarsmakten mätt med en supermakts mått kunde förefalla sakna betydelse -den likväl utgjorde en väsentlig folkpsykologisk förutsättning för den svenska utrikespolitiken. Vad som efter kriget hänt i de skandinaviska länderna utgjorde belägg här för. Det var därför, upprepade jag, av stor vikt att undvika allt som kunde stöta svenska folkets känsla för den egna säkerheten. Jag skulle icke vara (?) uppriktig, fortsatte jag, om jag icke också bragte i erinran den fråga som jag enligt instruktion berört med Chrustjev under avskedsvisiten. R.W.-frågan, som jag ej nu önskade i sak gå in på, hade olyckligtvis nästan från början, under Stalin Berija Abakumov spårat ur. Efter att först ha helt korrekt meddelat oss att R.W. nått sovjetiska styrkor vilka beskyddade honom, hade det ej varit möjligt att få någon rättsida på saken. Det vore därför för våra förbindelser av stor betydelse att denna klarades upp. Härefter sade jag mig vilja återkomma till vissa praktiska frågor rörande våra förbindelser och talade om angelägenheten av att de intellektuella relationerna underlättades genom åtgärder för befordrande av individuell turism. Kuznetsov svarade att han delade min uppfattning om de ekonomiska intellektuella relationerna och sade att Chrustjev säkerligen givit erforderliga anvisningar i rörfrågan. Vad anginge de av mig berörda allmänna aspekterna på våra relationer gjorde han endast den invändningen att man icke behövde hysa skräck för Sovjetunionen, vars fredsälskande politik vore välkänd och i mån så icke fallet borde av diplomaterna utläggas och förklaras för deras resp. folk. Man kunde ej heller undgå att märka hurusom vissa kretsar icke blott i Sverige sökte väcka och stegra dylika känslor för att försämra våra förbindelser. Jag genmälde att det icke vore denna sida av saken jag avsett utan helt enkelt den slags skräck som skapades redan av det geografiska grannskapet till en jättemakt. Ökade och vidgade ömsesidiga kontakter skulle dock säkerligen med tiden ha gynnsamma återverkningar även på detta område, sade jag.

I R. W.-fallet hade vi gjort allt som är oss möjligt, fortsatte Kuznetsov. Han hade ju själv varit närvarande vid mitt samtal med Chrustjev år 1961 och visste att denne som

CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Från Moskva

2 till
3 »
4 »

Avsant den / 19 kl.
Inkom den / 19 kl.
Utskrivet i ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.
UP	1	ter

P 2 ter

forts. 6

personligen intresserat sig för sakens uppklarande på sin tid, givit instruktioner att allt skulle göras för att vinna klarhet om R. & W:s öde. Detta hade också skett. Själv hade Kuznetsov deltagit i de överläggningar som då ägt rum om hur man skulle behandla utredningens resultat. Det hade därvid beslutats att med hänsyn till de goda förbindelserna med Sverige öppet framlägga resultatet. Men nu återkomme man dock ständigt från svensk sida. Det borde ha kunnat klargöras för svenska regeringen att man här nu icke kunde göra något mera åt saken. Det förefölle uppenbart att kretsar som vore motståndare till goda svensk-sovjetiska förbindelser sökte utnyttja saken för sina syften. Jag svarade att jag i snart 17 år träffat modern flertalet gånger jag varit i Sverige och att hon icke ville uppgiva hoppet. Nu senast hade hon ju t.o.m. bett min hustru att söka hjälpa till.

Sohlman

Stockholm den 3 januari 1964.

Herr Advokaten Gösta Nisser
Hamngatan 1 A
Stockholm

Med anledning av Edert brev den 19 december vill jag ånyo bekräfta, att regeringen inte betraktar Raoul Wallenbergs sak som utagerad utan kommer att fortsätta ansträngningarna att få en positiv lösning till stånd. Men jag anser inte att det skulle gagna våra ansträngningar att vid nuvarande tidpunkt utfärda en kommuniké i saken, såsom föreslagits av överdirektör von Dardel.

Jag vill nämna att ambassadören Sohlman instruerats att vid sitt avskedsbesök hos ministerpresidenten återkomma till denna sak. Innan ambassadör Jarring avreser till Moskva skall vi självfallet ha ingående överläggningar med honom och nog överväga vad som från hans sida bör göras.

Er tillgivne

Tage Erlander

Översant till Palme 20/12 -63

Herr Advokaten Gösta Nisser,
Hamngatan 1 A
S t o c k h o l m

Med anledning av Edert brev den 19 december vill jag
änyo bekräfta, att regeringen inte betraktar Raoul Wallen-
bergs sak som utagerad utan kommer att fortsätta ansträng-
ningarna att få en positiv lösning till stånd. Men jag
anser inte att det skulle gagna våra ansträngningar
att vid nuvarande tidpunkt utfärda en kommuniké i saken,
såsom föreslagits av överdirektör von Dardel.

Innan ambassadör Jarring avreser till Moskva skall
vi självfallet ha ingående överläggningar med honom och
noga överväga vad som från hans sida bör göras i denna sak.

ADVOKATFIRMAN GÖSTA NISSER

Hamngatan 1 a, 4 tr
Stockholm

30/12

Konkurrens
t. Råne.

Stockholm den 19 december 1963.

Till Hans Excellens Statsministern,
Kanslihuset,
Stockholm C.

Ang. Raoul Wallenberg.

På uppdrag av min kusin Raouls mor fru Maj von Dardel och hans styvfar överdirektör Fredrik von Dardel, tillika god man för Raoul, har jag härmed äran översända ett av överdirektör von Dardel uppsatt förslag till kommuniké. Vid vårt sammanträde å Kanslihuset förra veckan uttalade Ers Excellens att förekomna missvisande uppgifter i radio och press motarbetade regeringens handlande i saken och att någonting måste göras för att vederlägga uppgifterna.

De sovjetiska myndigheterna har under de gångna åren på olika sätt erfarit att Raouls kvarhållande utgör en allvarlig negativ faktor i förhållandet mellan Sverige och Sovjet. Raouls föräldrar ifrågasätter om man icke nu skulle kunna vända på saken och i stället framhålla det positiva i hans återlämnande. Tanken är den att ambassadör Jarring i samband med att han tillträder sin nya post skulle kunna instrueras uttrycka sin tillfredsställelse över Ministerpresident Chrustjevs beslutna resa till Sverige och samtidigt framhålla att denna skulle kunna bli en verklig triumf-färd om han vid besöket har Raoul med sig. Jag ber Ers Excellens att allvarligt överväga ovanberörda frågor.

Med utmärkt högaktning

u/Gösta Nisser

avskrift.

Kommuniké angående Raoul Wallenberg.

I anledning av vissa missvisande uppgifter som förekommit angående Raoul Wallenberg, får regeringen meddela att denne enligt trovärdiga utsagor av från varandra oberoende vittnen, som noggrant kontrollerats, befunnit sig inom Sovjetunionen till och med år 1960 och att regeringen räknar med att han fortfarande befinner sig där. Regeringen kan därför icke betrakta Raoul Wallenbergs sak som utagerad.

STOCKHOLM
Stockholm den 5 februari 1964

Strängt förtroligt och personligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Ang.

Broder,

./.

./.

Åberopande Ditt samtal med Leif Belfrage i Raoul Wallenberg-ärendet får jag enligt Din önskan närslutet sända Dig dels överdirektör von Dardels sammanfattande promemoria av den 30 november 1963, dels texten till vårt meddelande till det sovjetiska utrikesministeriet av den 17 juli 1959 i engelsk version.

I anledning av publiciteten kring Bengt Sture-ärendet har såväl Svenska Dagbladet som Dagens Nyheter och Expressen på ledande plats, den 1, 2 respektive 3 dennes, återkommit till Wallenberg-ärendet. Dagens Nyheters uppgifter bygger uppenbarligen på von Dardels promemoria, som vi ju vet tillställts Ulf Brandell. Detta är veterligen första gången som det i pressen stått att läsa om existensen av uppgifter att Wallenberg så sent som i slutet av 1960 skulle ha befunnit sig på ryskt territorium och om Erlanders brev i början av 1961 till Chrustjov. Tills vidare har statsministern - eller vi - ej blivit ombedda att bekräfta brevets existens. Skulle så ske kommer bekräftelse att lämnas men därutöver ingen kommentar.

(R. Hichens Bergström)

Ambassadören G. J a r r i n g,
M o s k v a.

Exp 3/2 -64

P.M.

ang. Raoul Wallenberg av hans styvfar Fredrik von Dardel.

Sovjets v. utrikeskommissarie Dekanosov meddelade den 16 januari 1945 den svenska Moskvaministern Söderblom att W. anträffats i den av sovjettrupper erövrade delen av Budapest och att åtgärder till skydd av W. och hans egendom vidtagits av de sovjetiska militärmyndigheterna.

Någon månad senare meddelade Sovjets stockholmsambassadör Mme Kollontay till W:s mor och utrikesminister Günthers fru att W. befann sig i Ryssland och behandlades väl.

I mars 1945 kungjordes emellertid i den ungerska radion att W. försvunnit den 17 januari 1945 och att han antagligen mördats av Gestapoagenter.

På anmodan av UD gjorde Söderblom åtskilliga framställningar hos Sovjets utrikesministerium om undersökning ang. W:s öde. Sedan Söderblom år 1946 lämnat Moskva, gjordes under första halvåret 1947 ytterligare framställningar av hans efterträdare Hägglöf och Söhlman, som därvid endast fick veta att man inte funnit något spår efter W., oaktat de mest energiska efterforskningar bedrivits av generalstab, militärpolis, säkerhetspolis och andra myndigheter.

(Enligt vad ett stort antal hemvända fångar sedermera intygat befann sig W. under denna tid från slutet av januari 1945 i olika Moskvafängelser, först Ljubljanskaja och sen Lefortovskaja).

I en not den 18 augusti 1947 meddelade Sovjets utrikesminister Vysjinskij, att "det som resultat av noggrann undersökning fastställts att W. inte fanns i Sovjetunionen och att han var okänd för oss." Utrikesministeriet hade den 14 januari 1945 fått ett meddelande från en sovjetofficer i Budapest att W. anträffats där, men noggranna efterforskningar efter honom hade inte lett till resultat och

den officer, som lämnat meddelandet, hade inte återfunnits. Det återstod endast att förmoda att W. under striderna i Budapest omkommit eller tillfångatagits av Szalasis anhängare.

I början av 1950-talet inkom till UD ett stort antal vittnesmål av från Ryssland hemvända fångar ang. W:s fångenskap i fängelserna Ljubljanskaja och Lefortovskaja. Med åberopande av sådana vittnesmål gjorde UD den 11 februari 1952 en démarche till Moskva med anhållan om W:s återförande till Sverige.

Vid ett besök, som utrikesminister Undén år 1954 gjorde i Moskva utlovades från rysk sida att om W. anträffades skulle han återsändas till Sverige. Detta löfte åberopades av UD i en not den 10 mars 1956, vari meddelades att ytterligare vittnesmål om Raouls fångenskap i Ryssland inkommit och att det insamlade materialet enligt två f.d. justitieråd innefattade bindande bevisning härom.

Ryska UD svarade den 19 mars 1956 att det fastställts att W. inte befann sig på Sovjetunionens område. Vad anginge hänvisningarna till några vittnesmål av i förtid frigivna krigsförbrytare var det omöjligt att godtaga dessa vittnesmål, som stred mot fakta framkomna som resultat av en av sovjetiska organ gjord noggrann undersökning.

Vid statsminister Erlanders besök i Moskva påsken 1956 överlämnades vittnesmaterial ang. W. till sovjetiska vederbörande för granskning. På ryskt håll förklarade man sig beredd härtill och det bekräftades att W. givetvis skulle få hemresa om han befann sig i Sovjetunionen.

I ett memorandum den 6 februari 1957 meddelade därefter utrikesminister Gromyko att man företagit en noggrann undersökning av arkiven för fångregistrering för att få upplysningar om W. och att man hållit förhör med många personer som skulle kunna ha haft förbindelse med saken, men man hade inte påträffat några som helst uppgifter om W:s uppe-

håll i Sovjetunionen. Ingen av de förhörda kände till någon person med namnet W. I samband därmed hade man vidtagit en prövning sida för sida av arkivdokument i vissa fängelser. Därvid hade man i arkivdokument från sjukvårdstjänsten i Ljubljanskajafängelset påträffat ett dokument som det funnes grund att hänföra till W. nämligen en handskriften den 17/7 1947 daterad rapport från chefen för sjukvårdstjänsten vid fängelset Smoltsov till ministern för säkerhetstjänsten Abakumov, enligt vilken den för Abakumov bekante fången Walenberg under natten avlidit i cellen troligen av myocardinfarkt. På grund härav borde den slutsatsen dragas att W. avlidit i juli 1947.

I Gromykos memorandum tillägges att W. tydligen arresterats inom området för sovjetiska truppers krigshandlingar samt att W:s senare kvarhållande i fängsligt förvar och de oriktiga uppgifter om honom, som vissa förutvarande ledare för säkerhetsorganen lämnat till utrikesministeriet, varit ett resultat av Abakumovs brottsliga verksamhet. Abakumov hade sedermera arkebuserats och även Smoltsov hade avlidit.

(Den åberopade rapporten från Smoltsov innehåller inte några andra uppgifter för fången Walenbergs identifiering än att han varit bekant för Abakumov. Då både denne och Smoltsov uppges vara döda, synes det inte vara möjligt att få sådan ytterligare uppgifter om fången i fråga, som kan stödja hypotesen om W:s död, vilken uteslutande tycks vara grundad på denna rapport.)

Sedermera har från Ryssland trängt fram meddelanden, som visar att W. även efter år 1947 befunnit sig i fångenskap där.

Sålunda har en tysk vid namn Mulle berättat att han i fängelset i Wladimir, ca 20 mil från Moskva, år 1956 träffat en sovjetmedborgare, som suttit där sedan 1945 och varit utmärkt väl orienterad beträffande fängelsets prominenta fångar. Enligt denne fånge hade W. befunnit sig i Wladimirfängelset under en längre tid i början av 1950-talet. Sovjet-

fången hade en tid varit intagen i fängelsets sjukavdelning, där det fanns fångar från isoleringsavdelningen och där fanns också W. Om han var sjuk eller enbart isolerad visste fången inte.

På hösten 1958 kom en schweizare vid namn Brugger hem från rysk fångenskap. Han berättade att han på sommaren 1954 varit intagen på Wladimirfängelsets sjukavdelning. Där hade han i början av augusti 1954 kommit i knackningskontakt med en fånge som angav sig vara W., förste sekreterare vid Sveriges beskickning i Budapest. Han bad Brugger att, om denne blev fri, anmäla till svenska myndigheter att W. inte hade tillstånd att skriva och inte fick några brev.

En österrikare, som kommit hem från rysk fångenskap, har berättat att han i början av år 1955 delat cell med W. i Wladimirfängelsets sjukavdelning.

I en not till Moskva den 9 febr. 1959 meddelade UD att W. enligt utsagor av flera personer efter år 1947 befunnit sig i fängelset i Wladimir samt anhöll om en skyndsam undersökning för att fastställa om han vistats där.

Ryska UD svarade i en not den 6 mars 1959 att i Gromykos memorandum år 1957 framlagts alla informationer om W., som erhållits som resultat av en noggrann och allsidig kontroll och som ledde till slutsatsen att W. avlidit i juli 1947. En förnyad undersökning hade inte bringat i dagen några nya uppgifter. De i den svenska noten omnämnda informationerna om W:s vistelse i Wladimir hade inte bekräftats.

Sedermera påtalade Sovjets UD d. 28 juni 1959 vissa i pressen publicerade uppgifter om W:s vistelse i Sovjetunionen, vilka förklarades gripna ur luften.

I anledning därav meddelade svenska UD i en not den 18 juli 1959 preciserade uppgifter om de vittnesutsagor, som avsåg W:s uppehåll i Wladimirfängelset under 1950-talet.

I slutet av år 1960 fick Sveriges Moskvaambassad upplysningar från ryska källor om att W. fortfarande befann sig inom Sovjetunionen.

I anledning därav avlät Erlander, enligt vad han meddelat, i början av år 1961 ett brev till ministerpresidenten Chrustjev, vari han anhöll att åtgärder måtte vidtagas för W:s snara hemsändande.

Några närmare uppgifter om arten av de senaste upplysningarna har inte meddelats mig, men av samtal med Sohlman synes framgå att W. inte längre skulle befinna sig i fängelse utan i annan anstalt.

Det har inte lämnats något skriftligt svar på Erlanders brev till Chrustjev, men när utrikesminister Nilsson i maj 1963 besökte Moskva och där tog upp frågan om W. med Gromyko, protesterade denne i aggressiva ordalag mot att man skulle tala om denna sak, som för länge sen reglerats på diplomatisk väg. När Nilsson sen vid besök hos Chrustjev - i närvaro av Gromyko och Sohlman - började tala om W. hade Chrustjev sagt att det inte kommit fram något nytt. Sen Nilsson redogjort för de upplysningar, som inkommit om W:s fortsatta vistelse inom Sovjetunionen, hade Chrustjev svarat att det bara var rykten, som utsprits av elaka människor. Nilsson hade genmält att det inte var rykten utan vittnesmål men hade inte lyckats rubba Chrustjevs inställning.

Nilsson har förklarat att han inte anser frågan om W. utagerad.

Djursholm den 30 november 1963.

engående statsministerns samtal den 18 mars med
utrikesminister Gromyko angående Wallenberg-ärendet.

Erlender: Det viktiga är att vi utnyttjar besöksverk-
samtet till att stärka samheten mellan Sverige och Sovjetunionen.
Jag tänker på rydmdännens, Chrústjovs och
samtet eget besök - till att stärka förbindelser-
na mellan Sovjetunionen och Sverige. Nu finns
det emellertid en sak, som i mitt tycke de
svenska och ryska regeringarna borde anstränga
sig för att få ur världen. Jag skulle inte
vara uppriktig, om jag inte toge upp den
saken. Vi känner alla till den, det är den
gamla affären om den försvunne diplomaten
Wallenberg, som ni kanske tycker vi har tagit
upp alltför ofta. Om man kunde hitta någon
metod varigenom denna affär kunde bringas
till lösning eller att man kunde skapa klarhet
i saken, så skulle jag vilja säga, att inget
stör våra förbindelser. Den är föremål för
stor publik uppmärksamhet. Får jag förklara
vad det är som gör den affären speciellt svår.
Det är att det har varit ett samtal mellan
en svensk vetenskapsman i Moskva med en
sovjetisk vetenskapsman. Han, d.v.s. jag
skulle riktigare säga hon, är känd och upp-
skattad här hemma. Hon är nära vän av
Sovjetunionen, hon vill göra allt för att
skapa goda förbindelser med Sovjetunionen,
hon är en positiv vän till Sovjetunionen.
Hennes vilja att ingenting göra som stör de
goda förbindelserna med Sovjetunionen visas

av att hon varit mottaglig för våra synpunkter att uppgifter som hon sitter inne med inte bör bringas till offentligheten. Nu är hon i en svår samvetskonflikt såsom nära vän med familjen. Hon har varit korrekt och i tre år aldrig sagt något. Den problematik, som uppstått är följande: vi har två vittnesmål som är i konflikt med varandra. Finns det ingen möjlighet för en konfrontation mellan dessa vittnen, så att vi finge klargjort vad som har hänt.

Gromyko: Detta ärende har redan varit uppe till behandling på högsta nivå. I denna fråga har gjorts uttalanden av den sovjetiske regeringschefen för edra officiella representanter, och jag har absolut ingenting att tillägga. Wallenberg finns ej hos oss och vi har icke funnit något spår, och vi har ingenting att tillägga. Vad beträffar den sovjetiske vetenskapsmannen, måste det bero på ett missförstånd, eftersom han själv kategoriskt avvisar att han skulle ha sagt något sådant. Vi har haft ett krig och vet inte vad som har hänt med denne er medborgare. Det är miljoner som har omkommit under detta krig. Förutom dessa uppgifter, som ni fått tidigare, finns inga spår eller uppgifter om honom. Förutom dessa uppgifter har vi ingenting att överlämna, det finns ingenting. På den information vi lämnat måste ni tro. Om vi sade till er att vi skulle fortsätta undersökningarna, så skulle detta icke motsvara verkligheten. Det skulle möjligen lugna er, men det skulle inte ge er något, det skulle närmast bedra er. Och det är något som vi inte vill vara med om.

Erlander: Svenska regeringen har aldrig misstrott de uppgifter den fått från er. Vi har förståelse för de svårigheter, som förelegat hos er. Men här gäller det inte en undersökning av något annat än hur en för vetenskapliga intressen och för Sovjetunionen känd person kunnat få en sådan missuppfattning vid samtal med en rysk kollega. Kan det vara så egendomligt, att vi önskar få till stånd en undersökning om hur detta missförstånd kunnat komma till. Det är endast på denna punkt vi önskar undersökning.

Grömyko: Det var krig, det var tragiska händelser och många miljoner försvann. Utöver de informationer vi givit er har vi absolut ingenting att ge och de informationerna är resultat av objektiva undersökningar. Vi kan inte göra mer. Vad beträffar samtalet mellan de båda vetenskapsmännen måste det ju vara ett missförstånd, eftersom ju ingen kan ha sett vad som inte fanns att se. Vi vet vad vi har i vårt eget hus, och vi kan inte göra mer.

Erländer: Det är synd att ni har denna inställning. Gitta kan en psykologisk sak betyda mycket. Jag tror att det inte är svårt att förstå, hur den svenska regeringens situation blir, om saken dras upp i offentligheten, att jag tillskriivit Chrustjov och att jag inte ens får så mycket tillmötesgående att man försöker klara upp denna punkt. Vi tycker inte att det är så mycket vi begär. Svenska regeringens är villig att undanröja alla missförstånd, och jag vet att ryska regeringen har samma inställning. Vi tycker inte det är för mycket begärt. Vi har svårt att förstå, varför man inte skulle kunna tillmötesgå svenska regeringens mycket anspråkslösa begäran, men vi kan naturligtvis inte påverka era beslut.

Gromyko: Vi har inte ett dugg att säga utöver vad vi meddelat er. Och för övrigt, hur skulle man göra detta. Vi har inga andra uppgifter att komma med än vad vi har givit er. Sovjetregeringen har inte mer att säga.

Erländer: Vi har inte tvivlat på era uppgifter men vi skulle vilja ha uppklarat, varför två olika personer kunnat komma till så olika uppfattningar. Jag tycker det skulle vara möjligt att göra detta, bara det finns en vilja att göra det. De båda skulle väl kunna få mötas och få resonera igenom varför de uppfattat saken så olika. Ambassadörerna kan väl tala om detta..

Gromyko: Jag har redan sagt, att den sovjetiske vetenskapsmannen kategoriskt förnekar att han sagt vad som

håstatts. Men kanhända är han beredd att deklarerera
om detta. Är det detta ni menar med konfrontation?

Erlander: Det bästa vore väl om de båda träffades, gärna i
Moskva.

Gromyko: Jag kan för tillfället ej yttra mig å Mjasnikovs vägnar.
Men när vi hörde om detta, fick vi av Mjasnikov höra att
han ej kunde förstå hur missförståndet uppkommit. Huruvida
han är beredd att säga det igen, vet jag inte.

Erlander: Om de finge tillfälle träffas och tala om detta, vore det
ganska bra. Jag kan försäkra att jag tagit upp detta ärende
så ofta som möjligt för att få bort allt som kan irritera. Det
skulle underlätta våra ansträngningar om ett gott grann-
skapsförhållande, om denna fråga vore borta ur diskussionen.
Den kan komma att ställa till mycket besvär.

Men vi lämnar nu detta.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

Stockholm den 19 mars 1964.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den tel/ex 19 kl.

Inkom den 4 / 1 19 64 kl. 09.30

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Chiff. 2 nr 1 Sv

(Pd)

Dnr	46.B	7
Avd.	Gr. 1	Mål E
P	2	Om

7.

För Belfrage personligen. Våra chiffer 5 och 6. Under
sällskaplig samvaro danska ambassaden avskedsmiddag 3 janua-
ri sade mig Kovaljov "om jag får ställa Er en vänskaplig
fråga så säg mig varför vill ni fördärva våra förbindelser
genom att på nytt ta upp Wallenberg-affären efter att Er
utrikesminister talat med Chrustjov? Ni förstår väl att
efter Chrustjovs besked till honom intet kan göras åt
saken". Jag svarade att jag vid samtalet med Chrustjov
agerade enligt instruktioner och därför också måste svara
som jag gjorde på Kuznetzovs fråga. Sohlman

Coll.: 4

Dep U 326

CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Från Köpenhamn

Avsändt den ~~telex~~ 19 kl.

Inkom den 6 / 2 19 64 kl. 14.50

Utskrivet i 5 ex. Detta är originalet.

Dnr 85:8		J
Avd.	Gr.	Mål.
1	1	E
2	2	E

Statsminister ledig

3

Personligt för Bergström.

Förslag till eventuellt uttalande.

"Under avskedsvisit hos ordföranden i DSRU:s ministerråd N.S. Chrustjov 26 december i fjol erinrade ambassadör Sohlman helt allmänt om den betydande utveckling som under hans tid i Moskva ägt rum i de svensk-sovjetiska förbindelserna och tillade att - med visst väl känt undantag - ett flertal frågor kunnat lösas genom förhandlingar på ett för båda parter tillfredsställande sätt. Saken ^{berördes} ~~berördes~~ även och mer ingående vid ambassadörens avskedsvisit några dagar senare hos fungerande utrikesministern Kuznetzov. Från sovjetisk sida hänvisades till tidigare besked".

Sohlman

12/2
Moskva den 6 februari 1964

HP 1

Strängt förtroligt.

I.M.

Ar

ur

Broder,

Statsministeriet
12/2

ur

h
Jag har nu hunnit med de viktigaste visiterna i utrikesministeriet och haft mina inledande samtal med Gromyko själv, med Kuznetsov och Orlov och skall i morgon träffa Sobolev och Podserob. Med de ovannämnda har ingen anledning eller möjlighet förelegat att på ett osökt sätt komma in på Wallenbergsfrågan - samtalen har varit mycket angenäma och trevliga, men icke, med undantag för samtalet med Orlov (varom jag inberättat i ett särskilt handbrev till Bergström) lett in på några mera substantiella ämnen.

Vid mitt besök i dag hos chefen för skandinaviska avdelningen, ambassadören Kovaljov, kunde jag emellertid icke undgå att föra Wallenbergsfrågan på tal. Kovaljov höll ett litet anförande och prisade mycket de goda förbindelser och det vänskapliga förhållande som alltid rått mellan skandinaviska avdelningen och svenska ambassaden under Sohlmans tid; han hoppades att denna tradition skulle fortsätta. Jag sade honom att jag helhjärtat skulle göra mitt bästa för att fortsätta på denna vänskapliga linje. Efter ett rätt långt utbyte av

Kabinettsssekreteraren Belfrage

UD

allmänna älskvärdheter av denna typ kom så Kovaljov in på förhållandet mellan Sverige och Sovjetunionen. Han ansåg detta vara gott på det stora hela taget, men det förelåg kanske i alla fall några problem. Jag sade, att jag därav förstod att han syftade på de problem som han diskuterat med Finnmark då denne i fredags överlämnat vårt memorandum om "Bengt Sture". Min avsikt var egentligen inte att ta upp några problem när jag nu avlade mitt första besök hos honom, men eftersom han själv hade nämnt att problem förelåg, ansåg jag mig inte helt kunna gå förbi ämnet. "Problemen" berörde alltså dels "Bengt Sture" och dels Wallenberg. Kovaljov motsade mig icke i denna min uppfattning.

Till frågan om Bengt Sture ville jag endast erinra om att vår framställning byggde helt på sovjetiska fakta som framlagts i sovjetiska facktidsskrifter. Det låg därför inget egendomligt i att vi tog upp frågan och begärde en utredning om dessa förhållanden; vi hoppades få svar i sinom tid. Enligt min uppfattning förelåg inget problem i detta ärende. Det var baserat på klara sovjetiska uppgifter och vi agerade på ett normalt sätt. Kovaljov motsade mig icke och frågan om Bengt Sture berördes icke vidare under vårt samtal.

Men med Wallenbergsärendet låg det annorlunda till. Jag sade till Kovaljov, att jag gärna skulle vilja tala med honom öppet, uppriktigt och vänskapligt om denna fråga, vilken i grund och botten syntes mig vara det enda problemet i de svensk-sovjetiska förbindelserna. Jag framhöll, att jag icke kommit till honom med avsikt att ta upp Wallenbergsärendet, men eftersom han själv nämnt ordet "problem" kunde jag icke undgå att beröra frågan. Jag sade honom, att när jag utnämndes till ambassadör i Moskva, så förstod jag att jag skulle få denna fråga i arv - vilket arv jag icke ansåg det vara något större nöje att överta. Men nu hade jag övertagit detta arv och jag var tvungen att söka finna någon utväg. Skulle vi nu inte, sade jag, på något sätt kunna finna en väg att definitivt lösa den-

na fråga som nu så länge stört de goda förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen, vilka för övrigt utvecklade sig på bästa sätt?

Kovaljov svarade mycket vänligt och förekommande, att utrikesministern av Chrustjov fått ett uttömmande svar - något härutöver fanns icke att tillägga. Vi måste komma ihåg att det var så många människor som omkommit och försvunnit under kriget. Chrustjovs egen son hade omkommit och man hade inte ens kunnat finna hans begravningsplats. Man hade gjort allt vad man kunnat på sovjetiskt håll för att bringa klarhet i Wallenbergsfallet. Men man hade helt enkelt icke mer att tillägga.

Jag svarade, att jag väl kände till det besked vi erhållit, men lika fullt fick vi räkna med att frågan stod kvar. Vi hade all förståelse för de oerhörda prövningar och svårigheter som Sovjetunionen genomgått under det andra världskriget. Men Wallenberg var dock diplomat, något som ytterligare bidrog till att komplicera frågan. Svensk allmän opinion ville inte släppa frågan - det framgick av svenska pressens skrivelser de senaste dagarna. Vi var under inga förhållanden intresserade av att frågan ständigt hölls vid liv som ett störande moment i de svensk-sovjetiska förbindelserna. Jag kunde mycket väl förstå att man på sovjetiskt håll tyckte att vi "tjatade" om denna fråga. Jag bad Kovaljov förstå mig om jag senare komme tillbaka till den. Jag hoppades att jag öppen hjärtligt och framt och på det vänskapligaste skulle kunna få diskutera den med honom - det låge dock i bådas vårt intresse att komma till en lösning av den. Kovaljov sade mig, att jag vore välkommen, men han ville upprepa att man inga nya uppgifter hade.

Vårt samtal fördes i vänskapligaste ton; det torde framgå av ovanstående att min framställning tog formen av en vädjan till Kovaljov att finna en lösning; han syntes mig icke visa tecken till någon irritation och framförde sin uppfattning utan större emfas; närmast fick jag intrycket att han i

grund och botten var väl medveten om vikten av att finna en lösning, men att han icke såg någon väg ut ur detta dilemma.

Den Tullgatan

Gunnar Jarring

Gunnar Jarring

Att och utrikesministern
minstende

Delfyge i dii

us

P.M.

Vid mitt besök hos ambassadör Belochvostikov i dag nämnde jag, att jag av utrikesministern informerats om det samtal kring Wallenberg-affären, som förts mellan dem båda under gårdagens lunch för de båda rymdfararna Gagarin och Bykovskij. Jag tyckte det kunde vara bra att vi båda, som var på sin post starkt berördes av detta problem, utväxlade några synpunkter på Wallenberg-frågans nuvarande läge. Jag var övertygad om att han likaväl som jag var angelägen att finna en lösning på denna fråga, som var så betydelsefull för de svensk-sovjetiska förbindelserna. Belochvostikov kom omedelbart med ett långt anförande som gick ut på att det var obegripligt att vi ständigt tog upp Wallenberg-affären. Vi hade ju dock fått skriftligt besked 1957, och vi hade vid olika tillfällen därefter fått veta, att inget nytt var att förmäla; icke minst hade utrikesministern i rättframma ordalag fått veta detta av Chrystjov själv. Och lika fullt fortsatte vi att ta upp Wallenberg-frågan. Vi borde väl ändå förstå att om ryssarna haft någon möjlighet att trolla fram Wallenberg, så hade han omedelbart blivit överlämnad till oss. På sovjetiskt håll fann man det högst oangenämt att Wallenberg-frågan ständigt togs upp. Om man verkligen haft någon möjlighet att skaffa fram Wallenberg, skulle ingen ha varit mera angelägen än ryssarna att definitivt röja denna källa till svensk-sovjetiskt missförstånd ur världen. Men sanningen var att illasinnade kretsar i Sverige använde Wallenberg-affären som ett medel till att försämma förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen, och det fööll honom egendomligt att vi inte kunde inse detta, och att vi inte kunde stoppa dessa kretsars verksamhet. Han

nämnde särskilt Wallenbergskommittén.

Jag svarade, att som läget var i dag så hade vi en utsaga av professor Nanna Swartz, som hävdade att en sovjetisk läkarkollega till henne, professor Mjasnikov, uppgivit, att Wallenberg fanns i Sovjetunionen.

Belochvostikov bröt omedelbart in och förklarade att detta var absolut lögn. Något sådant hade aldrig Mjasnikov sagt. Mjasnikov, som förra året passerat Stockholm, hade hos Belochvostikov på sovjetambassaden förklarat, att han aldrig sagt något sådant. "Vår professor" hade fått det hela om bakfoten, endera missförstått det hela eller också diktade hon fritt. För övrigt hade Chrustjov själv givit oss klart besked och därutöver var inget att tillägga.

Jag genmälde, att vi tydligen hade två uppgifter - en härrörande från professor Swartz som gick ut på att hon av professor Mjasnikov fått erfara att Wallenberg fanns i Sovjetunionen, till yttermera visso på ett sjukhus, och en uppgift av Mjasnikov själv som förklarade att detta vore fel. Men skulle nu inte Mjasnikov rimligen kunna anmodas att avge en skriftlig förklaring angående sin uppfattning och vad som förevarit mellan honom och professor Swartz, så att vi en gång för alla finge definitivt klarlagt vad som sagts och uttalats?

Belochvostikov svarade - hetsigt - att det var märkligt att vi fäste större avseende vid en "professors" utsaga än vid Chrustjovs eget definitiva besked. Han kunde inte annat än uppfatta det som kränkande, att vi överhuvud taget kunde komma in på en sådan tanke.

Till detta genmälde jag, att det låg i bådas vårt intresse att få Wallenberg-saken upplärd. Jag kunde inte anse, att det låg något kränkande i att Mjasnikov finge avge en förklaring om vad som förevarit mellan honom och professor Swartz. Kanske kunde det bidra till att lösa hela problemet. Vi tvivlade icke på Chrustjovs ord att det icke vore mera att säga i fallet Wallenberg, men skulle det verkligen vara till någon skada att Mjasnikov finge avge en förklaring, när vi nu hade två så motsäggande utsagor.

Belochvostikov sade att jag i så fall finge komma med ett sådant förslag i Moskva. Han ville inte framlägga det - han hade för övrigt inga instruktioner. Han hade tagit upp saken med

utrikesministern därför att vi hade tagit upp den i Moskva - och så kom jag och tog upp den på nytt med honom. Och vad hade han för garanti för att vi icke, efter en förklaring från Mjasnikov, dock komme att på nytt ta upp Wallenberg-ärendet. Vi samlade in uppgifter från alla möjliga grumliga källor, uppgifter som vi sedan ville göra gällande vara fakta. Vi hade till och med kostat på en resa för en person som påstod sig ha sett Wallenberg i Sovjetunionen, ända från Australien och så visade det sig vara en vanlig skojare, som på det viset fick företa en gratisresa till Sverige. Och nu hade Ohlin interPELLERAT i riksdagen om Wallenberg och en lång rad sjömän, som han plockat upp ur havets djup. Det hela var avsiktligt gjort för att försämra förbindelserna med Sverige överhuvud taget och nu särskilt inför Chrustjovs besök.

Jag sade Belochvostikov, att ifråga om sjömännen i Bengt Sture-fallet var våra uppgifter baserade på officiella sovjetiska dokument, och det var inget egendomligt att vi begärde upplysning om deras öde. Det låg ingen illvillig avsikt i vår förfrågan, lika litet som det låg någon sådan i vår önskan att få klarhet i Wallenberg-fallet. Den allmänna opinionen i Sverige krävde klarhet och regeringen måste ta hänsyn till detta. Belochvostikov reagerade härtill, att regeringen föll undan för tryck från sovjetfientliga kretsar - när skulle man få se att regeringen utövade något mottryck mot dessa kretsar? Och vad Nanna Swartz beträffade så vore hon helt finansierad av dessa kretsar och gick deras ärenden. Att hon skulle betraktas som "sovjetvän" var löjligt. Jag genmälde, att professor Swartz säkerligen var så välbärgad själv, att hon inte behövde bli "finansierad" av någon. Hon hade sin uppfattning, till vilken hon kommit utan "tryck" från någon och den stod hon för.

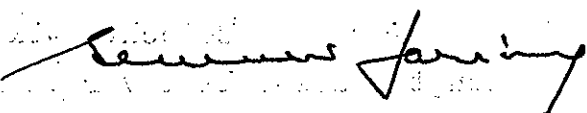
Det blev ytterligare ett livligt meningsutbyte kring den svenska pressens roll, där Belochvostikov visade stor misstro mot att pressen verkligen vore så fri, att regeringen icke kunde påverka den. Alla mina bedyranden

om pressfrihet och pressens oberoende ställning hade föga effekt. Han visste bättre.

Belochvostikov ville vidare varna mot att vi tog upp Wallenberg-ärendet med Chrustjov. Det kunde ha obehagliga följder. Chrustjov vore en man med ett starkt temperament, och man visste icke vad som skulle ske.

Det långa samtalet - närmare en timme - slutade med att Belochvostikov erkände att vi båda satt i samma båt och det vore bra att vi försökte "sopa rent", så att vi på det sättet skulle kunna förbättra de svensk-sovjetiska förbindelserna. Vi kom vidare överens om att vårt samtal hade privat karaktär. Han hade dock tidigare under samtalet sagt, att han skulle meddela Moskva om samtalet, och vi bör naturligtvis utgå från att så sker.

Stockholm den 4 mars 1964.

/Gunnar Jarring/

CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

bränd

5

Från Moskva

Avsant den tel/ex 19 kl.

Inkom den 25 / 3 1964 kl. 18.05

Utskrivet i 5 ex. Detta är originalet.

Dnr 46:B		120
Avd. A	Gr. 2	Mål. E.L.

Kab. sek. informerad

per telefon kl. 19.10 / BR 120.

He

Brådskanie för kabinettsekreteraren.

W
P r i m o. Härvarande DN-korrespondent sagt mig Expressen i dagens nummer uppges ryskt vittne dykt upp på svenska ambassaden i Moskva uppgivande att Wallenberg lever. Stockholmstidningens korrespondent anför samma men med uteslutning av ordet ryskt. I båda fallen har jag svarat att jag icke känner till något sådant vittne.

S e c u n d o. Jag gissar utan att ha sett artikeln, att man möjligen kan åsyfta tidigare uppgiftslämnare.

Jarring

Pressförfrågan onsdagen den 25 mars 1964.

Besked till Svedberg, TT, Falkenstam, SvD,
Johansson, ST, Aiken, RFE, enligt Excellensen
rörande Wallenberg-fallet:

Uppgifter om att ett ryskt vittne kontaktat
svenska ambassaden i Moskva i Wallenberg-ärendet
är felaktig. Vi känner ej till att sådan kontakt
har förekommit med svenska ambassaden.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *postchefen*
» 3 » *brant*
» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den telæx 19 kl.

Inkom den 26 / 3 19 64 kl. 1020

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>46:B</i>		<i>121</i>
Avd.	Gr.	Mål.
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>2 em</i>

Mg

(Pd)

W

121.

Edert chiffer 82.

Hoppas pressbyrån av vårt chiffer 120 förstått kontakt
icke tagits oss.

Jarring

Coll.:
Dep U 325 A

Min tillgivna
Professor Nanna Svartz
sänder ett brevutkast
för diskussion jag ber
om ursäkt för det tillfälligt
Stockholm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

us
Förtroligt.

Pol. chefen

K. Vigen

Kont 15/6 64

P.M.

R Fru von Dardel ringde idag till utrikesministern. Som utrikesministern emellertid var upptagen lämnade hon meddelandet till mig.

Hon hade velat träffa utrikesminister Gromyko under dennes Sverigebesök. Detta hade inte kunnat ordnas. Protokollchefen hade meddelat att hennes önskemål framställts för sent. Denna gång önskade hon i god tid anmäla sitt starka önskemål att få träffa ministerrådsordföranden Chrustjov. Vid tillfället ifråga önskade hon också medföra en anhörig. - Hon förhörde sig också om tolkfrågan. En rysk tolk var inte att lita på. Kunde pålitlig svensk tolk tillhandahållas?

Jag lovade framföra önskemålen till utrikesministern.

Stockholm den 7 april 1964.

Olle Tunberg
(Olle Tunberg)

29. 4. 64

Brevet från Myasnikov till prof.
Svensk inslämning till prof. Svartz den 8/5-64
(jämte översättning) /H

Käre Leif,

I dag har, tydligen genom bult,
inslämnats en sluttet brev från Myasnikov
till mig, varifrån han ber mig översätta en brev
till Nanna Svartz. Det bifogas i original, jämte
fotokopia av Myasnikovs brev till mig. Vidare
bifogas jag en översättning som jag i all hast
gjort själv.

Detta är antagligen ryssernas svar på
vår förhållande om konfrontation. Under
alla förhållanden har Myasnikov gjort
hennes papper på att han har undersökt
saken.

Med vänlig hälsning

Kenneth

P. S. Tyvärr hade brevet gått till arkivet
och öppnats där av två eller antagligen fyra
kenniga arkivister. Man hade i sin tur läst
Wahlqvists ~~kommentar~~ till det brevet, som i
sin tur kommit till resultatet att det går de
en sedvanlig brottbefordran. Då vi nu själv
har inget av den betydelse vi skulle vilja
sammanhang.

Jag bör väl tydligen und fråga korta
rader utifrån månaderna? Tackar
Med vänlig hälsning. H.

Jag tillskriver er i samband med på nytt
~~framkänna~~
 nya utgåvan i Lischboken, som även har
 Wallenbergs öde. I dessa citerades jag -
 på så sätt, att jag skulle ha givit Edet något
 slag uppgifter om honom under ett besök
 vid Terapeutische Institutet (under neurologi-
 konferensen 1961 i Gießen).

Jag vill säkert erinra Er, både jag och då,
 antingen vet om herr Wallenberg, aldrig har
 hört hans namn, och inte har den ringaste
 uppfattning om han är i livet eller ej.

Jag sågde Er än i denna anslutningen
 vänta Er till vårt Lärhusministerium,
 genom Eders ambassadör eller personligen.
 På Eders begär, att jag bör skulle efter-
 fråga denne persons öde hos vi regerings-
 chef N. S. Christján, som då hade jag, enligt
 Eders hypotes, var, svarade jag att N. S.
 Christján, som alla väl visste, var fullständigt
 frisk och att jag inte var hans läkare.

På vår grund av något av oförståeligt
 missförstånd har denna mitt karia tankar
 med Edet (det förhållande på tyska språket -
 vilken jag misstänkte inte helt behövdes)

blivit felaktigt talat i svenska officiella kretsar.

Senare fick jag reda på att herr Wallenberg dog redan i 1947 och att vår regering längre fram i tiden hade meddelat svenska regeringen och den avlidnes familj här om.

Jag har Er utåtliga minia bästa önskipar om full hälsa och framgång i Er vetenskapliga och läkar- verksamhet

Med djupaste hälsningar

Директор
ИНСТИТУТА ТЕРАПИИ
АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК СССР
Действительный член АМН СССР
профессор А. И. МИСНИКОВ

Москва, Петровбригский пер., дом № 10.

Телефон Б 1-03-13

« 29 - IV » 1964 г.

Уважаемый господин посол,

Прошу не отказать в Вашем любезном содействии и препроводить прилагаемое письмо шведскому профессору-ревматологу Нанне Шварц, с которой я ранее имел удовольствие встречаться, но личного адреса которой я, к сожалению, не знаю.

Заранее благодарю Вас за выполнение моей просьбы.

С уважением,

Мисников

*Ärare Herr ambassadör,
Jag hade ännu ingen
kontakt för detta underhåll
att för bifogade brev
vidarebefordrat till den
svenska professorn och
röntgenologen Nanne Schwarz,*

INK. BESK. D. RYA		
D. No	14	26
30 April 64		
A. ...	P. ...	U. ...
0	96	02

*med vilken jag tidigare varit i kontakt.
Men hans personliga adress jag tyvärr inte vet.
Jag skulle ha varit glad för en hjälp
att spridna denna till Sverige.
Med vänlig hälsning*

Stockholm Institute of Therapy
Medicinska Vetenskapsakademien
Директор

ИНСТИТУТА ТЕРАПИИ
АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК СССР
Действительный член АМН СССР.

профессор **А. Л. МЯСНИКОВ**

Москва, Петровверигский пер., дом № 10.

Телефон Б 1-03-13

«29» апреля 1964 г.

Дорогая г-жа Шварц !

Пишу Вам в связи с вновь появившимися высказы-
ваниями в Стокгольме, касающимися судьбы г-на
Валленберга. В них делались ссылки на меня, -
в том смысле, что будто бы я сообщил Вам какие-
то сведения о нем во время Вашего визита в
Институт Терапии (в дни ревматологической кон-
ференции 1961 г. в Москве).

Как Вы, наверное, помните, я сказал Вам
тогда, что я ничего не знаю о г-не Валленберге,
никогда не слышал его имени, не имею никакого
понятия о том, жив ли он или нет.

Я посоветовал Вам обратиться по данному
вопросу в наше Министерство иностранных дел,
через Вашего посла или лично. На Вашу просьбу
спросить о судьбе данного человека у главы
нашего государства Н.С.Хрущева, которого я, по
Вашему предположению, должен был лечить,

Директор
ИНСТИТУТА ТЕРАПИИ
АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК СССР
Действительный член АМН СССР
профессор **А. Л. МЯСНИКОВ**

Москва, Петроверигский пер., дом № 10.

Телефон Б 1-03-13

«.....».....196.....г.

2.

я ответил Вам, что Н.С.Хрущев, как хорошо всем известно, вполне здоров, а я не являюсь его врачом.

По какому то непонятному мне недоразумению эта моя краткая беседа с Вами (она происходила на немецком языке, — может быть не вполне совершенном с моей стороны) была неправильно истолкована в шведских официальных кругах.

Позже я узнал, что г-н. Валленберг еще в 1947 году умер и что об этом было в дальнейшем сообщено нашим правительством шведскому правительству и семье покойного.

Прошу принять мои наилучшие пожелания полного здоровья и успехов в Вашей научной и врачебной деятельности.

С искренним уважением,

Мясников

Директор
ИНСТИТУТА ТЕРАПИИ
АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК СССР
Действительный член АМН СССР
профессор **А. Л. МЯСНИКОВ**

Москва, Петроверигский пер., дом № 10.

Телефон Б 1-03-13

«29» апреля 1964 г.

Дорогая г-жа Шварц !

Пишу Вам в связи с вновь появившимися высказываниями в Стокгольме, касающимися судьбы г-на Валленберга. В них делались ссылки на меня, - в том смысле, что будто бы я сообщил Вам какие-то сведения о нем во время Вашего визита в Институт Терапии (в дни ревматологической конференции 1961 г. в Москве).

Как Вы, наверное, помните, я сказал Вам тогда, что я ничего не знаю о г-не Валленберге, никогда не слышал его имени, не имею никакого понятия о том, жив ли он или нет.

Я посоветовал Вам обратиться по данному вопросу в наше Министерство иностранных дел, через Вашего посла или лично. На Вашу просьбу спросить о судьбе данного человека у главы нашего государства Н.С.Хрущева, которого я, по Вашему предположению, должен был лечить,

Директор
ИНСТИТУТА ТЕРАПИИ
АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК СССР
Действительный член АМН СССР
профессор А. Л. МЯСНИКОВ

Москва, Петроверигский пер., дом № 10.

Телефон Б 1-03-13

«.....».....196.....г.

2.

я ответил Вам, что Н.С.Хрущев, как хорошо всем известно, вполне здоров, а я не являюсь его врачом.

По какому то непонятному мне недоразумению эта моя краткая беседа с Вами (она происходила на немецком языке — может быть не вполне совершенном с моей стороны) была неправильно истолкована в шведских официальных кругах.

Позже я узнал, что г-н Вайленберг еще в 1947 году умер и что об этом было в дальнейшем сообщено нашим правительством шведскому правительству и семье покойного.

Прошу принять мои наилучшие пожелания полного здоровья и успехов в Вашей научной и врачебной деятельности.

С искренним уважением,

Мясников

29 april 1964.

Översättning.

✓
Bästa Fru Svartz,

Jag tillskriver Er i samband med på nytt framkomna uttalanden i Stockholm rörande herr Wallenbergs öde. I dessa citerades jag - på så sätt, att jag skulle ha givit Eder några slags uppgifter om honom under Ert besök vid Terapiska Institutet (under reumatologkonferensen 1961 i Moskva).

Som Ni säkert erinrar Er, sade jag Er då, att jag ingenting vet om herr Wallenberg, aldrig hört hans namn och inte har den ringaste uppfattning om han är i livet eller ej.

Jag rådde Er att i denna angelägenhet vända Er till vårt utrikesministerium, genom Eder ambassadör eller personligen. På Eder begäran att jag skulle efterfråga denne persons öde hos vår regeringschef N.S. Chrustjov, vars läkare jag enligt Eder hypotes vore, svarade jag Eder att N.S. Chrustjov, såsom alla väl visste, var fullständigt frisk och att jag inte var hans läkare.

På grund av något mig oförståeligt missförstånd har detta mitt korta samtal med Eder (det försiggick på tyska språket, vilket jag måhända icke helt behärskar) blivit felaktigt tolkat i svenska officiella kretsar.

Senare fick jag reda på att herr Wallenberg avlidit redan år 1947 och att vår regering vid senare tidpunkt meddelat svenska regeringen och den avlidnes familj härom.

Jag ber Eder mottaga mina bästa önskningar om full hälsa och framgång i Er vetenskapliga och läkareverksamhet.

Med uppriktig högaktning

u/ Mjasnikov
✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

brev

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den tel/ex 19 kl.

Inkom den 30 / 4 1964 kl. 15.47

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	46:R	162
Avd.	Gr.	Mål.
A	2	Eu I

I63.

För kabinettssekreteraren personligen.

lwg Har idag fått ett brev från Mkasnikov för vidare
befordran vår kvinnliga läkare. Det kommer med kuriren
måndag fm.

Jarring

Coll.: *ac*

Dep U 326 A

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

aa
fr

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den telæx 19 kl.

Inkom den 4 / 5 19 64 kl. 10.35

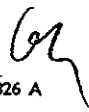
Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 46:B		164
Avd. P	Gr. 2	Mål. E-1

164.

För Belfrage personligen. I min handskrivna översättning brevet
vårt chiffer 163 har i andra avsnittet andra raden ett "jag" bortfallit.
Det bör alltså vara "att jag inget vet om".

Jarring

Coll.:
Dep U 326 A

Belfrage/BN.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM den 4.5. 19 64.		
N:o 121✓	<u>Chiffer.</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅT. 2 Eu

Ang.

Svensk
Moskva.

Jarring personligen från Belfrage.

Har nu fått brevet Edert 163. Du bör erkänna mottagandet
och meddela att Du låtit vidarebefordra brevet till
adressaten.

Cabinet

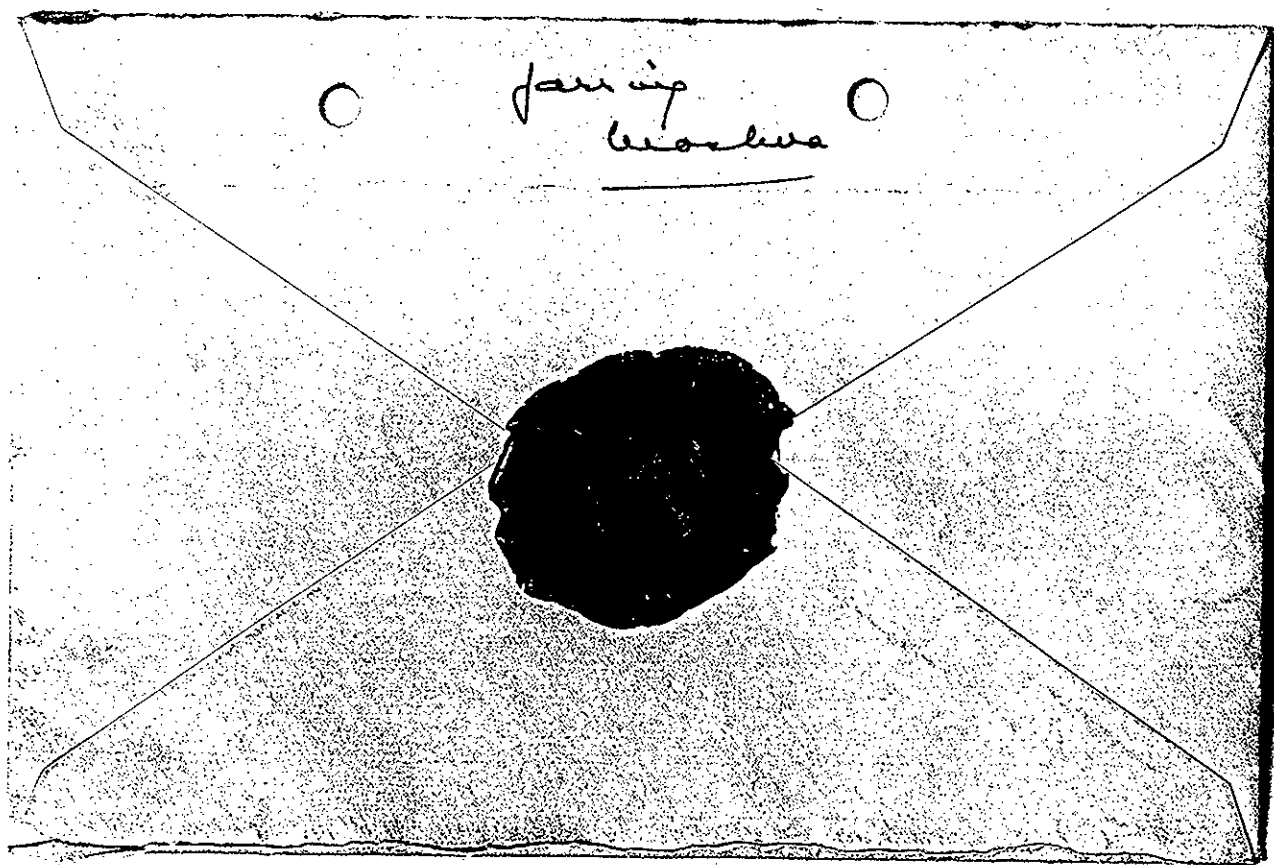
W
exp. 4.5.64 kl 13³⁰ Q

Parasoligt

Kabinetssekretär von Leif Riefke

Löschhorn

Kad. St. S. - 63
i. München

Washwa, den 8 dec 1964

Personligt

Käre Leif, under några reflexioner
i anledning till mitt brev till dig i
dag om mitt samtal med Kovaljov
om Wallenbergsaffären.

Det framgår ju ganska klart av hans
sär att ta upp saken att man är ytterst
angslagen att inför Christjans besök få
saken utfrid från den agenda som man
väntar att vi framlägger. Men kan re-
geringen underlätta att ta upp Wallenbergs-
frågan, även om vi en gång ta del av
Kjarsviks brev till Lurvig? Lurvig
kan kunna underlätta det även om Kjars-
viks brev publiceras?

Tages Wallenbergsfrågan upp - und eller
är det att väntas på den agenda som man
upprättat - till nämligen Christjans
saktion våldsam; vad ser, men också
vad hans angivning (d. v. s. Gromyko,
Orlov och Kovaljov - de båda tillkännade
kunna tydligt också med, även om det
inte nämns hitills), som inte kommer

hindra att frågan på nytt kommer upp.
Dessa vet och visar dessa personer att för
vår i synnerhet de två sistnämnda, som
jag förmodar är mest villiga för den slaves
vredet om inte att jag i läst. Vi får ha
klart för oss att de inte bli hördt vån-
ligt instående mot oss efter besöket, om
frågan trots att skänks på sin plats.
Och samtidigt förstår jag mycket väl
regeringens ställning om såsom inte tas
upp under Christjansbesöket - valår och
oppositionens åsaker!

Emellertid måste vi väl bestämma
oss hur vi ska reagera med anledning av
Kjarsnikows brev. Det kan inte publiceras
utan att hela hansen samt historien sam-
tidigt publiceras. Och den är en sensation
av stora mått, då Kjarsnikow den intier
särskilda hänsyn att tindra sig vårda
intresset.

Jag är i Kazachstan (Rusland) från och
med i morgon tidigast t.o.m. fredag, om du
skriver till mig om du ska om du ska på
kureriet. Det öppnas av G. J. personligen.
Förmodligen, som du inte kan gå till i
affären här, så på den tiden, och därför är
kanske en sådan förhållandevis så oaktat.
Många betydliga hälsningar till dig och din

Moskva den 8 maj 1964.

Strängt förtroligt.

Broder,

Under mottagningen på tjeckiska ambassaden, på deras nationaldag, kom Kovaljov fram till mig och inledde ett samtal som till en början rörde sig om de pågående förhandlingarna om de baltiska fordringarna. Därefter sade han helt abrupt: Jag har haft en påringning i dag från professor Mjasnikov, som ni ju känner. Han undrar om ni har lämnat fram det brev till Nanna Svartz som han sänt till Er? - Jag svarade - onekligen icke utan en viss förvåning - att det borde Mjasnikov väl veta. Jag hade ju svarat honom, att jag vidarebefordrat hans brev. Hade inte Mjasnikov fått mitt svar? - Jo, medgav omedelbart Kovaljov. Det hade han fått. Nu borde vi väl vara nöjda och nu kunde vi väl stryka ett streck över Wallenbergsfrågan för alltid? Jag svarade, att jag icke kunde ge honom ett svar härpå. Som han väl visste behandlades Wallenbergsfrågan på alla högsta nivå hemma i Sverige och jag hade inte haft någon reaktion från Stockholm; jag visste inte vad man ansåg om brevet till Nanna Svartz. Visst var det nyttigt att Mjasnikov klargjort vad han sagt till Nanna Svartz, så mycket kunde jag medge. Kovaljov framhöll, att han var övertygad om att Mjasnikov icke skulle ha något mot att hans brev till Nanna Svartz publicerades. Och så tillade han: om Nanna Svartz inte hade något

mot det. Kovaljov fortsatte med att i olika vändningar understryka, att vi väl dock måste inse att vi inte kunde fortsätta att låta Wallenbergsfrågan förstöra de svensk-sovjetiska förbindelserna som ju eljest utvecklade sig så väl. Skulle vi icke kunna låta Mjasnikovs brev till Nanna Svartz låta vara slutet på denna affär?

Denna sista fråga framfördes i allt sorlet på den tjeckiska nationalmottagningen i nästan bedjande ton. Jag kunde inte annat än upprepa, att jag inte var den som kunde ge honom svaret på frågan.

Dei Tenzin

Gunnar Jarring

Gunnar Jarring

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

Belfrage

» 3 »

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den tel~~x~~ 19 kl.

Inkom den 11 / 5 19 64 kl. 08.10

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>46:B</i>		<i>175</i>
Avd. <i>B</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Eu</i>

De
175.

20.4.
för deb. skr.

W För Belfrage. Kovaljov tagit upp frågan vårt chiffer 163. Utförlägg
redogörelse extrakurir tisdag.

Jarring

Coll.:
Dep U 36 A

Strängt förtrolig.

P.M.

Under mitt uppehåll i Helsingfors hade jag två samtal med utrikesminister Hallama. Vid det senare, den 20 maj, nämnde Hallama att Gromyko sagt sig vara utomordentligt nöjd med besöket i Stockholm. Bl.a. hade Gromyko sagt Hallama att statsminister Erlander kommenterat Wallenberg-fallet på ett sådant sätt att han (Gromyko) förstått att den svenska regeringen nödgades driva denna sak på sätt som skedde.

Hallama uttalade härom i övrigt endast att han för sin del var övertygad om att ryssarna "för länge sedan" skulle återsänt Wallenberg om de haft möjlighet. Hallama trodde att man i Kreml hade en mycket uppriktig önskan att förbättra förhållandet till Sverige och troligen intet högre önskade än att rensa bort den olyckliga Wallenberg-affären ur de svensk-sovjetiska förbindelserna.

Helsingfors den 21 maj 1964.

(R. Hichens Bergström)

CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Från Moskva

ex. 2 till

Belfrage
från

» 3 »

» 4 »

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 26 / 5 19 64 kl. 15.50

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 46: B		191
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2m I

Sec. selt
Stämmin.

(P.H.)

191.

Primo. Haft samtal med Kovaljov idag med uppläggning som överenskommet hemma i Stockholm. Samtalet var helt vänskapligt och angenämt ehuru helt negativt till vår uppläggning. Vi hade redan 1957 fått klart besked. Nu hade dessutom Mjasnikov givit samma besked. Varför kunde nu icke svenska regeringen stiga fram och förklara ärendet avslutat? Hur skulle sovjetregeringen kunna göra ny undersökning när det icke fanns något att undersöka? Jag framhöll att ett svenskt framträdande ovan antytt slag skulle medföra presskampanj ytterst negativt inslag inför eller samtidigt Chrustjevs besök. Jag argumenterade länge utförligt att löfte ytterligare undersökning skulle ge positivt intryck och vara bådas vårt intresse de goda förbindelsernas namn. Kovaljov tidvis förgrymmad över att vi underkände noten 1957. Jag förklarade att vi icke underkände något men att nytt element tillkommit genom Mjasnikov - Svartz-samtalet. Kovaljov frågade om Jag trodde Mjasnikov ljög. Jag framhöll att det icke var min sak bedöma om någon för med osanning. Jag hade att hålla mig till att det förelåg två helt divergerande utsagor och detta vore grund förnyad undersökning. Kovaljov erbjöd mig sammanträffande Mjasnikov. Jag svarade att jag med nöje skulle träffa honom och skulle noggrant och korrekt framföra vad han hade att säga, men man skulle icke förvänta sig att jag skulle göra uttalande om hans sanningsenlighet.

Secundo. Samtalet, som varade en timme och 20 minuter slutade med att Kovaljov förklarade att saken skulle diskuteras med Chrustjev, som just återkommit från UAR, i samband med genomgång programmet hela Skandinavien-besöket. Han kunde dock icke se någon framgång vår uppläggning. Vi borde förklara ärendet avslutat mot bakgrunden de klara besked vi erhållit. Utförlig redogörelse med nästa kurir.

Jarring

Coll.: *4*

Moskva den 26 maj 1964.

Strängt förtroligt.

Stats- och Utrikes
30/5

Handwritten notes:
- Zhuravskiy
- De
- sett

Broder,

När jag i går kväll träffade Kovaljov på Utrikesministeriets "skandinaviska afton" omtalade jag för honom att jag varit hemma i Stockholm och att jag där haft samtal med stats- och utrikesministrarna, statsrådet Palme och Dig i Wallenbergsfrågan. Jag sade honom att jag gärna ville träffa honom för att redogöra för vad som förevarit vid våra samtal i Stockholm. Han sade - nästan ivrigt - att han skulle skjuta allt annat åt sidan för att få träffa mig. Jag i min tur lovade att ringa honom under dagens lopp.

Då jag under alla förhållanden komme att träffa honom vid den lunch som utrikesministeriet i dag gav för Kromnow fann jag det bättre att förlägga sammanträffandet före lunchen, då jag eljest löpte risken att icke sammanhängande kunna få redogöra för mitt ärende.

Jag inledde samtalet med att säga, att jag hemma i Stockholm funnit förberedelserna för Chrustjovs besök långt framskridna och allt tydde på att det skulle gå väl i lås. Men härom kunde säkert vice protokollchefen Korjagin och säkerhetschefen Tjekalov berätta då de nu återkommit till Moskva. Intresset för besöket vore mycket stort överallt i Sverige och alla bemödade sig om att det skulle bli angenämt och instruktivt för ministerpresidenten och hans följeslagare.

Vi hade ju tidigare talat om Mjasnikovs brev till Nanna

Svartz, och nu hade jag hemma i Stockholm erfarit, att professor Svartz hade för avsikt att svara på hans brev - det hade kanske redan avgått. Vi ansåg, att svaret var en sak mellan Nanna Svartz och Mjasnikov, men jag visste att hon icke godtog hans förklaring utan vidhöll att hon vid sitt samtal med honom erfarit att Wallenberg var i livet, att han var sjuk och omhändertagen på sjukhus. Saken befann sig alltså på samma stadium, nämligen att utsaga stod mot utsaga. Vi var därför i ett svårt läge inför Chrustjovs besök. Regeringen var helt besjälad av en önskan att göra besöket till en framgång men samtidigt var det omöjligt att icke mot den bakgrund vi hade, föra Wallenbergsfrågan på tal. Pressen - och familjen - skulle aldrig låta en utebliven förfrågan passera utan med all säkerhet skulle det uppstå en del mindre behaglig publicitet. Vi hade nu under en följd av år lyckats behandla Svartz - Mjasnikov-uppgifterna med så stor diskretion att ingenting härom kommit ut i pressen. Vi komme att göra vårt bästa för att detta skulle fortsätta, men för att förebygga negativa utslag vid besöket - riskerna vore stora att Svartz-uppgifter på ett eller annat sätt komme ut - undrade jag dock om vi inte skulle kunna finna en utväg som skulle kunna förhindra sådana. Jag ville be dem övertänka om dock icke ministerpresidenten kunde vid sitt sammanträffande med statsministern ge ett löfte om en förnyad undersökning i Wallenbergsfallet. Jag vore övertygad om att ett sådant löfte skulle ha en helt positiv effekt på svensk opinion och svensk press. Eller om det vore lättare och ur någon synpunkt bättre kunde det tänkas att vi från UD släppte ut ett pressmeddelande ~~och~~ ^{om} ett löfte om en sådan förnyad undersökning, någon tid före ministerpresidentens besök. Det torde komma att få samma goda effekt och jag vore övertygad om att statsministern till ministerpresidenten komme att uttrycka sin tacksamhet för en sådan hjälpsam inställning. Jag vore övertygad om att därmed irriterande presskritik skulle kunna undvikas. Läget hemma i Stockholm i Wallenbergsfrågan vore sådant, att den måste i någon form komma upp; vi ville emellertid göra alla ansträngningar för att dess upptagande icke skulle medföra några negativa effekter; med den uppläggning jag relaterat skulle den kanske till och med få en positiv karaktär - tacksamhet för att frågan på nytt togs upp till prövning.

Kovaljov åhörde min framställning utan att avbryta mig. Jag vill redan här framhålla att hela samtalet fördes i en helt vänskaplig och

angenäm anda, fränsett en del sarkasmer från Kovaljovs sida; vid några tillfällen var han - eller i varje fall lät han - förgrymmad över vår inställning.

Kovaljov inledde med att säga, att han förväntat sig att vi nu skulle kunna "likvidera" Wallenbergsärendet. Det var honom obegripligt, att professor Svartz kunde ha något att invända mot Mjasnikovs brev. Denne hade sagt sanningen, den absoluta sanningen och inget annat. Ville vi nu tvivla på Mjasnikovs ord? Trodde vi att han var en lögnare? Trodde vi mer på Nanna Svartz än på Mjasnikov? Jag invände att för mig var det inte fråga om tro; jag kunde inte avgöra vem som talade sanning men ett faktum var att utsaga stod mot utsaga. Kovaljov inskjöt, att det var en olycka, att ingen varit närvarande vid samtalet, inte ens en tolk. Kanske berodde missförståndet på språksvårigheter. - han visste att Mjasnikovs tyska var svag. Hur var det med Nanna Svartz i det avseendet? Jag svarade, att jag inget visste om hennes tyska; jag hade aldrig hört henne tala det språket.

Kovaljov tog vid igen. Hade vi glömt att vi 1957 fått en not som förklarade, att Wallenberg var död i fängelset vid given tidpunkt och att han kremerats? Litade vi icke på en officiell uppgift? Hade vi icke förtroende för sovjetiska vederbörande? Jag svarade, att jag tyckte det innebar mycket förtroende när jag kom upp till honom och satt så här och diskuterade fullständigt öppet och ärligt vad som kunde göras i Wallenbergs-ärendet - det enda problem som återstod i de svensk-sovjetiska förbindelserna - för att göra Chrustjovs besök i vårt land en framgång. Vi tvivlade icke på den not som avgavs 1957, men nu var läget ett annat: Nanna Svartz uppgifter hade tillkommit och det vore väl icke orimligt att man i det goda samförståndets tecken toge dessa som en anledning till en omprövning, eller för att uttrycka det på annat sätt till en kompletterande omprövning. Men, vi måste ju inse, att Mjasnikov aldrig haft Wallenbergs namn i sin mun, invände Kovaljov, till vilket jag endast kunde upprepa att uppgift stod mot uppgift; vi önskade bryta denna cirkel och jag trodde det

lätt kunde ske på det sätt jag angivit.

Vårt samtal kom därefter närmast att bli ett bollande med argument och motargument och kom att i huvudsak röra sig på samma linje som ovan angivits. Mot slutet övergick Kovaljov till att mer och mer understryka en fråga som han ställde i början av samtalet och vilken jag då närmast uppfattade som retorisk: hur skulle sovjetregeringen kunna göra en ny undersökning när det inget fanns att undersöka? Denna fråga blev mer och mer direkt: vad skulle man kunna undersöka? Jag hänvisade till det faktiska läget med två divergerande utsagor; nog fanns där tillräckligt att undersöka. Men då kom omedelbart Kovaljov med sin tes om att Mjasnikov sagt allt vad som sägas kunde; det fanns inte mer att undersöka. Men lika fullt var han efter en stund tillbaka till frågan om vad som kunde undersökas. Men - vi hade redan 1957 delgivits det definitiva beskedet om Wallenbergs öde. Jag upprepade, att jag var övertygad om att ett löfte om en förnyad undersökning skulle vara värdefullt och ge ett positivt intryck. Jag var övertygad om att man visste hur en sådan undersökning lämpligen skulle utföras. Vi finge avvakta resultatet och vi förstod fuller väl att det inte kunde föreligga före Chrustjovs besök.

Under samtalet föreslog Kovaljov, att jag skulle sammanträffa med Mjasnikov så att jag kunde övertyga mig om att han talade sanning. Till detta svarade jag, att jag mycket gärna skulle sammanträffa med Mjasnikov som jag till namnet väl kände som en framstående och internationellt ryktbar vetenskapsman. Jag skulle med största nöje lyssna till vad han hade att säga och noggrannt och korrekt rapportera till Stockholm om ett eventuellt samtal. Men jag framhöll för Kovaljov, att han inte skulle förvänta sig något uttalande av mig om sanningensligheten av Mjasnikovs utsaga. Jag ämnade inte uppträda som något slags skiljedomare mellan de båda professorerna.

Som jag redan meddelat Dig slutade vårt samtal med att Kovaljov förklarade sig skola ta upp saken i samband med den allmänna genomgång man skulle ha med Chrustjov personligen om Skandinavienresan. Han skulle därefter återkomma. Han underströk emellertid ytterligare, att han inte ansåg att vårt förslag kunde leda till något. Vi borde istället inrikta oss på att en gång för alla avskriva Wallenbergsärendet; vi

hade fått besked och mer var icke att förvänta. Jag framhöll än en gång, att jag trodde vårt förslag var värt att övertänka. Jag tackade honom för att vi kunnat tala så öppet och uppriktigt om våra problem och Kovaljov instämde helt i att det varit nyttigt att utbyta synpunkter i detta svåra ämne. Men hur skulle vi kunna finna en lösning?

Tio minuter senare satt jag vid lunchbordet vid sidan av Kovaljov. Vi berörde icke vårt samtal utan ägnade oss helt åt en mycket angenäm måltid till arkivdelegationens ära. Mot slutet av lunchen sade Kovaljov plötsligt och oförberett - som hans sed ofta är: när faller domen över Wennerström? Jag svarade med att säga, att jag inte berört Wennerström under vårt långa samtal i dag. Eftersom han nu fört honom på tal kunde jag säga så mycket att även detta namn självfallet hade ett visst inflytande på det delikata läge i vilket vi befann oss i fråga om Wallenbergs-affären. Vi sammankopplade emellertid icke dessa två angelägenheter, och avsåg inte göra det. Men en lösning av Wallenbergsfrågan kunde naturligtvis endast ha välgörande inflytande på alla sidor av de svensk-sovjetiska relationerna.

Därefter försvann Wennerström ur bilden. Det är första gången som Kovaljov tagit dennes namn i sin mun i samtal med mig - lika litet som jag berört honom. Man kan fråga sig varför Wennerström nämndes. Min tolkning är närmast, att Kovaljov ville förvissa sig om att vi icke tänkte använda honom som ett utpressningsmedel.

Min vänliga

Gunnar Jarring

Gunnar Jarring

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den tel~~x~~ 19 kl.

Inkom den 27 / 5 19 64 kl. 08.10

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 46:B		191
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	En ²

192.

För Belfrage. Anslutning vårt chiffer 191 vore det av värde erfara om Svartz avsant sitt brev. Jag framhöll för Kovaljov hon komme svara direkt med posten, om hon icke redan gjort det, och att vi ansåg svaret vara en sak mellan henne och Mjasnikov. Om möjligt vore jag tacksam få texten dagens kurir.

Jarring

Coll.:

Dep U 32/A

Stockholm den 28 maj 1964.

✓
Professor Dr. A.L. Myasnikov
Institute of Therapy
Academy of Medicine 333H
Petroverigskij per. 10
M o s k v a

Högt värderade Kollega,

Jag ber Er först mottaga mitt hjärtliga tack för Edra vänliga önskningsar om framgång i min fortsatta verksamhet.

Beträffande vårt samtal år 1961 om den svenske diplomaten Raoul Wallenberg förhöll det sig, som Ni säkert erinrar Er, så, att jag berättade för Er dels vad jag läst i den bok, som utgivits av vårt Utrikesdepartement år 1957, dels vad jag hört berättas av Wallenbergs mor och styvfar, som äro mina nära vänner. - Jag meddelade Er, att de som äro insatta i frågan, först och främst äro ense om att Wallenberg måste ha varit i livet i början av 50-talet enligt vittnesbörd av f.d. fångar, som återkommit till Tyskland och andra länder.

Den dödsattest, som utfärdats över Wallenberg år 1947, har således tillkommit genom personförväxling, vilket man ju väl kan förstå skulle kunna inträffa med hänsyn till det utomordentligt stora antal utländska medborgare, som vid denna tid vistades i Edert land.

För att återgå till 1950-talet nämnde jag för Edra, att uppgifter från personer, som erhållit tillåtelse att återvända till sitt fosterland, givit starka stöd för att Wallenberg fanns i Vladimir-fängelset omkring år 1955.

Genom enorma ansträngningar har Wallenbergs mor, som sedan många år ägnat så gott som alla sina krafter åt sökandet efter sin son Raoul,

fått ytterligare uppgifter tydande på att han även långt senare var i livet, vilka uppgifter verkat synnerligen övertygande. - Som Ni vet, var det jag, som berättade detta för Er och icke Ni för mig. Jag sade Er också, att jag liksom många andra i vårt land på grund av de upplysningar, som erhållits, voro förvissade om att Wallenberg funnits i Edert land under hela 1950-talet och även därefter. Något skäl att betvivla uppgifter härom från personer i olika länder förelägo icke. - Jag är medveten om att jag försatte Er i en utomordentligt obehaglig situation, då jag sade, att jag antog, att Ni kände till fallet Wallenberg och visste, att han alltjämt fanns i Edert land. Att Ni medgav, att så var fallet, berodde tvivelsutan på att Ni ansåg Er böra vara uppriktig gentemot en kollega. Det förtroende, Ni härvid visade mig, är en av de händelser, som gjort det djupaste intrycket på mig under min verksamhet.

Då Ni i Edert brev av den 29 april 1964 gör gällande, att något missförstånd skulle ha uppkommit beträffande vårt samtal på tyska språket, måste jag påminna om att vi vid det flertal samtal vi haft sedan 1954, då vi första gången råkares, alltid förstått både frågor och svar synnerligen väl. Så också 1961. Jag anser mig vid detta tillfälle icke böra ingå på ytterligare detaljer.

Det har sagts, att samtliga uppgifter om att Wallenberg funnits i livet efter 1947 skulle bero på misstag. Ingen som är insatt i saken, kommer någonsin att tro detta. Däremot förstå vi, att myndigheterna ej kunnat kontrollera vistelseorten för alla utlännningar i landet och likaså att identitetshandlingar kan ha förväxlats och försvunnit. Vi inse, att man i den centrala ledningen icke haft möjlighet att i detalj överblicka, huruvida en utlännning förflyttats till olika platser i Edert land. - Beträffande Wallenberg har hans namn, som vi tror, avförts från det centrala registret efter uppgiften om hans död. - Då nu samstämmiga uppgifter ges vid handen, att han funnits i livet såväl under 1950- som 1960-talen, hyser såväl den svenska regeringen som Wallenbergs mor och övriga svenskar den entusiastiska och varma förhoppningen, att Sovjetunionens ledning så snart sig göra låter, skall vidtagna åtgärder för att lämna oss full klarhet om Wallenbergs nuvarande status. Oivetvis vill vi svenskar lämna allt det bistånd, som kan anses önskvärt.

Vid vårt samtal nämnde Ni att Wallenberg är i mycket dåligt tillstånd. Vi finner det vara en angelägenhet av djupaste mänskliga innebörd, att han i så fall får vårdas i hemlandet och att hans mor får visshet i den gnagande

ängest, som tär på henne både till kropp och själ.

Om Wallenberg tillåtes återvända hem, kommer det misstroende, som för närvarande otvivelaktigt förefinnes, att förbytas i djup tacksamhet. Jag vet, att den svenska regeringen är beredd att vidtaga alla nödiga åtgärder för att undvika sensationsartiklar i pressen etc. Som en sjuk man måste Wallenberg givetvis transporteras direkt till isoleringsrum för fortsatt vård. Den svenska regeringen är, efter vad jag vet, beredd till varje ansträngning i detta sammanhang. Vi svenskar våga hoppas, att Eder store ledare Chrustjov skall låta oss få tilltro till den Sovjetiska Statens rättfärdighet.

Låt mig tillägga, att jag är djupt bedrövad över att ha vållat Eder, högt skattade Kollega, oro och störningar i Eder viktiga uppgift som världens samolikt främste forskare på arteriosclerosområdet. - Utom som vetenskapeman har Ni, Herr Kollega, varhelst Ni uppträtt, vunnit beundran och uppskattning för Er helgjutna personlighet, som värdigt uppehåller traditionen från Pavlov och andra Edra framstående landsmän.

Jag ber Er vara förvissad om att mina goda önskningar om fortsatt framgång i Eder betydelsefulla verksamhet ständes följer Eder, och min förhoppning är, att vi, svenska läkare, ska få ta emot Er som föredragshållare vid för Er lämplig tidpunkt och få tillfälle diskutera viktiga medicinska frågor med Er.

Med hjärtlig kollegial hälsning

Eder tillgivna

N.S.

Стокгольм 28 мая 1964 г.

Профессору Доктору А.Л. Мясникову
Институт Терапии
Академии Медицинских Наук СССР
г. Москва

Глубоко уважаемый Коллега,

Прошу прежде всего выразить искреннюю благодарность за Ваши любезные пожелания об успехе в моей дальнейшей деятельности.

Что касается нашей беседы в 1961 году о шведском дипломате Рауле Валленберге факт был - как Вы наверно помните - что я Вам рассказала о том, что я прочитала в изданной шведским Министерством Иностранных Дел в 1957 г. книге, а также о том, что я узнала от матери и отца Валленберга, которые близкие мне друзья. Я Вас сообщила что ознакомленные с делом лица в первую очередь согласны на то что Валленберг был несомненно в жизни в начале 1950-ых годов по показаниям возвращенных в Германию и в другие страны бывших пленных.

Следовательно, изданное в 1947 г. свидетельство о смерти Валленберга написано вследствие ошибки в личности, что, разумеется, очень понятно в виду чрезвычайно большого числа иностранцев находящихся в то время в Вашей стране.

В связи с речью о 1950-ых годах Я Вам сказала что сведения лиц, которые возвратились на родину с разрешения, сильно утверждают ^{факт} что Валленберг находился в Владимирской тюрьме около 1955 г. Вследствие своих огромных усилий мать Валленберга - которая много лет уделяет почти все силы размышлению сына Рауля - получила

дальнейшие и по-видимому очень убедительные данные указывающие на то что он в жизни и много позднее. Как Вы знаете, я Вам это рассказала, а Вы не мне. Также я Вам сказала, что я как и многие прочие в нашей стране убеждены в том, что Валленберг находился в Вашей стране в течение всех годов 1950-х, и также позднее. Не имеется повода сомневаться в данных об этом со стороны граждан разных стран. - Я знаю что выражая предположение о том что Вы знакомы с делом Валленберга и что Вам известно что он все еще в жизни в Вашей стране, я Вас поставила в чрезвычайно неприятное положение. То что Вы признались что это так несомненно зависит от того что Вы считались своей должностью быть откровенными и коллегу. Указанное Вами мне при этом доверие - то одно из обстоятельств которые произвели на меня самое большое впечатление в течение моей деятельности.

Так как Вы письмом от 29-го апреля 1964 г. заявляете что недоразумение возникло о нашей беседе на немецком языке, я должна напоминать о том что в течение неоднократных бесед с 1954 г. - когда я с Вами в первый раз встретила - мы всегда очень хорошо понимали как вопросы так и ответы. Так и в 1961 г. Я думаю что мне в настоящее время не нужно еще вдаваться в подробности.

Говорилось, что все сведения о том что Валленберг в жизни после 1947 г. зависит от ошибок. Никто, кто знаком с делом, никогда не будет этого верить. Зато нам понятно что власти не имели возможности контролировать места пребывания всех иностранцев в стране, а также что документы личности, может быть, смешивались или затерялись. Понятно что центральным управлениям не было возможным до подробностей иметь представления о перемещении иностранца в разные места Вашей страны. - Что касается Валленберга - по нашему мнению - его фамилия была списана со центрального регистра после сведения об его смерти. - Так как единогласные сведения теперь свидетельствуют о том что он в жизни так в 1950-х как и в 1960-х годах, и шведское Правительство и мать Валленберга и прочие шведы питают настойчивую и искреннюю надежду чтобы руководящие органы Советского Союза, возможно скорее, провели мероприятия с целью нам привести в полную ясность о настоящем положении Валленберга. Мы шведы, разумеется, готовы оказать все содействие что считается желательным.

В течение нашей беседы Вы сказали что Валленберг в очень плохом состоянии. Мы считаем то делом самого глубокого гуманитарного значения что он имеет возможность, в таком случае, ухода на родине и что мать

его получит справку в своем гнетущем отчаянии, которое изнуриет и тело и душу ее.

Если бы Валленберг имел возможность вернуться домой, надолго, что в настоящее время несомненно существует, сменилось бы глубокой благодарностью. Я знаю что Шведское Правительство готово провести все нужные мероприятия с целью избегать сенсационных статей со стороны печати и других. Надо, разумеется, перевезти Валленберга - как больного - непосредственно в изоляционную комнату больницы для дальнейшего ухода. Мне известно, что Шведское Правительство готово к всем усилиям в этом отношении. Мы шведы имеем смелость надеяться, чтобы Ваш великий руководитель Н.С.Хрущев дал нам повод питать доверие к справедливости Советского Государства.

Разрешите еще выразить искреннее сожаление о том что я Вас - глубоко уважаемого коллеги - беспокоила и нарушила в Вашей важной работе в качестве ученого - наверно самого выдающегося мира - в области артериосклероза. Не только в качестве научного работника, Вы, дорогой Коллега, возбуждали - где бы Вы ни были - удивление и уважение за Вашу цельную личность, поддерживавшую достойным образом традиции Павлова и других из Ваших выдающихся соотечественников.

Я Вас прошу быть уверены что мои добрые пожелания о дальнейшем успехе в Вашей важной деятельности всегда с Вами, и я имею надежду чтобы мы - шведские врачи - имели честь Вас принять докладчиком в удобное Вам время и обсуждать с Вами важные медицинские вопросы.

С сердечным, коллегиальным приветом

Ваша преданная

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM		29/5	19 64
N:o 143 ✓		BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ¹	

Ang.

(Pl)

Svensk
M o s k v a

Jarring personligt från Belfrage.

Svaret Edert 192 avsänt först idag med posten direkt till M. I svaret, varav kopia sändes Dig nästa kurir, bekräftas bl. a. följande:

Primo att S. vid samtalet med M. i januari 1961 berättat för denne om de många uppgifterna till stöd för att W. fanns i Sovjet mitten 1950-talet och även långt senare var i livet.

Secundo att M. på hennes fråga medgivit att han kände till fallet och visste att han alltså fanns i Sovjet.

Tertio. att de vid flera tidigare sammanträffanden då de samtalat på tyska förstått varandra synnerligen väl, vilket också varit fallet 1961.

Quarto att M vid samtalet januari 1961 nämnde att W. var i mycket dåligt tillstånd.

S. är mycket angelägen att Du vid eventuellt samtal med M. framhäver uppgifterna enligt primo. Över huvud taget tror vi det är viktigt att vid samtal med ryssarna beträffande vårt önskemål ny undersökning framhålles att det ju även finns andra uppgifter än vittnesmålet M/S till stöd för att W. funnits i Sovjet långt efter 1947.

Cabinet

Upps. 29.5.64 kl 15^m

Moskva den 29 maj 1964.

Strängt förtroligt.

Kals vil

W

Broder,

(Läs nu Yngre Liden
3/6)

När jag nu i tidningarna läst om alla förhören med
✓ Wennerström slår det mig plötsligen: har Ni någonsin tänkt
på att fråga Wennerström om han vet något om Wallenberg?

Den Långgärd

Gunnar Jarring

Gunnar Jarring

Slut - om
Antikassminuterna höft del 20/5 Hc

P M över samtal med l:e sekr Streltsov, Rövjets ambassad,
fredagen d. 29 maj 1964.

Streltsov har sedan knappt ett år bett mig på lunch ungefär
varannan månad - var sjätte vecka.

Vid lunch idag tog han spontant upp Wallenberg - affären. Vi
har tidigare aldrig berört denna.

I dag på morgonen hade man på beskickningen diskuterat igenom
Wallenberg - saken inför Chrustjev - besöket. Mⁿ hade noga gått
igenom vad som kunde eller borde göras på rysk sida för att om
möjligt försöka få bort den "böld" som saken utgjorde när det gällde
de svensk - ryska förbindelserna. Mⁿ hade emellertid icke kunnat
finna någon åtgärd som vore lämplig - man hade alltså ingenj^{ing} att
rekommendera Moskva.

Det var ju i själva verket så att Wallenberg var död vid den
tidpunkt som redan meddelats svenskarna. De uppgifter N S fått byggde
på missförstånd. Om Sohlman fått ett besked av Chrustjev som kunde ty-
da på att Wallenberg levde, har Sohlman missuppfattat Chrustjev. (Jag
är inte säker på, att jag uppfattat ~~sista~~ Streltsovs ord om Sohlman
riktigt).

Hur som helst, fortsatte Streltsov, död var han. Nu hade man på
beskickningen läst i tidningarna om ett antal organisationer samt tele-
gram till Chrustjev om Wallenbergs frigivande. K^änske blev av detta en
hel kampanj, lagom till besöket?

Jag gick inte in i svaromål, utan sade endast att jag förstod att
ryssarna var i en svår situation, vare sig Wallenberg levde eller ej.

Streltsov upprepade häftigt, att Wallenberg var död. För att lätta
stämningen avbröt jag och sade skämtsamt, att det kanske vore bäst att
sända en juristkommission till Sovjet för att undersöka saken - sådana
kommissioner var bra i alla möjliga sammanhang.

Streltsov förstod, eller ville inte förstå att jag skämtade. Utan
ett ögonblicks dröjsmål svarade han med en motfråga: hade jag tänkt på

vilken kollossal prestigeförlust detta skulle innebära för Sovjet? Det skulle vara en inblandning i Sovjets inre affärer, svenskar skulle gå omkring i ryska fängelser o s v

Jag: för det första är väl Sovjet stort och mäktigt nog att kunna kosta på sig en prestigeförlust av detta slag, och för det andra kunde man väl diskutera kommissionens arbetssätt. Kunde man inte tänka sig att en eller två svenska domare sändes till Sovjet, att tillgängliga dokument ställdes till deras förfogande, att de fick träffa den aktuelle läkaren och andra personer som haft beröring med Wallenberg.

Streltsov tog inte direkt upp detta, utan övergick till att nämna att man (om beskickningen eller ryska UD avsågs uppfattade jag ej) diskuterat om man skulle anordna en presskonferens med den ryske läkaren i Moskva. - Det är obegärligt om vi inte kan göra något från rysk sida i den här saken, vi vill ju skapa good will.

Jag återknöt till tanken på en juristkommission, Jag underströk att jag talade utan något som helst bemyndigande - jag trodde emellertid att en sådan gest skulle uppskattas på svensk sida.

Streltsov: Kommissionen skulle inte få ut mycket av att se på de officiella dokumenten. Han hade själv studerat dem, och de var intetsägande. Saken komplicerades också av att det var mycket svårt att få tag i "personer som suttit i samma fängelse som Wallenberg" eller som eljest kände till honom.

Jag upprepade vad jag tidigare sagt om kommissionen.

Streltsov: fundera på saken några dagar, försök att konkretisera förslaget och ta upp det på högre ort.

//

I efterhand bör tillfogas, att Streltsov i början av samtalet om Wallenberg undrade om man inte nu kunde få en förklaring från regeringen att man betraktade Wallenberg - affären som utagerad.

Stockholm den 29 maj 1964

Leif Bergquist
/L^{ars} Bergquist

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

Belfrage/Stj

Ang.

STOCKHOLM 31 maj 19 64		
N:o <i>utan nummer</i> ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MÅL <i>2</i>

Svensk
Moskva

1 1/6 dec. ledit

(P.L.)

Be

Personligt och strängt förtroligt för Jarring från Belfrage.

Vid tillfälligt sammanträffande lördag kväll med Belokhvostikov förde statsministern W-frågan på tal med anledning av ett samtal som Bergquist dagen innan haft med sekreterare Streltsov vid sovjetambassaden. På statsministerns önskan hade jag idag informellt långt samtal med Belokhvostikov tillsammans med Dick Bergström. Samtalet ägde rum i Dicks bostad. Rymko och nya ryska ambassadrådet också närvarande. Vi dryftade först brevet från M till N S som jag sade nu hade besvarats av S. Hon hade i sitt svar vidhållit sin version händelsen. Härtill replikerade Belokhvostikov att med M:s brev saken ju vore definitivt avslutad och att sovjetregeringen inte kunde göra mer. Jag svarade ~~härpå~~ att svenska regeringen tyvärr inte kunde dela denna uppfattning. Å svensk sida eftersträvades ett fullständigare klarläggande av vad som förekommit såväl vad gällde mellanhavandet M och N S som överhuvud W:s öde. Jag framhöll att regeringen inte kunde undgå att vid Chrústjovs besök på nytt dra upp frågan så som saken nu låge till. Dess livliga förhoppning var att någon ytterligare ansträngning kunde göras från sovjetisk sida exempelvis genom att utlova en ny undersökning i syfte att söka bringa större klarhet i W-affären både mot bakgrunden av tidigare ytterst knapphändiga sovjetiska besked och framför allt vad som senast förekommit mellan M och N S där utsaga stod mot utsaga från två framstående vetenskapsmän. Jag erinrade detta sammanhang om att det besked vi erhållit 1957 endast redovisat slutsatsen att W. avlidit 1947 vilket alltså icke kunde betraktas som slutgiltigt klarlagt faktum. Belokhvostikov reagerade ~~starkt~~ negativt och hänvisade till att man genom M:s brev tillgodosett statsministerns önskemål vid Gromykos besök. Han utlovade likväl ehuru med tydlig motvilja att vid sitt förestående besök Moskva - B. flyger hem i ~~offermiddag~~ *dag* - redogöra för vårt samtal. Jag nämnde för honom om ditt samtal med Kovalov och underströk att vi önskade genom dessa öppna och förtroendefulla sam-

v.g. vänd

Franken ny undersökning

F ^{söka} tillsammans med ryska vederbörande ^{fr} på fakti se
utsläppta som möjligt.

tal söka klargöra hur svenska regeringen såg på frågan. Under det fortsatta samtalet nämnde jag att Bergquist vid sitt samtal dagen innan på egen hand spontant framkastat möjligheten av att ett par framstående svenska jurister kunde komma till Moskva för att ~~bli orienterade om~~ ^{den ryska undersökningen}. På denna tanke reagerade Belokhvostikov ~~häftigt~~ häftigt hänvisande till rysk suveränitet och prestige. Jag genmälde att Bergquists idé endast var ett exempel på hur vi här vände och vred på hela frågan i syfte att finna en framkomlig väg. Självfallet ville vi inte proponera något som från sovjetisk sida bedömdes som helt oacceptabelt. Vi hade endast den önskan att finna någon form av svensk-rysk samverkan, som gjorde det möjligt för svenska regeringen att för familjen och den svenska opinionen redovisa W-affärens läge ^{utan att framkalla} negativ publicitet i samband med Chrustjovs besök. Samtalet slutade vänskapligt men i sakfrågan uttryckte Belokhvostikov allvarliga bekymmer för hur man i M. Moskva skulle reagera. Innan han gick frågade han om anledningen till regeringens frigivande av materialet i Wennerström-affären som han fann illavarslande ur synpunkten våra förbindelser och då särskilt Chrustjovs besök. Jag gav några allmänna synpunkter de inrikespolitiska motiv som föranlett regeringen att före riksdagsdebatten frisläppa så stor del som möjligt av förhållande-protokollen. Regeringens allmänna inställning var sålunda att det vore bättre med bred publicering av fakta ~~hellre~~ än vildvuxen ryktesflora och tidningsspekulationer. Här hoppades man nu att under de veckor som återstode innan Chrustjovs besök den offentliga diskussionen och stämningen skulle lugna ner sig. Slutligen lämnade vi på Belokhvostikovs begäran några uppgifter om den tilltänkta dagordningen för samtalen med Chrustjev. Härtill återkommer vi måndag.

Cabinet

Expr. d. 1.6.64 kl. 08⁰⁰ *St.*

Bergström/MK

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM den 10 juni 1964

N:o 169 ✓ Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD. P GR. 2 MAI 5

Ang. W-affären

mr

Svensk

Moskva

Förtroligt för Jarring från polchefen.

Samtalet måndag med Statskevitch blev vad beträffar W-affären på stället marsch. S. hänvisade sovjetisk suveränitet när jag berörde tanken på någon slags "substantiering" av de ryska beskeden. S. reagerade dock mycket lugnt och opolemiskt som om själva idén och vårt sätt att resonera i ämnet icke vore honom främmande.

Cabinet

exp. d. 10.6.64. kl. 19.25 J.

CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Från Moskva

Avsänt den telex 19 kl.

Inkom den 11 / 6 19 64 kl. 17.00

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 46: B		221
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Gen I

Brådskanie.

221.

För kabinettsssekreteraren personligen.

Jag blev idag uppkallad till vice utrikesminister Orlov, som i närvaro av Kovaljov och en tolk till mig framförde nedanstående meddelande. Detta lästes upp på ryska och översattes av tolken till svenska.

Primo. Sovjetiska vederbörande hade genomfört den noggranaste undersökning i W-fallet med anledning av det samtal jag haft med Kovaljov den 26 maj -64.

Secundo. Resultatet denna undersökning är detsamma som framlagts i ett memorandum den 6 februari -57, i vilket meddelades omständigheterna kring Raoul Wallenbergs död 1947.

Tertio. Det finnes inga som helst ytterligare omständigheter som kunde medföra något nytt i denna fråga.

Quarto. Uttalanden av några personer om att R.W. skulle ha varit i livet efter -47 beror antingen på missstag eller också återspeglar de vissa kretsars strävanden att komplicera relationerna mellan Sovjetunionen och Sverige.

Quinto. W. hade icke efter -47 befunnit sig i någon hälsovårdsanstalt, något fängelse eller på någon annan plats.

Sexto. På sovjetisk sida finns inget som helst tvivel om att R.W. avled den 17 juli 1947 i Ljubjanka-fängelset.

Septimo. Då nu alla möjligheter för undersökning av R.W:s öde är redan fullständigt uttömda, har sovjetsidan ingen grund "osnovanie" att vidare sysselsätta sig med denna fråga. Ett återkommande till en diskussion av detta beklagansvärda faktum i det förgångna kan endast vålla de svensk-sovjetiska relationerna skada.

Octavo. Jag mottog meddelandet utan någon kommentar och sade att jag omedelbart komme att bringa det till min regerings kännedom.

Jarring

Coll.: S

Kopia.

KUNGL. UTRIKES-
DEPARTEMENTET

Heer Vargin
88

Stockholm den 15 juni 1964.
Överlämnas för strängt förtro-
lig kännedom till

Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
Byråchef

Strängt förtroligt.

P.M.

Ryska ambassadrådet Statskevitch hade bjudit på lunch till idag. Ett något större intresse än vanligt knöt sig onekligen kring detta sammanträffande med hänsyn till Chrustjovs förestående besök. Konversationen rörde sig som vanligt kring de mest skilda ämnen. Följande kan vara värt att notera.

1. TV-film om Sovjetunionen. Ryske ambassadören och pressattachén hade för någon tid sedan varit inbjudna av radiochefen att se en förhandsvisning av en TV-film, tagen av en grupp svenskt TV-folk, som nyligen varit i Sovjetunionen; filmen skulle visas för den svenska allmänheten i anledning av Chrustjovs förestående besök. Visningen skulle ha ägt rum idag men någon bekräftande inbjudan hade icke kommit. Med anledning härav hade S., som han uttryckte det, frågat sig om man nu tänkte visa en film av liknande tendensiöst slag, riktad mot Sovjetunionen, som skett efter utrikesminister Nilssons besök där förra året. Självklart förväntade man sig, enligt S., att filmen (som skulle visas i morgon) icke skulle vara sovjetfientlig och självklart

skulle man också omedelbart rapportera om den till Köpenhamn (dit Chrustjov kommer i morgon).

Jag argumenterade som vanligt med S. - antingen det gäller Sveriges Radio eller pressen - om radions, TV:s och pressens fria ställning, men utan resultat.

I samband härmed kom S. in på ett av sina älsklingstema, nämligen att svenska regeringen om den vill kan utöva inflytande över press, radio etc. och han drog återigen upp fallet Christensen-Hansen och ville göra gällande att det måste ha berott på de svenska myndigheternas inflytande att fallet icke publicerats i den svenska pressen. Pliktskyldigast upprepade jag att detta berodde på att hustrun icke hade velat att saken skulle komma ut och att hon också uppenbarligen förstått att hålla tyst om saken.

2. Vid besök för några dagar sedan hos chefen för politiska avdelningen spekulerade S. över möjligheterna att i kommunikén efter Chrustjovs besök få in så många konkreta resultat som möjligt. I detta sammanhang nämndes slutandet av ett flerårigt handelsavtal och ett avtal till undvikande av dubbelbeskattning.

S. förde in vårt samtal på liknande tankegångar. Jag sade, att jag kände till hans samtal med ambassadör Bergström och undrade om han hade något nytt att komma med, eftersom han tagit upp denna fråga. Det hade han inte, sade S., eftersom vi inte ville sluta något kulturavtal och eftersom vi heller inte ville tala om upprättandet av en kärnvapenfria zon i Norden; men, tillade han, den frågan skulle nog komma att diskuteras ändå. Beträffande kulturavtalet enades vi om att det inte var lönt att diskutera den frågan och konstaterade dessutom, att kulturutbytet blivit livligare och utvecklades gynnsamt. I fråga om den kärnvapenfria zonen blev det ingen vidare diskussion, sedan jag helt kort konstaterat att vår ståndpunkt ju vore känd.

Jag tillät mig skämtsamt påpekade, att S. icke utvecklat någon särdeles stor fantasi, när han inte kunde komma med något annat förslag - han hade ju själv dragit upp frågan. Jo, sade S., en annan fråga som man på svensk sida tydligen inte var så särskilt intresserad av var ett

utvidgat samarbetet "i norr", ett samarbete som redan etablerats med såväl Norge som Finland.

Han åsyftade här uppenbarligen det av ryssarna eftersträfvade närmare samarbetet inom Nordkalotten-området (växtförädling, skogsodling, renskötsel). Jag fann mig oförhindrad svara S. att såvitt jag visste förelåg en positiv inställning på svensk sida. S. frågade om saken skulle tagas upp före eller under överläggningarna med Chrustjov, varpå jag svarade, att jag inte närmare kände till det (ett positivt uttalande från jordbruksdepartementet om upptagande av närmare kontakter för ett samarbete i här berörda avseende inkom den 12 dennes).

3. Wallenberg-ärendet. S. upprepade det ständigt återkommande ryska argumentet, att det inte kunde annat än skada de svensk-sovjetiska relationerna att taga upp W-ärendet till diskussion. Ännu hade man inte lärt sig att uppväcka döda, i varje fall inte efter mer än 15 år, sade S.

4. På tal om Chrustjovs besök sade jag, att det nog skulle vara bra ur flera synpunkter, som S. ju kände till, om Chrustjov ville begagna sig av helikoptertransport vid olika tillfällen under besöket i Sverige. S. svarade genast att den ryske säkerhetschefen under sitt besök här sagt att helikoptertransport icke skulle komma ifråga. Chrustjov brukade inte använda sig av detta transportmedel. Ryska ambassaden kunde i varje fall inte göra något åt saken. Men, tillade S., när Chrustjov var i Pörenta Staterna hade han förflyttat sig med Eisenhower i helikopter till dennes lantställe. Därför, menade S., berodde det helt på statsminister Erlander om han kanske kunde förmå Chrustjov att tillsammans ta helikopter genom att helt enkelt föreslå honom det då de båda herrarna träffades.

Stockholm den 15 juni 1964.

(Stig Engfeldt)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

Ang. Wallenberg-ärendet

STOCKHOLM			15 juni	1964
N:o (75) ✓ <u>chiffer</u>			BIL.	
INK. D. N:o				
AVD. P	GR. 2	MÅL. <i>[Signature]</i>		

(Pd)

Svensk
M o s k v a .

För Finnmark från Belfrage.

AR
Primo. Du bör till Orlov muntligen framföra följande i anslutning sovjetiska meddelandet Jarrings chiffer 221: cit Innan publicering sker av det besked i Wallenbergs-ärendet som lämnades svenske ambassadören i Moskva den 11 juni önskar statsministern ha ett samtal om saken under premiärminister Chrustjovs besök i Sverige. Jag får anhålla att detta på lämpligt sätt framföres till premiärministern slutcit.

Secundo. Du bör undvika kommentarer eller diskussion i saken och endast säga Du instruerats framföra meddelandet primo.

Tertio. Tacksam telegrambesked när Du framfört meddelandet.

Cabinet

Exp. d. 15.6.64 kl. 1915 J.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den telek 19 kl.

Inkom den 16 / 6 19 64 kl. 10.50

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 46: B		232
Avd. P	Gr. 2	Mål. 2 I

232.

Edert chiffer 175. För Belfrage.

Orlov idag frånvarande Moskva, men uppgives
återkomma i morgon förmiddag då jag begärt samman-
träffande.

Finnmark

Coll.: *[Signature]*

Dep U 320 A

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Belfrage*
» 3 » } *bränd*
» 4 » }

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 17/6 1964 kl. 08.30

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>46:18</i>		<i>234</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>L</i>	Mål <i>2</i> <i>en</i>

(P)

Ac

234.

Väst

~~Edert~~ chiffer 232. För Belfrage.

Meddelandet 175 primo idag den 17 framfört Orlov som lovade vidarebefordra detsamma till Chrustjov tillläggande att allt vore gjort från sovjetisk sida och att ingenting mer finnes att göra i ärendet.

Finnmark

Coll.: *[Signature]*
Dep U 326 A

~~från Chordoretter~~ Fredrik von Dardel
överbärmar bifogade
brevkoncept för utskrift
Stravägen 25 Djursholm

Djursholm den 18 juni 1964.

Hans Excellens
Ministerpresidenten Nikita Sergejevitj Chrusjtjov.

Min son Raoul Raoulsson Wallenberg, sekreterare vid Sveriges beskickning i Budapest, tillfångatogs i början av år 1945 av sovjetiska myndigheter och fördes till Sovjetunionen, där han sedan dess hållits i fångenskap.

Vid statsminister Erlanders besök i Moskva på våren 1956 utfärdades en kommuniké, vari Sovjets regering uttalade, att min son givetvis skulle få hemresa, om han befunne sig i Sovjetunionen.

Sedan dess ha åtta år förflutit, men min son har ännu inte kommit hem. Enligt tillförlitliga upplysningar har hans fångenskap inom Sovjetunionen fortgått under denna tid. Jag vänder mig nu till Eder, herr Ministerpresident, med en innerlig anhållan att Ni ville, i enlighet med Sovjetregeringens uttalande, vidtaga åtgärder för min sons omedelbara hemsändande.

Ni som själv är far bör förstå, vilket lidande min sons långa fångenskap inneburit för mig. Jag förlitar mig på Eder för att han äntligen får komma tillbaka till sin längtande mor och sitt hemland.

Eder

Дюрсхольм, 18-го июня 1964 г.

Его Превосходительству
Председателю Совета Министров Н.С. Хрущеву.

Мой сын Раул Раулсон Валленберг, секретарь посольства Швеции в Будапеште, был арестован советскими властями в начале 1945-го года и был уведен в Советский Союз, где с тех пор он в заключении.

Во время визита Премьер-Министра Эрландера в Москве весной 1956 г. коммюнике было подписано, в котором высказано Правительством СССР, что мой сын, конечно, был бы позволен возвратиться на родину, если бы он находился в Советском Союзе.

Затем восемь лет прошли, а мой сын все еще нет дома. По достоверным сведениям его заключение в Советском Союзе в течение этого времени продолжается. Теперь я обращусь к Вам, Г-ну Председателю Совета Министров, с искренней просьбой чтобы, согласно высказыванию Правительства СССР, Вы приняли меры для непосредственного возвращения моего сына на родину.

В качестве отца Вы должны сами понять страдание, которое мне причиняет долгое заключение сына. Я на Вас надеюсь в то что, наконец, он будет позволен возвратиться к тоскущей по нему матери и на родину.

Ваша

W. Wifm

1897

cabinet sthlm
svensk kh

23/6/64

KOPIA

Re

nr 120

brådskanie för bergström.

sedan efter gårdagens middagstal min gissning jfr handbrev
20 juni rörande bakgrunde viss språklig tolkningsfråga visat
sig vara önsketänkande måste konstateras här intet förekommit
som kunde ge anledning optimistiska förväntningar särskilda
ärendet snarast tvärtom på grund vederbörandes känsla oro.

sohlman+

cabinet sthlm
svensk kh

KL.1000 ok

25/6-64

K. T. K.
Hälsningar PalmeSträngt förtrolig.

Karl Wahl

P.M.

Då jag idag lunchade med avdelningschefen Kovaljov i MID, närmast för att dryfta vårt utkast till kommuniké, förde jag efter samråd med kabinettsssekreteraren på tal den överläggning som dagen innan ägt rum mellan statsminister Erlander och ministerpresident Chrustjov i Wallenberg-ärendet.

Jag sade att statsministern blivit utomordentligt förvånad och t.o.m. något förargad över Chrustjovs, såvitt jag förstod, kraftiga reaktion när Wallenberg-frågan upptogs. Vi hade ju, sade jag, låtit oss angeläget vara att i förväg göra alldeles klart att statsministern hade för avsikt att ta upp ämnet. Jag nämnde att chargé d'affaires Finnmark i Moskva inrapporterat, att han den 17 juni till vice utrikesminister Orlov utfört den honom lämnade instruktionen. Hade detta icke framförts, frågade jag. Kovaljov svarade först med en argumentering i sakfrågan, nämligen att vi icke rimligen kunde ifrågasätta sanningen i det besked vi erhållit från sovjetisk sida. Han kunde inte tro, sade han, att svenska regeringen fäste större avseende vid en "enskild oansvarig persons" uppgifter än det auktoritativa svar man lämnat oss från officiell sovjetisk sida. Han bad mig allvarligt eftersinna om

det inte låg någonting i hans argument; här hade en rysk och en svensk medborgare talat på ett språk ingen av dem riktigt behärskade - borde vi inte inse att detta förklarade det missförstånd som uppkommit?

Jag sade mig sakna anledning till en diskussion i sakfrågan och att jag närmast ställt mig själv frågan om Chrustjov hunnit underrättas om den svenska förhandsaviseringen. Efter att ha pratat förbi ämnet en stund svarade Kovaljov till slut att Chrustjov underrättats om Finnmarks meddelande men att man på rysk sida hela tiden uppfattat aviseringen så att statsministerns tanke varit att med Chrustjov diskutera publicitetsaspekten i saken d.v.s. hur man på ett för båda sidor tjänligt sätt kunde tillkännagiva det negativa resultat de sovjetiska myndigheterna kommit fram till vid sina undersökningar. Men vad statsminister Erlander tagit upp var icke publiciteten i ärendet utan frågan om en förnyad undersökning. Detta hade oerhört upprört Chrustjov.

Det kan tilläggas att samtalet med Kovaljov fördes i lågmäld och alldeles avspänd ton. Det verkade på mig som Kovaljov tog visst intryck av vad jag sagt om statsministerns reaktion.

Stockholm den 24 juni 1964.

(R. Hichens Bergström)

30/6-64

10/7 1 er Statsminister

Strängt förtrolig.

9

P.M.

Innan avresan till Skeppsholmen med Chrustjov och hans sällskap hade jag på morgonen den 27 juni en halvtimmes samtal på Haga med minister Kovaljov om Wallenberg-saken. Följande förekom.

Kovaljov var orienterad om vad statsministern uttalat vid presskonferensen i riksdagshuset kvällen innan samt tycktes även känna till att stockholmstidningarna den 27 juni slagit upp just Wallenberg-uttalandet. Han sade att han icke var överraskad häröver men att vi borde förstå att sista ordet nu sagts i denna sak från sovjetisk sida. "Vi har intet att tillägga", förklarade han, "och vad än den svenske professorn säger finns från vår sida intet att tillägga." Då jag sade att jag förmodade att det svenska materialet väl nu komme att offentliggöras genmälde Kovaljov: "Vårsågod, ni får publicera vad ni vill, vår ståndpunkt är oförändrad. För vår del är saken som ministerpresident Chrustjov sagt er statsminister avslutad."

Minister Kovaljov framförde sina synpunkter i en vänskaplig, allmänt resonerande ton som om saken

på intet vis längre intresserade honom, närmast med en axelryckning. "Vi har i vart fall nu gjort allt vi kunnat för att förbättra relationerna," slutade han.

Då finske ambassadören Wuori idag besökte mig sade han att han vid mottagningen i Vinterträdgården för Chrustjov kommit att beröra Wallenberg-saken med såväl Gromyko som Kovaljov. Båda hade uttalat sig som om saken nu vore definitivt avslutad. Gromyko hade sagt att man från sovjetisk sida upprepade gånger givit oss besked, Kovaljov hade beklagat vårt insisterande samt låtit förstå att han uppfattat regeringens ståndpunkt och uppläggning såsom påverkad av inrikespolitiska faktorer. Jfr. i övrigt Ny Dags ledare idag, vari krävs att det svenska materialet i Wallenberg-saken framläggs för offentligheten.

Stockholm den 30 juni 1964.

(R. Hichens Bergström)

6/7

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Wallenbergsaffären

Oslo den 3 juli 1964.

HP 1

Strängt förtroligt

1 av 50 Gundersen's brev

Ar *W* Broder,

17
Efter slottslunchen för Chrustjov i måndags hade statsrådet Gundersen ett informellt samtal rörande i Sovjetunionen försvunna norrmän med chefen för ryska UD:s skandinaviska avdelning, Kovaljov, varvid även wallenbergsaffären en passant berördes. Under senare delen av samtalet var också statssekreterare Boyesen närvarande. Gundersen gav Ohman ett referat för vad som sagts efter folketshusmötet på tisdagen, själv fick jag en redogörelse av Gundersen i går.

Gundersen hade börjat med att tacka för det sätt varpå ryssarna handlagt affären om en under kriget försvunnen kapten Meyer och de snabba upplysningar man

Ambassadören Hichens Bergström,
Utrikesdepartementet.

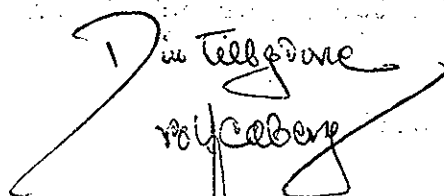
Oslo 3.7.64 RE-HB/1

givit, som gjort det möjligt att få saken klarlagd. Han uttryckte därefter en förhoppning om att ryssarna skulle kunna ge hjälp ifråga om den lista på ca 100 försvunna norrmän, vilken tidigare överlämnats till sovjetambassaden..

Kovaljov hade då sagt, att det under inga förhållanden finge bli någon "Verhandlungsfrage", vartill Gundersen svarat, att detta icke heller vore avsikten; man hade velat be ryska vederbörande om råd hur man skulle förfara och vore tacksam för den hjälp som kunde ges.

Kovaljov hade därefter fortsatt: I Sverige hade det blivit mycket obehagligt. Svenskarna hade gjort wallenbergsaffären till "eine Verhandlungsfrage", ja ännu värre "eine Vertrauensfrage" mellan de båda regeringarna. Man hade för länge sedan in optima forma meddelat Sverige att Wallenberg avlidit 1947, detta vore en officiell deklaration bakom vilken den ryska regeringen står. När svenskarna ändå gång på gång kommit tillbaka hade man för att tillmötesgå dem gjort nya undersökningar, vilka bara bekräftat riktigheten av de uppgifter man lämnat. Enligt Gundersens referat till Ohman skulle Kovaljov ha tillagt - Ohman uppfattade det som Kovaljovs ord och icke som en reflexion av Gundersen - att om Sverige fortsätter att pressa i denna affär får väl den svenska regeringen - också in optima forma - "meddela oss att den inte sätter tilltro till vår regerings ord". Under samtalet med mig kunde Gundersen icke erinra sig att orden fallit så men tillade, att han inte tillmätt saken sådan vikt att han lagt ordalagen direkt på minnet. Han hade icke gjort någon nedteckning av samtalet och heller icke för någon annan än Ohman och mig - vare sig för någon norrman eller svensk - berättat om samtalet.

Gundersen förklarade vidare att samtalet, även i wallenbergsavsnittet, fördes sakligt och lugnt och utan någon aggressivitet från Kovaljovs sida.

Rolf Edberg

14/7 Rättsminister utlyses
att uttala med all samtycke
i det kommande uttålet efter valen.
Lönen, den 13.7.64

Personligt.

Käre Dick,

Jag har kommit att tänka på "timingen"
freja av uttålet av Wallenberg.

Jag antar att regeringen vill ha ut den
före valen. Med hänsyn till att reser-
ven i Sovjetunionen väl är av denna
kommer att bli mycket stor och då
väl bäst att undvika på ut den före

förbrukningsmängden ska vara efter.

En efter skulle beläggas först under

de 14 dagarna före valen, vilket väl

är att undvika bristerna på ut den, efter

sen man väl då i bristerna som man

uppfattar uttålet som en velmanövrer

- det gör de nog ändå. Själva vill jag

trots detta cirka 10-12 augusti; det skulle

onekligen vara bättre om den var ut innan

gaf esser, kelli de fivén dagerna i
avgjuti. Deia á uatnsljóti á gæði
epistlicha þá desidia. Ölvendur
segur mig vera að den á áte i god tid
föa jöðbruksmínisterns resa að fram-
framt að den áte kammar under hans
virkni i Þingeyrindum.

Deia erdasiðan einu á gæði
vella þu kausla eidan hár vort áte
þi.

Áte, þi stjórna betur.

Þi stjórna

Þi stjórna

Þi stjórna

Þi stjórna

Þi stjórna

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Wänke
Chiffre Moskva
28/8

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsänt den telex 19 kl.

Inkom den 28/ 8 1964 kl. 10.45

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 46: B		281
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	8 I

Pol

Be

281.

För Belfrage personligen.

Då nu Finnmark reser utgår jag från att hans efterträdare Colliander likaledes bör vara helt insatt i W-ärendet, inkluderande Nanna Swartz-fasen. Tela.

Jarring

Coll.: *S*
Dep U 326 A

Belfrage/MK

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

218

STOCKHOLM 28 augusti 19 64		
N:o 218 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. 2

Ang.

Svensk
M o s k v a

Ar

Nr Jarring personligen från Belfrage. Ditt 281 Vi avser
begagna tillfället Collianders vistelse här att informera
honom.

Cabinet

W

dep. d. 28.8.64 kl. 14.50

of

Stockholm

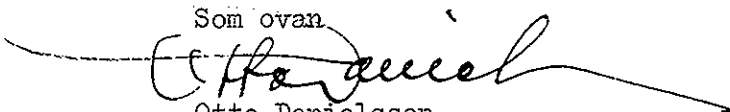
22.9.1964

Herr l:e sekreterare Gunnar Lorentzon
Kungl. Utrikesdepartementet

STOCKHOLM

I anslutning till vad jag meddelat per telefon om brittiske medborgaren
✓ Wynne vill jag meddela att jag genom Sunday Telegraph's redaktör i
Stockholm Thomas Harris, telefon: privat 632482, kontor 547350, träffat
avtal om sammanträde med Wynne lördagen den 19 september 1964 klockan
15.30. Då jag infann mig i Harris bostad visade det sig, att Wynne
ändrat sig efter återkomsten från Finland och att han ville skjuta på
sammanträffandet till söndagskvällen eller måndagsmorgonen. Då jag på-
pekade för Harris, att Wynne tidigare aviserat sin avresa till måndag
morgon, sade Harris, att Wynne var en "very unpredictable man", som
ändrade sina planer från dag till dag. Harris lovade fråga honom under
söndagsförmiddagen och meddela mig mellan klockan 4 och 5 på söndagsefter-
middagen. Då vi kom i kontakt med varandra hade Wynne lovat att vara
tillgänglig under söndagskvällen eller på måndagsmorgonen. Talrika te-
lefonpåringningar till hotellet och begäran hos receptionen att Wynne
skulle ringa mig gav inget resultat. Jag meddelade detta till Harris
under måndagsförmiddagen och han gjorde upprepade försök att få kon-
takt med Wynne. Klockan 18.00 meddelade Harris, att Wynne avrest till
Köpenhamn. Harris kommer att tillskriva chefsredaktören för Sunday
Telegraph och be honom fråga Wynne om han på nytt ämnar besöka Sverige.

Som ovan

Otto Danielsson

The Daily Telegraph
and
Morning Post

NORDIC BUREAU, DAGENS NYHETER, STOCKHOLM
TELEPHONE : STOCKHOLM 10 23 60 and 632482, 491172

With kind regards,

Thomas Harris.

COPY

The Daily Telegraph
and
Morning Post

NORDIC BUREAU, DAGENS NYHETER, STOCKHOLM
TELEPHONE : STOCKHOLM 10 23 60 and 632482, 491172

September 22nd 1964

Donald McLachlan, Esq.,
Chief Editor,
The Sunday Telegraph,
London E.C.4.

Dear McLachlan,

This is a personal letter to express my view that it would be in the interests of our newspapers' and our country's good-will in Sweden if Mr Wynne could be brought into contact with Swedish officials who seek information on the fate of a number of their nationals known to have been captured by the Russians on diverse occasions and believed in some cases to be still alive in Soviet prisons.

Mr Wynne stated while passing through Sweden on his way to Finland that he had learned while in the Vladimir prison in Russia that a Swede was detained there. Having first established contact with the Swedish Broadcasting Corporation, he told me and then Swedish journalists that he was eager to tell the Swedish Foreign Ministry all he knew about this reported Swedish prisoner. I filed a report in this sense and it was published in The Daily Telegraph on September 18th under an advertisement drawing attention to Mr Wynne's series in The Sunday Telegraph. On the day before the Swedish evening paper, Expressen, which is also publishing Mr Wynne's series, quoted him as saying he was eager to contact the Swedish authorities.

Accordingly Mr Olof Danielsson, a senior Swedish official, and myself, with the knowledge of the British Embassy, tried to establish a meeting with Mr Wynne in the period between 12-15 PM on Saturday, September 19th and 09-30 AM on Monday, September 21st which he spent in Sweden after his return from Finland. This failed. It was a week-end and Mr Wynne was, very naturally, resting after his business trip to Finland. He is now, to the best of my knowledge, either in Britain or in Denmark on his way back to Britain.

(overleaf)

Now the difficulty is that the Swedish Press is looking for a confirmation that Mr Wynne really has seen the Swedish authorities and that they are making a new attempt to obtain clarification from Russia on the fate of their captured nationals. If this confirmation is not forthcoming it is not impossible that some sensational newspaper run a story saying that Mr Wynne does not want to help the Swedish authorities. This would earn all of us public ill will here because the Swedish Press is outraged over Russia's capture of these innocent citizens who, on Russia's own admission, include a diplomat. Moreover it would be quite untrue to say that Mr Wynne does not want to meet the Swedish authorities. I am sure that he really is anxious to help. If, therefore, you know Mr Wynne to be in London and could bring about a meeting between him and the Swedish Embassy, we should, I know, earn the deep gratitude of the Swedish Government.

The Swedish Foreign Ministry, bound by protocol, cannot, of course, formally ask Mr Wynne to impart his information. It can only seize on his public assurance that he is ready to do so. I shall be flying to Copenhagen early on Thursday morning, September 24th, to cover the British Week and if, I run into Mr Wynne there, will try to arrange a meeting between him and the Swedish Embassy in Copenhagen.

Quite frankly, I feel that we should all help the Swedes in this matter, if we possibly can. Humanitarian considerations aside, Sweden is, after all, one of Britain's best friends abroad.

If you would like to telephone me on this delicate matter, I shall be staying at the Hotel d'Angleterre in Copenhagen, telephone Copenhagen Central 95.

Yours sincerely,

Thomas Harris

STOCKHOLM

19

Stockholm den 25 september 1964.

Strängt förtroligt.

3 bil. BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

ang.

kontakt med Greville Wynne.

Broder,

./.

Som Du säkert sett i tidningarna har den brittiske medborgaren Greville Wynne i Stockholm gjort vissa uttalanden om en sannolikt skandinavisk (svensk?) medborgare i Wladimir-fängelset i Sovjetunionen. Såsom framgår av bifogade promemorior upprättade av byråchefen i polistyrelsen, Otto Danielsson, samt Daily Telegraph's korrespondent i Stockholm, Thomas Harris, har vi här haft svårigheter att uppnå ett önskat sammanträffande med Wynne. Denne torde nu vara i Storbritannien och det är för oss angeläget att erhålla kontakt med honom där. Vi kommer nu att ta fasta på ett erbjudande av brittiska ambassaden att verka för att vi få träffa Wynne i London. Skulle denna aktion - mot förmodan - leda till att Wynne redan nästa vecka tar kontakt med beskickningen, vore jag Dig tacksam för ett omedelbart telefonsamtal (till Virgin eller Lorentzon), så att vi kan enas om åtgärd. Eventuellt skulle i dylikt fall vår specialist på dessa saker, den ovan nämnde Danielsson, kunna resa ut för att bistå Eder. Dröjer det till veckan efter nästa, torde Virgin vara hos Dig i London och Ni kan resonera om förfarandet.

Det väsentliga är att Wynne utfrågas så detaljerat som möjligt om sin vistelse i Wladimir-fängelset. I första hand bör utfrågningen gå till på det sättet, att han får redogöra för sin fångenskap i Sovjetunionen helt allmänt samt att han ombedes uppgöra en skiss över Wladimir-fängelset. För att bereda möjlighet att

./.

Wynne's uppgifter bifogas en skiss som vi i departementet

Ministern Friherre Rappe

L o n d o n.

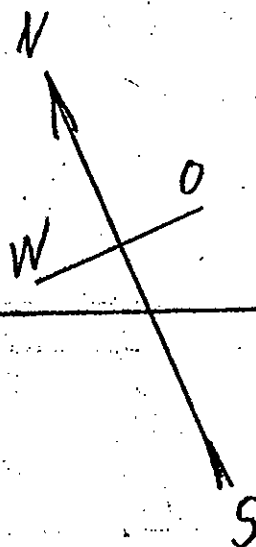
EXPEDIERAT	
sv. kurir	/ 19
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

gjort upp över fängelset. Den del av skissen, som är av särskilt intresse, är det s.k. Corpus II; där fängelsets sjukvårdsavdelning var (är?) inrymd. Du erinrar Dig säkerligen att vi, som framgår av Utikesfrågor 1959 sid. 96, haft vissa anledning att intressera oss just för fängelset i Wladimir.

Det är bl.a. angeläget, att få veta hur fängelset nu disponeras. Finns där politiska och /eller kriminella sovjetiska fångar? Finns där utlänningar och i så fall av vilken nationalitet? Varmed sysselsättes fångarna? Finns det någon verkstad i Wladimir? (Möjligen i Corpus I eller IV). Har fångarna någon kontakt med varandra? ("Knacknings"-förbindelser, i rastgårdarna eller badet och om möjligt namnuppgifter? Var ligger badet?(Om tidigare tillämpad metodik för förbindelser kan Du läsa i vitboken om Wallenberg 1957 sid. 41.)

R. Hichens Bergström

Kängelset

Bad

Större avdelning	III	Minöre avdelning
corpus		

corpus
IV

Ladgård

16 bäddar
BORD

A diagram of a room layout. It shows a rectangular room with a table labeled 'BORD' in the center. There are 16 beds arranged around the table, with the text '16 bäddar' written above them. The beds are represented by small rectangles with cross-hatching.

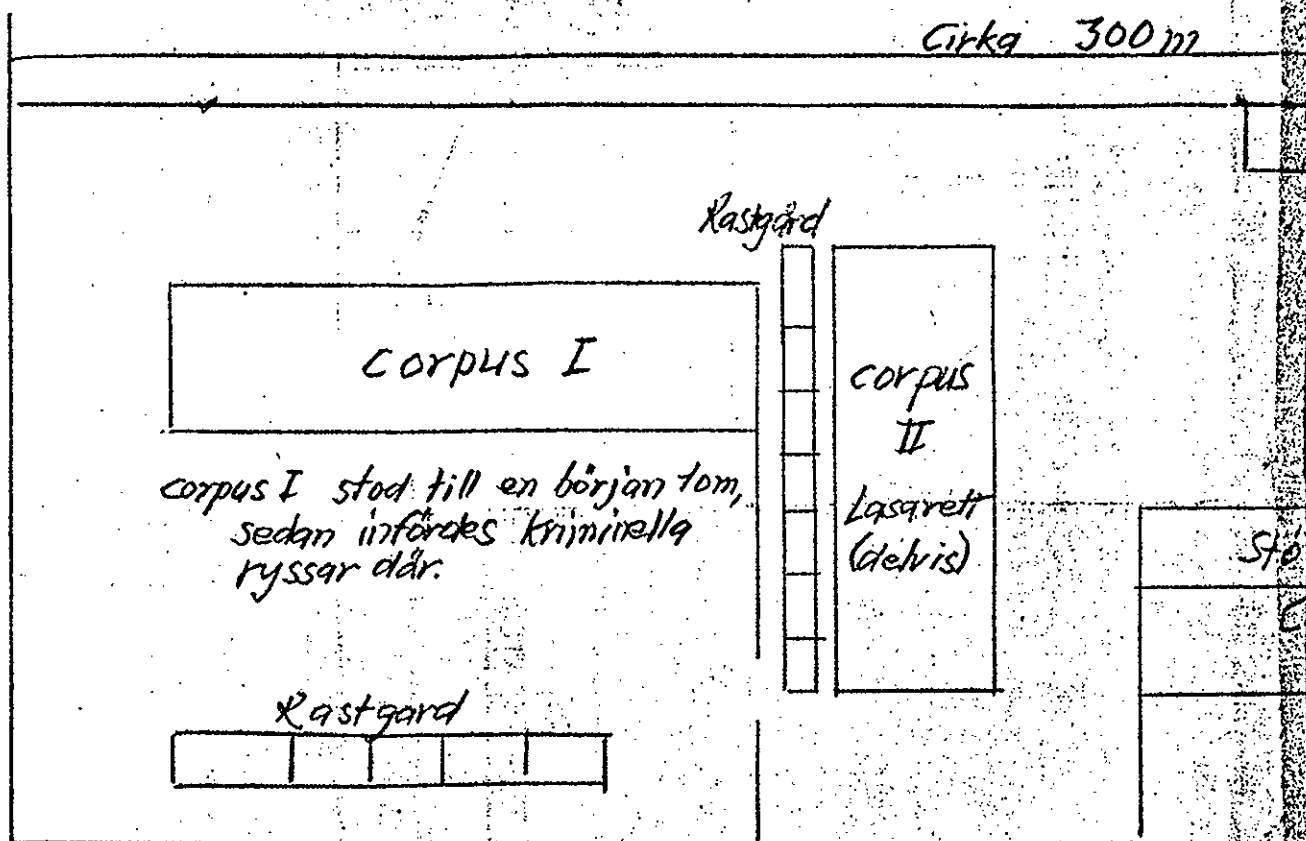
Detalj av större avd i corp. III.

Kapsia.

om Hinkilley

Wladimir

Cirka 300m

Detalj av corpus II

troligen 58 celler	Operation	Tandläkare	Administration	3. Stock
	Lasarett			2. - -
				1. - -
				Parterre

Parterre och 1. Stock en enda
stor fängelseavdelning med
balkong (galler) utanför cellerna i 1. Stock.

Förtroligt.

P.M.

De
us
Sedan beskickningen i London den 28 september kl. 17.00 meddelat, att Greville Wynne satt sig i förbindelse med beskickningen och föreslagit ett sammanträffande följande dag, har beslutats, efter föredragning för kabinettsssekreteraren och pol.chefen, att byrådirektör Lorentzon i mån av behov skall omedelbart avresa till London för att bistå beskickningen vid samtal med Wynne.

Stockholm den 29 september 1964.

Förtrolig.

Komplettering till PM den 29 september 1964.

Vid telefonsamtal den 29.9 på förmiddagen hemställde beskickningen i London om att någon måtte resa ut från Stockholm för att bistå beskickningen vid samtalet med Wynne. Vid förfrågan förklarade sig kriminalkommissarie Otto Danielsson sakna varje möjlighet att komma i väg (samma gällde Virgin), varför han förordade att Lorentzon måtte resa och förklarade sig beredd att påtaga sig varje ansvar i sammanhanget utåt.

Stockholm den 1 oktober 1964.

STOCKHOLM O. DEN 29 september 1964
GREVTUREGATAN 8 B
TEL. 614224

Exc. last
De
9

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 230/1221		
30/9 - 9 MAJ 1965 1964		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu I

Till Utrikesministern och till Statsministern.

Efter samråd med Raouls mor fru Maj von Dardel och Raouls styvfar och godeman Fredrik von Dardel har jag följande att meddela:

Det planerade personliga brevet, som statsministern skall skicka till Sovjetunionens ministerpresident Chr. be vi att före avsändandet låta läsa byråchefen Otto Danielsson och Fredrik von Dardel. I detta brev, som ~~är~~ till i dag icke i saken är besvarat av Chr., "upprepar statsministern att han och regeringen är också i dag fullt övertygade om, att Raoul Wallenberg har befunnit sig så sent som vid årsskiftet 1960/61 i effektivt sovjettryskt förvar. Därför ber statsministern att Chr. gör allt för att äntligen få klarhet i denna sak och sörjer för att den svenske diplomaten hemskickas, frisk eller sjuk. Jag försäkrar er, att hemsändande av Wallenberg inte skall skada de vänskapliga förbindelserna mellan Sovjetunionen och mitt land och folk. Tvärtom skulle ett sådant steg fördjupa det goda förhållande mellan våra länder och folk."

Som kommentar vill jag anföra några fakta, som sannolikt inte är fullständigt kända för Torsten Nilsson och Tage Erlander.

1. Hur kunde den 20 augusti 1947 våga meddela vice utrikesminister Vysjinski, att Raoul Wallenberg inte kunde återfinnas på rysk mark och att man inte heller kunnat finna den officer (general Tsjernisjev, kommandant i Pest) vars rapport legat till grund för den officiella sovjetnoten av den 16 januari 1945 enligt vilken ~~sovjetiska~~ sovjetryska militära myndigheterna hade tagit Wallenberg och hans egendom under sitt beskydd.

det/
Hur kunde/ha gått UD och regeringen helt förbi att Sovjetunionens stockholmsambassadör Madame Alexandra Kollontaj i februari 1945 överlämnade ett personligt budskap, ~~ttk~~ avsett för dåvarande utrikesministern Günther, till hans maka, enligt vilket Raoul Wallenberg vid den tidpunkten befann sig i Sovjetunionen och blev väl behandlad? Detta viktiga bevismaterial åberopades för första gången av vår regering i den note som överlämnades av Undén till Sovjetunionens ambassadör Rodionov den 11 februari 1952.

Vem har begått detta tjänstefel?

2. Till 1947 hade Sovjetunionen aldrig förnekat varken den ryska noten av den 16 januari 1945 eller ambassadör Kollontajs budskap i februari 1945.

Bakgrunden till Vysjinskis note var ett nytt tjänstefel från UD:s sida: I april 1946, just före vår Moskva-minister Staffan Söderbloms avresa från Moskva, publicerade UD i stencilerad form och i klartext den strängt konfidentiella chiffrerade brevväxlingen mellan UD och Söderblom och utdelade hundratals kopior till svenska och utländska journalister. I denna stencil fanns i klartext ett chiffer-

telegram av den 26 april 1945 i vilket Söderblom framhåller "att Wallenberg hade dödsdömts och förföljts av pilkorsmännen, tagit sig över den ryska sidan av fronten"

Detta var oriktigt. Raouls arbetskamrater, nuvarande general-konsul Per Anger, och chefen för B-avdelningen Lars Berg och många ögonvittnen kunde intyga för UD att Raoul aldrig har överskridit frontlinjen, utan att han i ett hus som tillhörde Röda Korset hade avvaktat Röda armén och att den 13 januari 1945 den första patrullen av Malinovskis armé kom fram till det hus, i vilket nu Wallenberg hade inrättat "Svenska Beskickningen för den av Röda Armén befriade delen av Ungern". Denna skylt och Tre Kronor-vapnet sattes upp först efter patrullens ankomst och Raoul bad att bli förd som representant för det neutrala Sverige, som samtidigt var Sovjetunionens skyddsmakt i Ungern, till marskalk Malinovskis stadskommendant. Denne meddelade Raouls ankomst till huvudkvarteret i Debrecen, där marskalcken Malinovski och den höge kommissarien marskalcken Vorosjilov sedan månader residerade. Efter tanksslaget i oktober 1944 fanns inga tyska soldater och inga pilkorsbanditer mellan Pests periferi och staden Debrecen. Det var därför otänkbart att Raoul och hans chaufför Langfelde, som eskorterades från Pest till Debrecen, av tre av Malinovskis militärpolisier den 17 januari 1945 skulle ha omkommit på det viset som Söderblom den 19 april 1945 i ett handbrev "fruktade" och vad Vysjinskis nära ordagrant upprepade den 22 augusti 1947. Söderblom skrev då: "Vad jag fruktar är att ryssarna med bästa vilja i världen icke kunna skapa klarhet om vad som inträffat. För det första råder efter allt att döma stor oreda i Ungern. För det andra hava de truppförband, som stodo i Budapest i januari, nu sä,

kerligen flyttats från sina staber och kvarter till Wien. Vidare måste man tyvärr tänka sig möjligheten av att marskalk Tolbuchins högkvarter och underlydande staber i nuvarande stund svårligen kunde förmås ägna större uppmärksamhet åt ett ärende av dett-a slag . . . " Så litet var Sveriges minister i Moskva underrättad ~~om~~ beträffande det militära läget att han antog att marskalk Tolbuchins armé hade erövrat miljonstaden Pest och var därmed ansvarig för Raouls öde. Varje intelligent tidningsläsare i Sverige och framför allt Per Anger och Lars Berg och deras chef envoyén Danielsson som hade kommit tillbaka till Sverige kunde upplysa UD att marskalk Malinovski hade erövrat stadsdelen Pest och att Tolbuchins armé aldrig har ~~h~~ satt en fot väster om floden Donau, där Pest befann sig. Tolbuchin erövrade cirka en månad efter Raouls tillfångatagande den lilla diplomatstaden Buda, i vilken alla legationer och också svenska beskickningens personal hade befunnit sig.

Ur den tidigare nämnda stencilen angående korrespondensen mellan Söderblom och UD visste också Sovjetunionens stockholmskorrespondent vilken brist på kunskap som härskade beträffande Raouls öde i Arxfurstens palats och hos beskickningen i Moskva. Så och endast så är den lögnaktiga noten av den 22 augusti 1947 förklarbar. Visjinski behövde bara ^{omform} Söderbloms felaktiga hypoteser en aning.

Genom denna stencil hade inte bara Raouls ställning som fånge i Moskva försämrats. Denna publikation av chiffrerade telegram i klartext gav ryssarna också möjligheten att dechiffrera hundratala andra svenska telegram. Därför besökte mig en kvart före nio på morgonen söndagen den 18 mars 1951 den nye kabinettsskreteraren Arne Lundberg. Dagen

innan hade de flesta morgontidningarna publicerat utförliga citat ur den ovannämnda stencilen som jag hade publicerat i tidskriften Allt:s nyutkomna marsnummer. Arne Lundberg som var min gamle vän från den tiden då Torsten Nilsson var chefredaktör och Arne redaktionssekreterare och jag utrikespolitisk medarbetare i socialdemokratiska ungdomsförbundets tidning Frihet. Och Arne sade nu till mig, den 18 mars 1951, : "Vet Du vad Du har anställt med Din publicering? Du har förrätt ~~Vår~~ code till ryssarna". När jag visade Arne stencilen som UD utgett och utdelat till utländska journalister fem år tidigare bleknade han och sade till mig: "Jag struntar i allt som hänt i UD före min tid. Jag började mitt arbete ~~där~~ för några dagar sedan och jag vill sörja för att Du inte längre behöver kämpa mot UD utan tillsammans med UD för Raoul Wallenbergs befrielse." Men tyvärr var han en nykomlig Arne Lundberg ^{och} inte i stånd att hålla sitt löfte. Och först efter åtta månaders fortsatt kamp mellan UD och mig slöt han i december 1951 i närvaro av dåvarande utrikesrådet och chefen för politiska avdelningen Sven Dahlman officiellt freden med mig. Vi kom överens om att han som regeringens ombud och jag som Raoul Wallenbergs ombud skulle samarbeta för Raouls befrielse. Och först då blev det ~~högst~~ löfte uppfyllt som polisminister Eje Mossberg lördagen den 23 november 1946 hade givit mig att statspolisens kriminalkommissarie Otto Danielsson skulle fungera som regeringens kriminalexpert i saken Raoul Wallenberg.

3. Detta fruktbara samarbete mellan Arne Lundberg och Otto Danielsson och mig ledde till för Raouls sak mycket stora framgångar. Trots att den tiden endast enskilda ryska

krigsfångar kom tillbaka till sina respektive hemländer fick vi stort bevismaterial. Det lyckades mig nämligen att få en tysk kommunist som hade använts som cellspion och som hade pumpat hundratals krigsfångar i hemliga polisens uppdrag för att fastställa vilka som visste någonting om Raoul Wallenberg och hans chaufförs fångenskap. Trots att den dåvarande generalkonsuln i Berlin Tamm för den skull kommit till Stockholm och i närvaro av Lundberg avrådde mig från att förhöra vittnet i fråga, eftersom detta var livsfarligt för mig, reste jag till Berlin och bad Lundberg endast att ett skrivbiträde ^{på Sv. Generalkonsulatet i Berlin} som kände till ett pensionat där jag under falskt namn kunde bo skulle vänta mig på flygplatsen i Berlin. Och i samarbete med detta skrivbiträde, en mycket intelligent arbetarpojke, löste jag uppgiften och fick den övertygade kommunisten och hans lika partitrogna fru över till Västberlin och förhörde honom i närvaro av generalkonsulatets skrivbiträde. Så fick vi på mer än 30 skrivsidor ett register över vittnen för Raouls respektive hans chaufförs fångenskap och samtidigt meddelade ~~han~~ ^{och de av honom hörda vittnen} vittnet allt vad han ~~visste~~ visste om Raoul och hans chaufför. 1955 reste den tyske förbundskanslern Adenauer till Moskva och slöt en handels- och konsulatsöverenskommelse med Sovjetunionen, i vilken också ingick Rysslands förpliktelser att återsända alla ännu levande tyska krigsfångar, soldater, generaler och diplomater.

4. Men nu när inte som förut endast få utan mer än tiotusen krigsfångar vände hem blev jag och Danielsson de facto avkopplade från fältarbetet. Vid gränsen mellan Öst- och Västtyskland hade Tyska Röda Korsets ^{"Suchdienst"} inrättat ett genomgångsläger i byn Friedland. Där fanns en hel stab med

skolade tyska förhørsledare som förhörde varje ankommande fånge och frågade dem, med vilka tyska krigsfångar de haft kontakt i fångenskapet. Jag föreslog UD att jag och en av Danielssons duktigaste assistenter skulle sitta i Friedland och visa för varje fånge Raouls foto och fråga honom om han vet något om denna man respektive om han hade någon kännedom om någon skandinavisk krigsfånge. De vittnen som vi kände från vårt register skulle vi naturligtvis särskilt minutiöst förhöra.

Men detta mitt anbud blev avvisat. Lundberg och den andre sekreteraren Lorentzon meddelade mig: Lorentzon hade lärt känna chefen för genomgångslägre, en herr von Rosen, som hade lovat att omedelbart när något vittne förklarade att han visste något om Raoul skulle han ringa till UD. Först när jag såg att alla genom Lorentzon eller UD:s nye ombud herr von Rosen förhörda vittnen slutade sina berättelser med år 1947 blev jag misstänksam. ^{och} jag frågade kabinetssekreteraren och Lorentzon, om de hade kontrollerat tillförlitligheten hos herr von Rosen, förklarade de: "Du kan vara lugn. Han tillhör den baltiska grenen av den svenska släkten von Rosen".

Så kom det sig att statsministern vid sitt besök 1956 i Moskva endast hade bevismaterial för Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen till 1947.

Så och endast så är att förklara att vice utrikesminister Gromyko den 6 februari 1957 kunde våga att överlämna till ambassadör Sohlman ett memorandum enligt vilket det inte har funnits något arkivdokument i något av Sovjetunionens fångelser med Raoul Wallenbergs namn. Bara slumpvis hade man hittat en handskriven rapport ~~riktad~~ upprättad av

Ljubljanka-fängelsets läkare Smoltsov riktad till Sovjetunionens säkerhetsminister Abakumov den 17 juli 1947 enligt vilken en fånge hade dött och vars kremering utan obduktion Abakumov skulle ha anordnat. Denna fånge kunde enligt Sovjetunionens regering vara identisk med Raoul Wallenberg. Såväl läkaren som Abakumov var sedan länge döda. Abakumov avrättades som sovjetfiende. Därmed ville Chrusjtjov lägga skulden för Raouls häktning och fångenskap på Stalinregimen. Därmed hade inträffat vad kabinetssekreterare Lundberg och jag sedan årtal visste. Lundberg hade nämligen från representanter för de allierade hört att man inte får meddela ryssarna datum för det sista bevismaterialet. Ty i sådana fall är det gängse hos ryssarna att skicka en falsk dödsattest som är daterad någon tid efter sista bevismaterialets datum.

Därför hade jag kommit överens med kabinetssekreteraren att inte överlämna till ryssarna hela vårt bevismaterial utan bara före statsministerns officiella besök i Moskva åberopa fru Kollontays officiella budskap från februari 1945 till minister Günther och attaché Richters vittnesmål som intygade att Raoul Wallenberg den 31 januari 1945 infördes i cell nr 123 i Ljubljanka-fängelset, i vilken cell den tyske attachén Richter hade befunnit sig. Richter hade också ett budskap från Raoul Wallenberg till hans familj och UD, som han intalade på band för andre sekreteraren Lorentzon.

Det officiella kvittot från den ryska regeringens sida bestående i fru Kollontays meddelande från februari 1945 att Raoul Wallenberg befann sig i Sovjetunionen och blev väl behandlad och Richters vittnesmål med Raouls budskap var tillräckligt, för att motbevisa Visjinskis note enligt

vilken Wallenberg aldrig tillfångatagits av ryssarna och med största sannolikhet hade dödats den 17 januari på vägen från Pest till marskalk Malinovskis högkvarter i Debrecen. Också statsministerns diplomatiska rådgivare, dåvarande utrikesrådet Jarring och referent för Raoul Wallenbergs sak inom UD, andre sekreteraren Lorentzon var informerade om att de inte fick tillåta att hela bevismaterialet överlämnades. Men trots detta överlämnades hela bevismaterialet och statsministern undertecknade den 3 april 1956 en gemensam kommuniké i vilken det heter: "Från svensk sida underströks den stora vikt som frågan om den i Budapest vid krigets slut försvunne svenske diplomaten Raoul Wallenbergs öde hade för den svenska sidan." Detta var ett logiskt och politiskt och diplomatiskt NONSENS. Först överlämnade man fru Kollontays budskap att Raoul inte var försvunnen i Budapest utan att han i februari 1945 befann sig i Sovjetunionen och ett jättestort bevismaterial enligt vilket många vittnen av olika nationaliteter intygade att de varit fängelsekamrater med Raoul Wallenberg och sedan gick man med på att förklara honom som försvunnen i Budapest.

Så blev statsministerns besök och mitt och Lundbergs och kriminalkommissarien Danielssons årslånga arbete för att skaffa bevismaterial värdelöst. Och den av Lundberg och mig förutsedda ryska reaktionen, nämligen en falsk dödsattest blev resultatet.

Den 6 februari 1957 överlämnade utrikesminister Gromyko till ambassadör Sohlman den falska dödsattesten, baserad på den tidigare nämnda handskrivna lappen av två döda män. Aldrig fick vi denna lapp översänd för att kunna med hjälp av Sveriges kriminaltekniska instituts expertis kontrollera om

den verkligen var skriven 1947 eller först efter statsministerns Moskva-besök. Vad hjälpte det att Kungl. Utrikesdepartementet efter Gromykos memorandum utgav en dokumentssamling jämte kommentarer rörande Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen, när denna vitbok bara kvantitativt skilde sig ^{från} genom det som jag bevisat före fredsslutet i december 1951 mellan kabinettssekreterare Lundberg som ombud för regeringen i saken Raoul Wallenberg och mig som ombud för Raoul Wallenberg för tiden av hans frånvaro? Vad hjälpte det att man i december 1951 uppfyllde det löftet som jag fick den 23 november 1946 klockan 9 på förmiddagen av dåvarande polisministern Eje Mossberg, nämligen att kriminalkommissarie Danielsson skulle samma dag kontrollera som regeringens kriminalistiska expert mitt bevismaterial och som inte uppfylldes? Skulle Mossberg och regeringen hållit löftet som jag fick efter mitt referat den 22 november 1946 i statsrådsberedningen, nämligen att i frånvaro av utrikesminister Undén dåvarande justitieminister Zetterberg skulle formulera en note, i vilken Sveriges regering av Sovjetunionens regering fordrade snaraste hemsändning av Raoul Wallenberg på grund av det material som jag i statsrådsberedningen framlade, nämligen bl.a. Raouls mor Maj von Dardels förklaring: "Fru Kollontay hade i februari 1945 meddelat henne att Raoul Wallenberg befann sig i Sovjetunionen och behandlades väl och samma meddelande hade hon också överlämnat till UD."

Skulle Eje Mossberg hållit sitt löfte att inte Folke Thunborg ensam den 23 november skulle kontrollera mitt bevismaterial i detalj utan att också Otto Danielsson skulle vara närvarande, då skulle säkerligen denne i sammanhang med Wennerström-affären från regeringens sida som bäste svenske kriminalistiske expert förklarade man omedelbart förhört

dem som var ansvariga för Wallenbergs handlingar inom UD om det fanns någon upptäckning av detta budskap i arkivet. Skulle man då fastställt att en sådan handling ej existerade i arkivet skulle han säkerligen ha förhört den som envoyé i disponibilitet i Stockholm levande f.d. utrikesministern. Så skulle svenska regeringen redan i november 1946 ha haft ett kvitto i handen på att Raoul inte dog i Budapest och inte var försvunnen utan att han befann sig i effektivt förvar i Sovjetunionen.

Då skulle Sovjetunionen aldrig ha vågat skicka år 1947 en note enligt vilken Raoul aldrig blivit häktad av ryssarna och med största sannolikhet hade omkommit på väg den 17 januari 1945 till Malinovskis huvudkvarter. Då skulle aldrig den idiotiska brevväxlingen mellan vår Moskva-ambassadör Staffan Söderblom och UD ägt rum. Då skulle vår regering redan 1945 ha kunnat fordra energiskt av ryska regeringen att Raoul Wallenberg hemsändes. Då skulle aldrig jag ha varit tvungen att i fem långa år kämpa en tvåfrontskamp, nämligen mot ~~den~~ de vilseledande UD-kommunikéer som bestred att det fanns bevis för Raoul Wallenbergs fångenskap i Ryssland och då skulle aldrig statsministern och Östen Undén i fem långa år ha förklarat inför Sveriges valda ombud att det inte fanns ett spår av bevis för att Raoul Wallenberg var tillfångatagen av ryssarna. Då skulle aldrig konstitutionsutskottets ordförande förklarat i riksdagen att det var lögn vad jag sökte bevisa. Och då skulle jag inte ha blivit svensk folkpensionär utan ha kunnat ~~så~~^{sl} som mina kamrater återvända hem till mitt fosterland Österrike och som alla mina kamrater med samma utbildning i dag varit pensionerad statstjänsteman. Men genom ~~den~~ löftesbrott från regering-

ens sida blev jag tvungen att kämpa inte bara mot UD utan också mot Sovjetunionen som hade till 1956 ockuperat en del av Österrike och ^{Sym} var fjärde månad ^{fakt} polismakten över hela Wien. Därför måste jag söka svenskt medborgarskap för att få ett svenskt pass och kunna resa till utlandet och förhöra vittnen. Detta medborgarskap hade jag att tacka för Sven Andersson som på min förfrågan om han som ^{Sym} konsult skötte medborgarskapsfrågor inom Justitiedepartementet trodde att jag hade en chans att få det trots min kamp för Wallenberg och mot regeringen. Nuvarande försvarsministern svarade mig: "Det är klart att Du får medborgarskapet. Du har gjort Dig förtjänt om Sverige genom att Du hjälpt statspolisen långt före Raouls resa till Budapest att avslöja personer som var en säkerhetsrisk för riket!" Sven Andersson visste att jag avslöjat en framstående svensk medlem av SAP och hennes nuvarande man, då Jugoslaviens minister i Sverige och förtroendeman för Kominform, som hade säte i Titos Belgrad. Jag hade först meddelat partistyrelsen detta, där Sven Andersson var förste sekreterare, Men när partistyrelsen inte gjorde någonting i saken meddelade jag dessa fakta till kommissarie Danielsson och gav honom tillfälle att förhöra mitt vittne, som då var pressattaché hos jugoslaviska legationen.

Från 1957 måste jag på nytt kämpa ensam stödd bara av frivilliga medarbetare och söker vittnen för tiden efter 1947. Det ~~lyckades mig~~ lyckades mig. Jag fick ett vittne för 1949 och senare också ^{efter} för 1950-talet. Sagesmannen som hade informerat våra vittnen om att Raoul Wallenberg hade befunnit sig under 50-talet i en isoleringscell på sjukavdelningen i Vladimir-fängelset var ingen krigsförbrytare och ingen illasinnad person, såsom Chr. i samtal med statsminis-

tern och med utrikesministern och med vår Moskva-ambassadör Sohlman karakteriserade mina vittnen. Det var en gammal bolsjevik som 1945 av Berija kastades i fängelse och 1956 av Chr. befriades, ^{och} rehabiliterades såsom tusentals offer av Stalins despotism.

Statsministern vägrade ¹⁹⁵⁷ att tala med mig när jag ville berätta för honom om de nya vittnena och han sade till mig: "Allt som Du tror är viktigt i Wallenberg-fallet kan Du meddela Danielsson." Och det gjorde jag.

Men vad hjälpte det? Danielsson gav mina rapporter vidare till dem som nu var chefer för politiska avdelningen eller kabinettssekreterare. Men jag betvivlar att mina rapporter finns i UD:s arkiv såsom jag betvivlar att det finns resultatet av mina efterforskningar, vem som denne von Rosen egentligen var, som under den viktigaste tiden när närmare 10.000 tyska krigsfångar passerade genomgångslägrer i ~~Friedland~~ Friedland, där herr ~~von Rosen~~ fungerade som UD:s ombud och där han hade att bestämma vilka vittnen han skulle telefonledes anmäla till Lorentzon. Med stora kostnader ^(från UD måste) Lorentzon och en kriminalassistent eller en konsul från Wien skulle uppsöka de vittnen på deras vistelseort i Förbundsrepubliken. Utnämningen av von Rosen som ombud i Friedland i stället för att skicka ~~mig~~ mig dit för att visa varje hemvändande fånge Raouls Wallenbergs foto och fråga varje som passerade Friedland om han träffat denna man eller om han hört någonting om en skandinav i fångenskap. ^{hade strukturer} ^{Skulle jag ha varit i Friedland} ^{för tiden efter 1947} skulle vi säkerligen fått många fler vittnen än som lyckades med hjälp av frivilliga medarbetare uppsåras i Västtyskland efter 1957. Jag tvivlar på att det i UD:s arkiv finns uppgifter om att denne von Rosen när han såg att han var skuggad av tyska kriminalpo-

lisen fick nervsammanbrott och uppsökte statsåklagaren i Hannover och förklarade: "Jag heter inte von Rosen. Jag heter Garwinsky ^{och jag var SS-officer} och gick under jorden för att inte ställas som krigsförbrytare inför en allierad domstol. Och jag fick legitimationspapper som von Rosen och en befattning som chef för genomgångslägre i Friedland." Som tecken på att han bättrat sig efter kriget och blivit demokrat visade han för statsåklagaren att han fått av Sveriges konung samma dekoration som Danielsson fått på mitt förslag av Hans Maj:ts regering.

Har UD meddelat detta till de kompetenta myndigheterna? Har von Rosen strukits från listan över Vasariddare?

För några år sedan försonade sig statsministern med mig och jag kunde på nytt också med Sveriges regering underhandla som ombud för Raoul Wallenberg. I åratal bad vi statsministern att på grund av detta av oss framskaffade bevismaterialet för tiden efter 1947 och för tiden efter Stalins död, det betyder för den tiden då Chr. som förste sekreterare för Sovjetunionens kommunistparti var högste chef också över hemliga polisen och fängelseförvaltningen ^{förda på ett Rasule hemsändande}. Men det ~~stj~~ dröjde till 1961. Då kallade statsministern upp oss - Raouls mor, Raouls styvfar och godeman, överdirektör Fredrik von Dardel, Raouls kusin och advokat Göste Nisser och ~~mig~~ ^{och Sohlman}. Upprepade gånger förklarade nu statsministern att han hade skickat 1961 ett personligt brev till Chr. i vilket han åberopade våra ^{och Sohlman} vittnen för tiden efter 1947 till årsskiftet 1960/61. Som motivering för att han nu verkligen skrivit till Chr. och fordrat Raouls återlämnande upprepade statsministern olika gånger t.o.m. efter Chr:s statsbesök i Stockholm: "Ambassadör Sohlman och statsministern och Torsten Nilsson

är hundra procentigt övertygade om att den ryske kontaktmannen som informerade Sohlman om att Raoul befann sig vid årsskiftet 1960-61 i ryskt förvar var fullt trovärdig och ännu 1963, när Sohlman visste att hans sjuttonåriga tjänst som ambassadör i Moskva var slut, förklarade han för Raouls förmyndare och Raouls mor att det var utan varje tvivel att Raoul vid årsskiftet 1960-61 befunnit sig i ryskt förvar och fick bra kroppslig och medicinsk vård."

Jag tror nu att det är tid att statsministern skriver till Chr. och återoppar sitt brev från 1961 som i sak ännu är obesvarat. Och att statsministern trots Chr:s bryska påstående vid dennes besök i Stockholm i samtalen med statsministern i närvaro av bara den ryske tolken att "Raoul Wallenberg finns inte i Sovjetunionen". Hur kunde Chr. regeringens bemödanden för Raouls räddning ta på allvar, när statsministern undertecknade år 1956 ett ~~gemensam~~ kommuniké, i vilken det påstods att Raoul var försvunnen vid krigets slut i Budapest och när statsministern efter detta politiska debacle fortsatte sin nöjesresa genom Sovjetunionen och inte såsom vi bett honom före hans resa skulle hota med ~~xxx~~ omedelbar hemresa om han inte kunde uppnå det enda politiska mål som han sade hans resa hade, nämligen att rädda Raoul Wallenberg?

Vi hoppades att statsministern skulle följa Gerhardssens exempel som ett år tidigare hade bett de ryska myndigheterna vid hans statsbesök ^{i Moskva} att frige en norsk kommunist som frivilligt rest till Sovjetunionen och försvunnit i något fängelse. Han fick tillbaka denne kommunist.

Hur kunde Chr. uppfatta statsministerns begäran att hemsända Raoul Wallenberg som allvarligt menad när man efter

denna bryska vägran från Chr. att diskutera vårt bevismaterial fortsatte nöjesprogrammet såsom om ingenting hänt. Och när en ^{socialdemokratisk} dagstidning berättade att Chr:s bondnekande skulle ha ^{hott} till följd möjligheten att Chr. för tidigt lämnade Sverige, kom en dementi från regeringens sida att så ej var fallet.

I lojalitet mot mitt parti och mot den sittande regeringen har jag väntat i månader med detta framförande för att inte störa valrörelsen och för att inte bli syndabock när oppositionspartierna skulle använda regeringens behandling av Raoul Wallenberg-frågan för sina taktiska syften. Därför har jag i alla intervjuer som tidningar bett mig om och för vilka jag varken fordrat eller fått ett enda öre förklarat att regeringen gör sitt bästa för Raoul Wallenberg och att statsministern ^{och utrikesministern} ^{deras} vid sitt besök i Moskva har gjort sitt bästa.

Men nu är valtiden förbi och nu är det tid ^{för regeringen!} att antingen uppta kampen för Raouls befrielse eller meddela svenska folket sanningen om Sohlmans informationer och om Chrusjtjovs oförsvarliga beteende vid utrikesministerns Moskva-besök och vid hans Stookholms-besök.

Jag har tillräckligt bevisat min lojalitet som demokratisk och socialistisk författare sedan 45 år och som medlem i SAP.

Nu är det tid ^{för mig!} att vara lojal mot Raoul Wallenberg som på Per Albin Hanssons uppdrag frivilligt tagit på sig den svåraste uppgiften en svensk man under andra världskriget åtagit sig och uppfyllt efter bästa förmåga.

Med broderlig hälsning

Hin Tillhane Rudeberg

Ac

P. M.

King's College 30/9-65

~~Dina~~ Friske prestebellende Nke Frey, som
i mitten på -50-tallet tjente sig selv på be-
skickningen i Nubara her i Afrika for
beveget beroligt følgende sønne Wollen-
bergofferen.

Der skete at de to sønner faktisk
fjækkede for her og der for her han
var stationeret i Nubara blev han beroligt
og søjtelige repræsentation for alt for for melle
information om Wollenberg. Den
søjtelige repræsentation havde enlig Frey
mødet og det var det ifølge beroligt
alt om sin søjtelige søn langt mere
alt meget stort arbejde for alt arbejde
med som sket med Wollenberg men
det var nok mig alt Wollenberg helt
arbejd var forvundet for en vis
bidrag. Den havde faktisk var med
den legende skene med som var
lige her.

Der information havde viderebeford-
ret helt sket og samtidig havde
for søn søn søn søn søn søn
men for søn søn søn søn søn søn
men sket handle med søn søn søn
for alt her og søn søn søn søn
sønt helt friske søn søn søn søn
sønt søn søn søn søn søn søn
gerne søn søn søn søn søn søn
sønt søn søn søn søn søn søn
best.

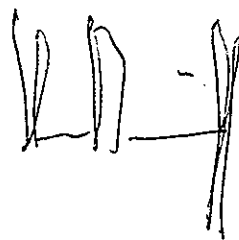
912

Rysarna hade stått till Frys
 och skissera ett svar, som skulle
 komma utspjottat skulle komma under
 tillfredsställelse. I denna situation
 hade emellertid Fry för dåvarande
 chefen för första utrikesministeriets
 politiska avdelning R. Enckell utskäpigt
 inständningar att påtrycka honom att
 ryssarna och inte försöka sig något i
 Wallenbergstr. under fjärde dagens följ
 hade Fry utskäpigt för något par år
 ryssarna och efter hade varit under
 till att Fry gått sin karriär förbi.

Följande blev som bekräftat sedan att
 ett svar var överlämnat på an-
 vänd till.

Fry hade sig ~~handa~~ för att ryssarna
 för honom hade skänning och bekräftat
 att han inte följt förbättra den händelse
 som inleddes.

Stockholm den 30 sept 64

Strängt förtrolig.

P.M.

Över samtal med brittiske medborgaren Greville Wynne
den 1 oktober 1964.

Närvarande, förutom Wynne: ambassadrådet Dölling och
Lorentzon (utsänd).

Med hänsyn till Wynnes bakgrund och tidigare uppträdande bedömdes det icke lämpligt att föra några utförliga - iögonenfallande - anteckningar under samtalet. Nedanstående uppteckning bygger därför på minnesanteckningar förda efter samtalet. En möjlighet att kontrollera dessas korrekthet - eller att i vart fall jämföra dem med Wynnes uttalanden - torde erbjudas då Wynne lovat tillställa ambassaden i London en egen uppteckning i för oss relevanta delar samt en skiss.

Samtalet fördes i Wynnes bostad, adress
, telefon , därefter i en
närbelägen restaurang. Wynne berättade, att han från den
28 maj 1963 till någon gång i april 1964 vistats i Vladimir-fängelset, Corpus II, med undantag för tre besök i Ljublanka-fängelset i Moskva för förhör. Wynne beskrev Vladimir-fängelset så korrekt, att man utan tvekan kan dra slutsatsen att han varit där.

Han sade, att han hela tiden hade vistats i Corpus II. De två översta våningarna beskrevs helt riktigt enligt vår tidigare (1956-58) kännedom om husets disposi-

tion. Wynne nämnde, att det finns ett tak mellan första och andra våningen. (Detta fanns icke tidigare enligt vad vi vet.) På en fråga förklarade Wynne spontant, att man kunde se spår av att en ombyggnad ägt rum mellan första och andra våningen. (Detta lät övertygande.)

En fråga om cellernas numrering besvarade Wynne först med att det varit jämna nummer på ena sidan av korridoren och ojämna på den andra. (Då han ombads att rita en skiss, numrerade han dock cellerna i rak nummerföljd på den sida där han själv satt.)

Wynne framhöll att han, då han var insatt i cell nr 31 i andra våningen, hade en cellkamrat, en amerikansk medborgare vid namn Makinen, som hade finskt ursprung.

./1

Wynne gjorde bifogade skiss av andra våningen i Corpus II och förklarade att i cell 29 vistades två tyskar, i cell 30 två av Berias medarbetare, en general och en ambassadör, i cell 31 Wynne samt Makinen. I cell 32 vistades kvinnor och på andra sidan trappan en holländare i cell 33. Om cell 34 kände icke Wynne till något närmare, men han visste att i cell 35 vistades ytterligare en holländare. Beträffande namn- och åldersuppgifter på medfångar hänvisas till bilaga 2.

./2

I anledning av Wynnes uttalande till brittisk och svensk press om att han i Vladimir hört talas om en skandinavisk och en svensk medborgare, framhöll han, att det handlade om två incidenter. Den ena hade ägt rum i andra våningen, då Wynne fördes till toaletten i riktning mot cell 35 enligt skissen i bilaga 1. Denna incident gick enligt Wynne till så, att i slutet av korridoren bortom

cell 35 uppstod plötsligt "rabalder" mellan några fångvakter och fångar. Fångarna i närliggande celler började demonstrera genom att banka mot dörrarna. Wynnes beledsagande fångvaktare måste ingripa och lämnade Wynne ensam för en kort stund. Wynne började då ropa: "Anybody speaking English here?" (Vid nästa samtal med Wynne - se nedan - sade han att han sagt: "Does anybody speak English here?") På denna fråga fick han från en cell, vars nummer han icke kunde uppge, svaret: "Yah, I speak some English." (Enligt Wynne hade English uttalats som Änglish och dialekten varit skandinavisk.) Mer hade inte inträffat, utan Wynne hade av fångvaktarna förts in på toaletten, där han låsts in under flera timmar. När han utfördes, fick han inte gå tillbaka till sin tidigare cell utan flyttades upp till tredje våningen, där han blivit isolerad.

Beträffande den andra incidenten förklarade Wynne, att denna ägt rum i badet. (Han kunde peka ut badets riktiga läge enligt vad vi vet.) Badet har enligt Wynne en frisöravdelning (vilket normalt finns i alla ryska fängelsebad).

Wynne berättade att Makinen i augusti 1963 lämnat cell 31 och att de därefter sammanträffat hos frisören under första veckan av oktober samma år och att då Makinen klipptes av en rysk medfånge vid namn - enligt Wynne - Charles (Wynne visste inte om Charles var politisk eller kriminell fånge men var ryss). Wynne sade att han vid detta tillfälle hade kunnat växla några ord med Makinen, varvid denne uppgivit att han frågat Charles: "Are

there any other foreigners here?" Charles hade härpå svarat: "Yes, there is a Swede here. He is here since a long time." (Wynne har alltså icke sin uppgift om svensken direkt, som han uppgivit tidigare till pressen.) På en fråga varför Wynne till engelsk och svensk press uppgivit att han själv i badet hört talas om en svensk och icke meddelat pressen rätta fakta, svarade Wynne att Daily Telegraph's korrespondent i Stockholm och London icke borde publicera verkliga fakta med hänsyn till att han icke önskade skada den ryske frisörens (Charles') ställning i fängelset. (Enligt tidigare erfarenhet vet vi från annat håll att det kan vara sannolikt att Wynne här kan tala sanning.)

På en fråga till Wynne hur han kommunicerat med sina medfångar svarade han, att han uteslutande hade gjort detta (bortsett från incidenten i korridoren) i badet och rastgården utanför Corpus II. Några "knackningsförbindelser" (enligt de för oss kända äldre metoder) kände han icke till. Wynne förklarade att, sedan hans hustru haft möjlighet att sända honom paket och lyckats få med engelska tidningar, han lyckats att (då han satt i andra våningen) kasta ett paket in i rastgården - vars inhägnader enligt Wynne är c:a 18 fot höga. (På en fråga om Wynne ansåg det möjligt att slänga ett paket, eventuellt en flaska, från första våningen in i rastgården, förklarade han att han icke höll detta för uteslutet (se uttalande om mexikanen).

Såsom ovan anförts har Wynne uppgivit namnen på utländska medfångar i Corpus II (bilaga 2). Beträffande den amerikanske medborgaren Makinen berättade Wynne,

att han varit tillsammans med denne i cell 31 7-8 veckor. Wynne sade, att Makinen frigivits och numera befann sig å i bilaga 2 angiven adress. Wynne företedde ett i slutet av september 1964 daterat brev från Makinen, där denne bl.a. åberopade "de tre månader som Wynne och han vistats i Vladimir". Om dessa tre månader nämnde Wynne, att uppgiften var fel och att han varit tillsammans med Makinen endast 7-8 veckor. Wynne tillskrev diskrepansen i tidsförhållandet att Makinen varit sjuk och att han tidigare hört att denne undergått medicinsk behandling efter hemkomsten till Förenta Staterna. (Brevet som Wynne företedde var mycket prydligt utskrivet på maskin och undertecknat Makinen utan initial framför efternamnet.) (Tilläggas bör att efter kontroll i Stockholm det i Helsingfors' telefonregister icke förekommer något finskt familjenamn Makinen, däremot Makkonen med två k.) (Därest så skulle vara fallet, att Wynne misstagit sig på den mellersta vokalen i och o, kan detta ha en plausibel förklaring. Härtill må anföras, att Wynne talade en - enligt Döllings och Lorentzons bedömande - perfekt engelska, men att han har vissa svårigheter med vokaler. En icke ledande fråga om - se ovan - English/Änglish ledde till intet. Han märkte tydligen icke någon differens. Efter samtalet med Wynne delade Dölling och Lorentzon uppfattningen, att Wynne ofta uttalade vokaler i engelska språket på ett säregnet sätt, nästan med tendens till diftonger.) Vid ett samtal dagen därpå - se nedan - då även fru Wynne var närvarande, hade jag även möjligheter undersöka Wynnes andra språkkunskaper. Härvid framkom att Wynnes

Makinen?

uttal av franska är typiskt engelskt och att han tydligen inte förstår tyska samt att, då han nämnde några ryska ord, dessa sannolikt icke skulle förståtts av en ryss. Detta bör nämnas därför att Wynne förklarar, att vid den första incidenten rösten varit skandinavisk. I andra sammanhang i London var jag i tillfälle att fråga en engelsk vän om han kunde skilja på engelskt uttal av en svensk, norrman eller dansk. Han förklarade för mig - ehuru han icke besökt Skandinavien och Finland men väl hade vänner från dessa länder - att han icke kunde mutatis mutandis skilja en finne från en dansk eller en norrman från en svensk.

Beträffande läkarpersonalen i Corpus II framhöll Wynne, att där funnits uteslutande kvinnliga läkare. (Detta stämmer med våra tidigare erfarenheter.)

Om Corpus I, vilket Wynne förklarade att han aldrig sett, sade han att det, enligt vad han erfarit, användes till möbelfabrik. (Tidigare har vi hört att det skulle kunna ha varit en motorfabrik, men Wynnes uppgift kan dock vara korrekt.)

Då samtalet fördes in på Wynnes förbindelse under Stockholms-vistelsen med Telegraph's korrespondent här, Harris, förklarade Wynne att han inte önskat hunsas av Harris (be pushed around). Han visste för övrigt icke vem den svenske representanten, som skulle ha närvarit vid ett samtal, varit. När Harris' namn fördes på tal, råkade Wynne närmast i affekt och fällde ganska nedlåtande anmärkningar om Harris.

Wynne förklarade att, när han återkommit till London, han nu sua sponte tagit kontakt med ambassaden.

(Tilläggas bör att vi erfarit, att Harris i Köpenhamn torsdagen den 24 september uppmanat W. att taga kontakt med svensk myndighet.)

Vidare sade Wynne, att han i Stockholm vid tillfälle vid en presskonferens "önskade rentvå sig". Härpå svarades att detta måhända kunde arrangeras på hans begäran hos brittiska ambassaden i Stockholm.

Då Wynne under samtalets gång tillfrågades om vissa dataangivelser, konsulterade han en hemmagjord almanacka - närmast av den s.k. "muckar-typ" som brukar användas av militärer. På denna fanns antecknat även namnen på medfångarna i bilaga 2. Wynne sade, att han vid frigivandet lyckats smuggla med sig handlingen ifråga. När han konsulterade densamma, skedde det ungefär som när man avläser en räknesticka eller valutaguide.

II. Vid samtalet med Wynne den 2 oktober var hans maka och Lorentzon närvarande.

Härvid motsade sig icke Wynne på någon punkt i jämförelse med föregående dags samtal.

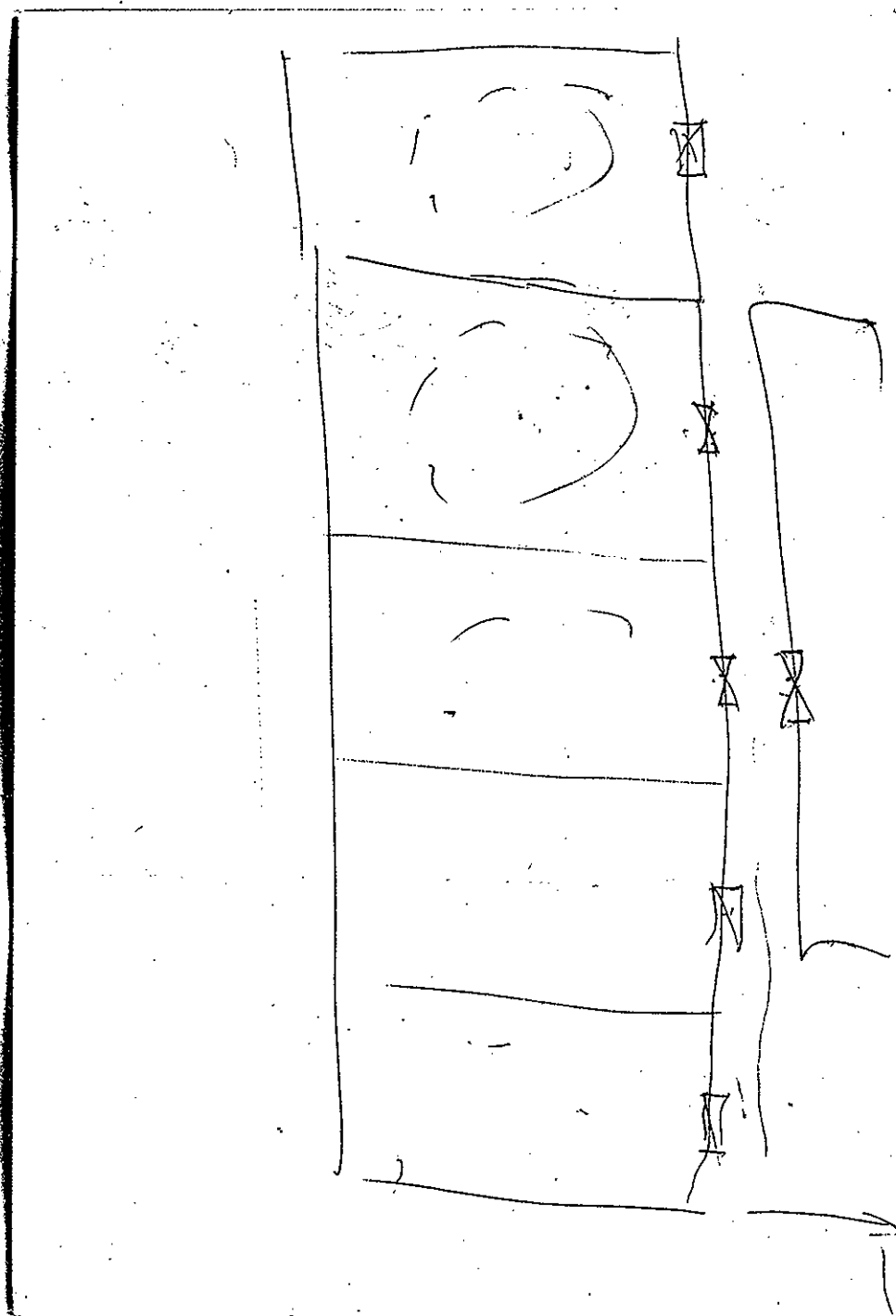
Han återkom till att han önskade "rehabilitera" sig vid en presskonferens i Stockholm. Jag fick intrycket att hans önskan härutinnan bottnade i att han strävade att icke störa planerade affärer i Sverige.

Jag frågade Wynne - som inledningsvis anförts - om han vore beredd göra en nedteckning av för Sverige relevanta delar om vistelsen i Vladimir och illustrera denna med en skiss. Wynne förklarade sig vilja göra detta under veckoslutet och översända dem via ambassaden i London.

Tjänste
KUNGL. UTRIKESDEPARTEMENTET
Stockholm 16

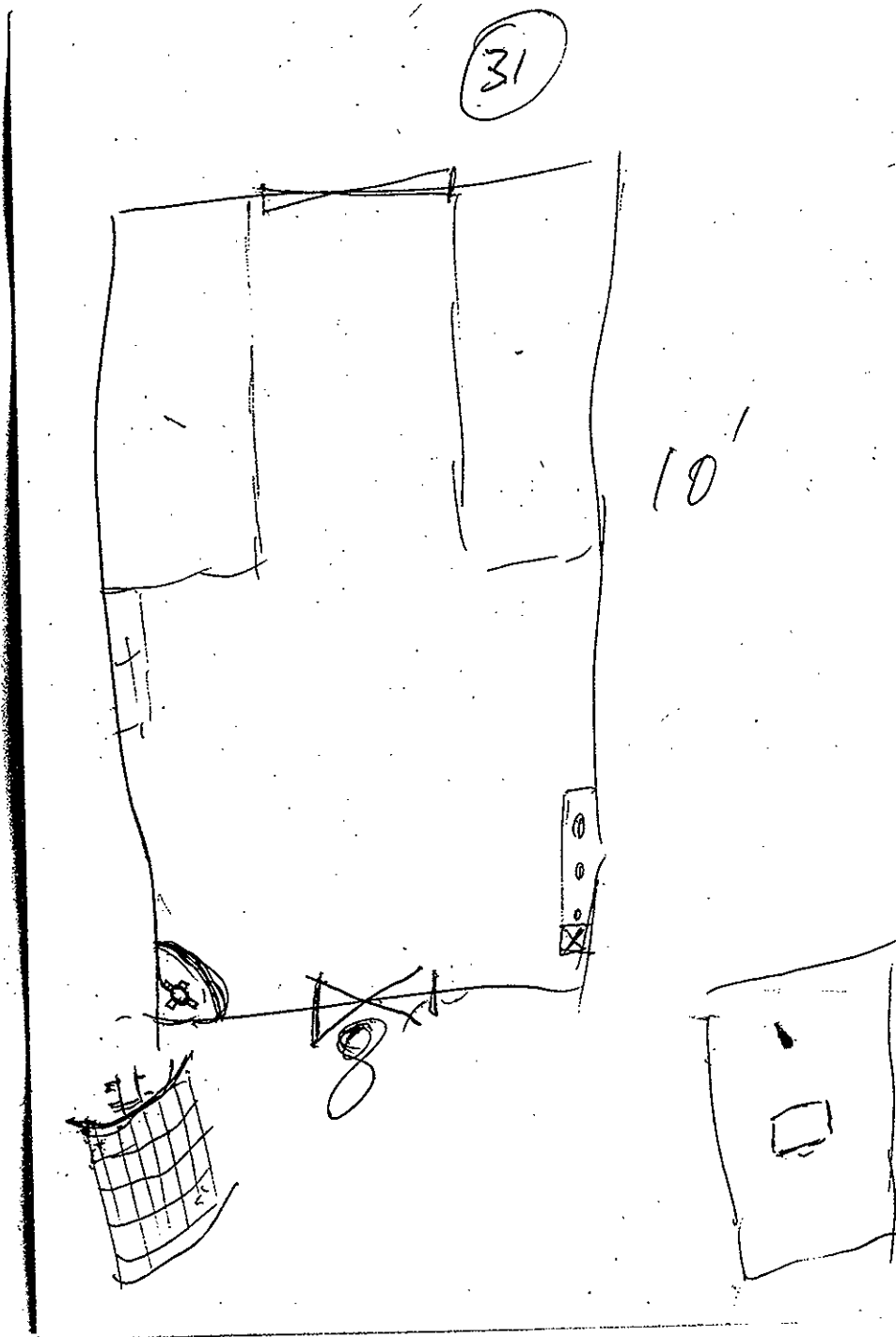
407.1400

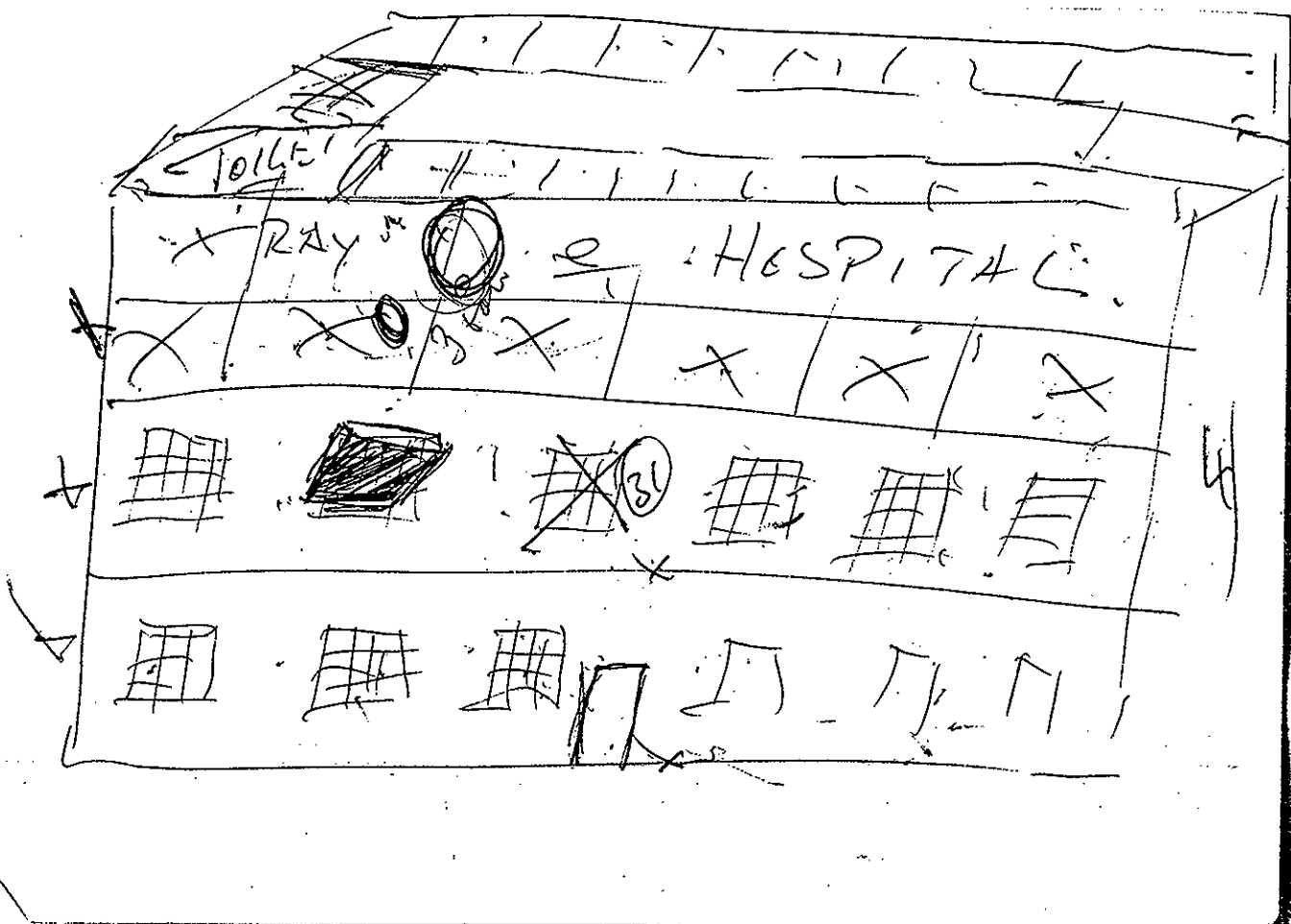
for 1 grade from 1948 to

31

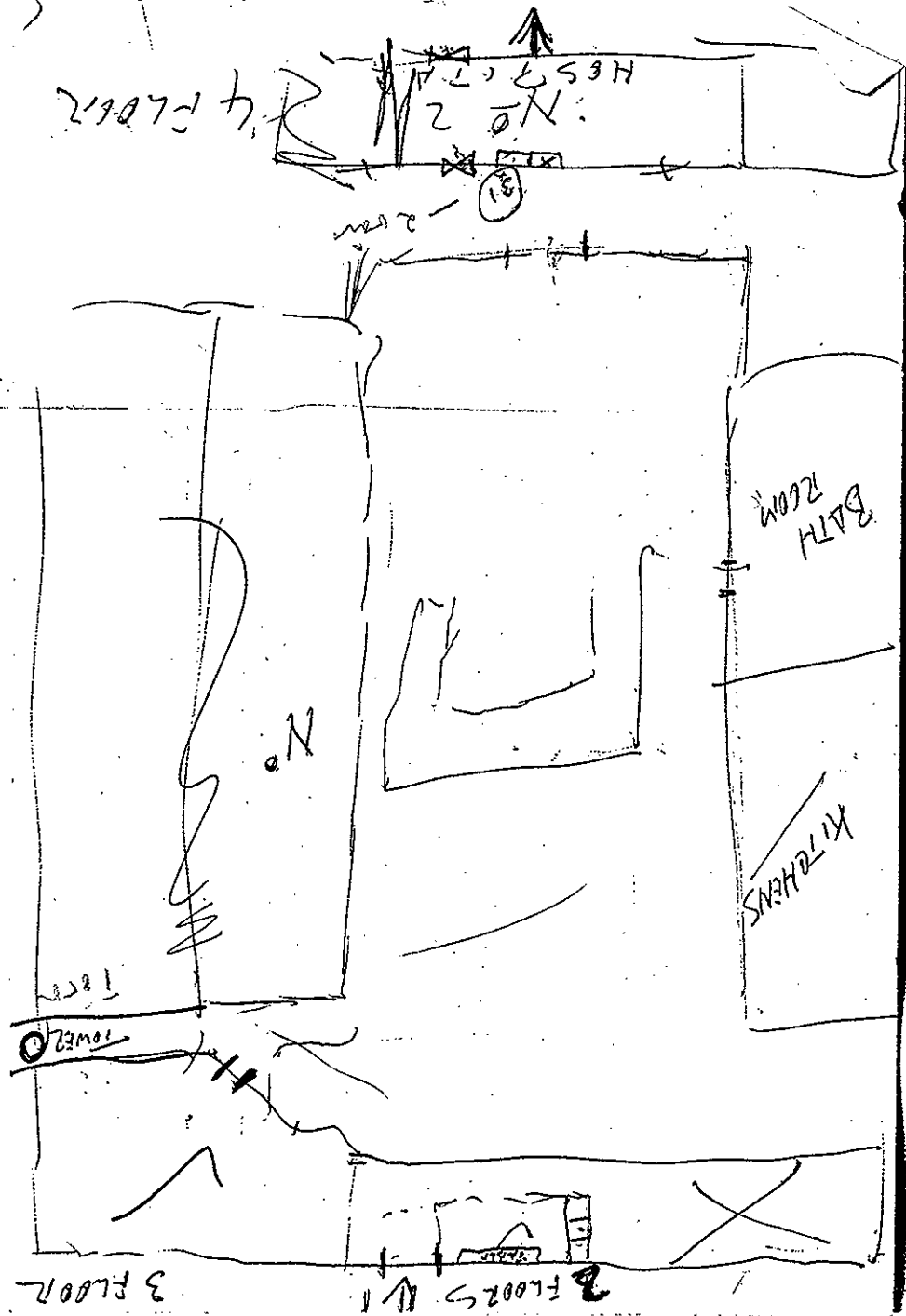
10'

GERMANS 29	REDE 23 (30)	WYNNIE + wife + son (31)	WOMEN (32)	de Jager DUTCH (33)	(34)	DUTCH (35)
---------------	--------------------	--------------------------------	---------------	---------------------------	------	---------------

1									
24/6-63-	24/4 64	27 over	M. C. L. G. in 1 bedroom appt	3 lines					

St. Newington, N.Y.
1918

Oliver
Henderson

Mr. Oliver Scott

L. A. SUMMERSELL

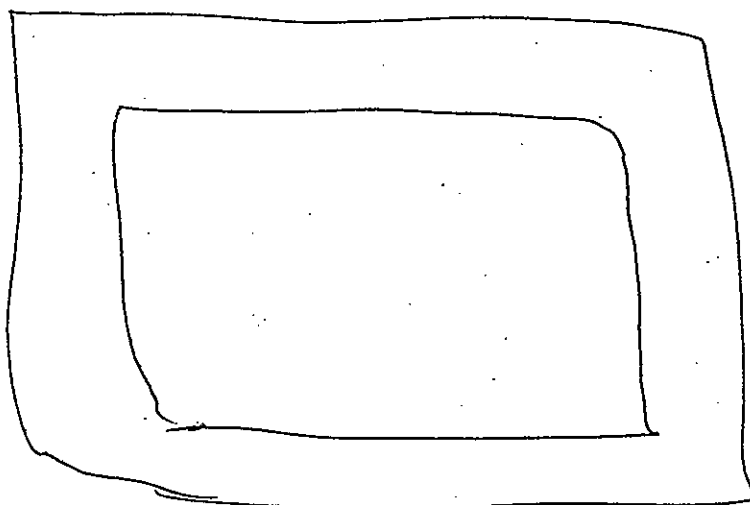
LURAY

DINOKBEN AV.

FLEET

HARTS

FLEET 1919

AS JULY 1963

PETER SONNIAČ

WALTER NAHMANN

german I

(29)

CELL

12 YEARS

(GERMAN)

SEP 1961

~~ARRESTED~~

24-25 YEARS

DE JAGER

REYDON

(35)

CELL

(DUTCH)

28-25 YEARS

(ARRESTED AUG. 1961)

13 YEARS

MARVIN MAKINEN

BOX 316

SCHOOL OF MEDICINE

UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA

PHILADELPHIA, PENNSYLVANIA

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

VIRGIN

» 3 »

bränd

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från London

Avsant den tel/x 19 kl.

Inkom den 2/10 19 64 kl. 1325

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr		40: B	46
Avd.	Gr.	Mål.	
10	2	Eu I	

Lorentzon

46.

För Kabinettssekreteraren eller Virgin personligen från Lorentzon.
Tidningsuttalanden av Wynne Helvis: Felciterade. Indikationer -
bona fide men kan icke prima vista kombinera - något våra fall.
Återkommer.

Rappe

Coll.:

Dep U 32 A

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *brant*
» 3 »
» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsänt den Tel/ex 19 kl.

Inkom den 3 / 10 1964 kl. 17.05

Utskrivet i 2 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>46.B 306</i>		
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>2a I</i>

de hem
5.10.64
3
306

28.8.
information
för Colbendes
Jag upptäcker i dag att texten till Edert chiffer 218 icke föreligger här.
Enligt visarregistret har det lösts av Kärnekull 28 augusti. Tacksam repetitio

Järring

Coll.:
Dep U 326 A

Calwing
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 5. 10 1964		
N:o 233 ^v	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAI 8 ⁵ <i>Lin</i>

Ang. *Sekret telegram*

Frank Malwa

233 Sekret chiffer 306. Konceptet hos kabs.
Handlade om viss information ^{till} *Colliander*
speciella ärendet.

Cabinet

Rep 5/10 tel 925. Fac

Lörentzon/IH
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 8 oktober 1964		
N:o 73✓		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	M.H. I En

Ang.

G Svensk
Washington

Dnr . Från Kabsekr.

Primo. Sök utröna om amerikanske medborgaren Marvin Makinen, Box 316, School of Medicine, University of Pennsylvania, Philadelphia, återvänt från Vladimir-fängelset.

Secundo. För information. Britten Wynne som utväxlats sovjet-spion refererat till denne rörande svensk medborgare Vladimir. Tills vidare önskar vi icke andra detaljer än adressuppgift.

Cabinet

Rep. 8/10 tel 2545 J^E

Stockholm den 8 oktober 1964.

STOCKHOLM

1 bil.

Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

ang.

Käre Iwo,

./.

Sedan jag idag varit i tillfälle att för Belfrage föredraga bifogade, ännu icke helt uttömmande uppteckning över vårt samtal med Wynne, har han bett mig tillställa Dig den i nuvarande skick för kommentarer och kompletteringar, allt enligt vårt samtal idag. Han delade Virgins och Din uppfattning att vi här i avvaktan på Wynnes utlovade uppteckning och skiss med telegram skulle agera för att kontrollera de inkörsportar som Wynne givit oss, allt i avsikt att icke förlora någon tid. Jag går nu i författning härom och hoppas att så snart som möjligt få taga del av den skriftliga wynneska utsagan.

Gunnar Lorentzon

Handelsrådet I. Dölling,
L o n d o n.

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	/ 19....
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

Strängt förtrolig.

P.M.

Över samtal med brittiske medborgaren Greville Wynne
den 1 oktober 1964.

Närvarande, förutom Wynne: ambassadrådet Dölling och
Lorentzon (utsänd).

Med hänsyn till Wynnes bakgrund och tidigare uppträdande bedömdes det icke lämpligt att föra några utförliga - iögonenfallande - anteckningar under samtalet. Nedanstående uppteckning bygger därför på minnesanteckningar förda efter samtalet. En möjlighet att kontrollera dessas korrekthet - eller att i vart fall jämföra dem med Wynnes uttalanden - torde erbjudas då Wynne lovat tillställa ambassaden i London en egen uppteckning i för oss relevanta delar samt en skiss.

Samtalet fördes i Wynnes bostad, adress
, telefon , därefter i en
närbelägen restaurang. Wynne berättade, att han från den
28 maj 1963 till någon gång i april 1964 vistats i Vladimir-fängelset, Corpus II, med undantag för tre besök i Ljublanka-fängelset i Moskva för förhör. Wynne beskrev Vladimir-fängelset så korrekt, att man utan tvekan kan dra slutsatsen att han varit där.

Han sade, att han hela tiden hade vistats i Corpus II. De två översta våningarna beskrevs helt riktigt enligt vår tidigare (1956-58) kännedom om husets disposi-

tion. Wynne nämnde, att det finns ett tak mellan första och andra våningen. (Detta fanns icke tidigare enligt vad vi vet.) På en fråga förklarade Wynne spontant, att man kunde se spår av att en ombyggnad ägt rum mellan första och andra våningen. (Detta lät övertygande.)

En fråga om cellernas numrering besvarade Wynne först med att det varit jämna nummer på ena sidan av korridoren och ojämna på den andra. (Då han ombads att rita en skiss, numrerade han dock cellerna i rak nummerföljd på den sida där han själv satt.)

Wynne framhöll att han, då han var insatt i cell nr 31 i andra våningen, hade en cellkamrat, en amerikansk medborgare vid namn Makinen, som hade finskt ursprung.

./1 Wynne gjorde bifogade skiss av andra våningen i Corpus II och förklarade att i cell 29 vistades två tyskar, i cell 30 två av Berias medarbetare, en general och en ambassadör, i cell 31 Wynne samt Makinen. I cell 32 vistades kvinnor och på andra sidan trappan en holländare i cell 33. Om cell 34 kände icke Wynne till något närmare, men han visste att i cell 35 vistades ytterligare en holländare. Beträffande namn- och åldersuppgifter på medfångar hänvisas till bilaga 2.

./2 I anledning av Wynnes uttalande till brittisk och svensk press om att han i Vladimir hört talas om en skandinavisk och en svensk medborgare, framhöll han, att det handlade om två incidenter. Den ena hade ägt rum i andra våningen, då Wynne fördes till toaletten i riktning mot cell 35 enligt skissen i bilaga 1. Denna incident gick enligt Wynne till så, att i slutet av korridoren bortom

cell 35 uppstod plötsligt "rabalder" mellan några fångvakter och fångar. Fångarna i närliggande celler började demonstrera genom att banka mot dörrarna. Wynnes beledsagande fångvaktare måste ingripa och lämnade Wynne ensam för en kort stund. Wynne började då ropa: "Anybody speaking English here?" (Vid nästa samtal med Wynne - se nedan - sade han att han sagt: "Does anybody speak English here?") På denna fråga fick han från en cell, vars nummer han icke kunde uppge, svaret: "Yah, I speak some English." (Enligt Wynne hade English uttalats som Änglish och dialekten varit skandinavisk.) Mer hade inte inträffat, utan Wynne hade av fångvaktarna förts in på toaletten, där han låsts in under flera timmar. När han utfördes, fick han inte gå tillbaka till sin tidigare cell utan flyttades upp till tredje våningen, där han blivit isolerad.

Beträffande den andra incidenten förklarade Wynne, att denna ägt rum i badet. (Han kunde peka ut badets riktiga läge enligt vad vi vet.) Badet har enligt Wynne en frisöravdelning (vilket normalt finns i alla ryska fängelsebad).

Wynne berättade att Makinen i augusti 1963 lämnat cell 31 och att de därefter sammanträffat hos frisören under första veckan av oktober samma år och att då Makinen klipptes av en rysk medfånge vid namn - enligt Wynne - Charles (Wynne visste inte om Charles var politisk eller kriminell fånge men var ryss). Wynne sade att han vid detta tillfälle hade kunnat växla några ord med Makinen, varvid denne uppgivit att han frågat Charles: "Are

there any other foreigners here?" Charles hade härpå svarat: "Yes, there is a Swede here. He is here since a long time." (Wynne har alltså icke sin uppgift om svensken direkt, som han uppgivit tidigare till pressen.) På en fråga varför Wynne till engelsk och svensk press uppgivit att han själv i badet hört talas om en svensk och icke meddelat pressen rätta fakta, svarade Wynne att Daily Telegraph's korrespondent i Stockholm och London icke borde publicera verkliga fakta med hänsyn till att han icke önskade skada den ryske frisörens (Charles') ställning i fängelset. (Enligt tidigare erfarenhet vet vi från annat håll att det kan vara sannolikt att Wynne här kan tala sanning.)

På en fråga till Wynne hur han kommunicerat med sina medfångar svarade han, att han uteslutande hade gjort detta (bortsett från incidenten i korridoren) i badet och rastgården utanför Corpus II. Några "knackningsförbindelser" (enligt de för oss kända äldre metoderna) kände han icke till. Wynne förklarade att, sedan hans hustru haft möjlighet att sända honom paket och lyckats få med engelska tidningar, han lyckats att (då han satt i andra våningen) kasta ett paket in i rastgården - vars inhägnader enligt Wynne är c:a 18 fot höga. (På en fråga om Wynne ansåg det möjligt att slänga ett paket, eventuellt en flaska, från första våningen in i rastgården, förklarade han att han icke höll detta för uteslutet (se uttalande om mexikanen).

Såsom ovan anförts har Wynne uppgivit namnen på utländska medfångar i Corpus II (bilaga 2). Beträffande den amerikanske medborgaren Makinen berättade Wynne,

att han varit tillsammans med denne i cell 31 7-8 veckor. Wynne sade, att Makinen frigivits och numera befann sig å i bilaga 2 angiven adress. Wynne företedde ett i slutet av september 1964 daterat brev från Makinen, där denne bl.a. åberopade "de tre månader som Wynne och han vistats i Vladimir". Om dessa tre månader nämnde Wynne, att uppgiften var fel och att han varit tillsammans med Makinen endast 7-8 veckor. Wynne tillskrev diskrepansen i tidsförhållandet att Makinen varit sjuk och att han tidigare hört att denne undergått medicinsk behandling efter hemkomsten till Förenta Staterna. (Brevet som Wynne företedde var mycket prydligt utskrivet på maskin och undertecknat Makinen utan initial framför efternamnet.) (Tilläggas bör att efter kontroll i Stockholm det i Helsingfors' telefonregister icke förekommer något finskt familjenamn Makinen, däremot Makkonen med två k.) (Därest så skulle vara fallet, att Wynne misstagit sig på den mellersta vokalen i och o, kan detta ha en plausibel förklaring. Härtill må anföras, att Wynne talade en - enligt Döllings och Lorentzons bedömande - perfekt engelska, men att han har vissa svårigheter med vokaler. En icke ledande fråga om - se ovan - English/Änglish ledde till intet. Han märkte tydligen icke någon differens. Efter samtalet med Wynne delade Dölling och Lorentzon uppfattningen, att Wynne ofta uttalade vokaler i engelska språket på ett säreget sätt, nästan med tendens till diftonger.) Vid ett samtal dagen därpå - se nedan - då även fru Wynne var närvarande, hade jag även möjligheter undersöka Wynnes andra språkkunskaper. Härvid framkom att Wynnes

uttal av franska är typiskt engelskt och att han tydligen inte förstår tyska samt att, då han nämnde några ryska ord, dessa sannolikt icke skulle förståtts av en ryss. Detta bör nämnas därför att Wynne förklarat, att vid den första incidenten rösten varit skandinavisk. I andra sammanhang i London var jag i tillfälle att fråga en engelsk vän om han kunde skilja på engelskt uttal av en svensk, norrman eller dansk. Han förklarade för mig - ehuru han icke besökt Skandinavien och Finland men väl hade vänner från dessa länder - att han icke kunde mutatis mutandis skilja en finne från en dansk eller en norrman från en svensk.

Beträffande läkarpersonalen i Corpus II framhöll Wynne, att där funnits uteslutande kvinnliga läkare. (Detta stämmer med våra tidigare erfarenheter.)

Om Corpus I, vilket Wynne förklarade att han aldrig sett, sade han att det, enligt vad han erfarit, användes till möbелverkstad. (Tidigare har vi hört att det skulle kunna ha varit en motorverkstad, men Wynnes uppgift kan dock vara korrekt.)

Då samtalet fördes in på Wynnes förbindelse under Stockholms-vistelsen med Telegraph's korrespondent här, Harris, förklarade Wynne att han inte önskat hunsas av Harris (be pushed around). Han visste för övrigt icke vem den svenske representanten, som skulle ha närvarit vid ett samtal, varit. När Harris' namn fördes på tal, råkade Wynne närmast i affekt och fällde ganska nedlåtande anmärkningar om Harris.

Wynne förklarade att, när han återkommit till London, han nu sua sponte tagit kontakt med ambassaden.

(Tilläggas bör att vi erfarit, att Harris i Köpenhamn torsdagen den 24 september uppmanat W. att taga kontakt med svensk myndighet.)

Vidare sade Wynne, att han i Stockholm vid tillfälle vid en presskonferens "önskade rentvå sig". Härpå svarades att detta måhända kunde arrangeras på hans begäran hos brittiska ambassaden i Stockholm.

Då Wynne under samtalets gång tillfrågades om vissa dataangivelser, konsulterade han en hemmagjord almanacka - närmast av den s.k. "muckar-typ" som brukar användas av militärer. På denna fanns antecknat även namnen på medfångarna i bilaga 2. Wynne sade, att han vid frigivandet lyckats smuggla med sig handlingen ifråga. När han konsulterade densamma, skedde det ungefär som när man avläser en räknesticka eller valutaguide.

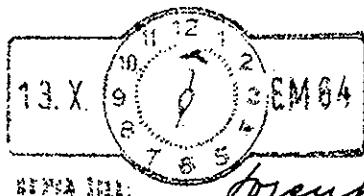
II. Vid samtalet med Wynne den 2 oktober var hans maka och Lorentzon närvarande.

Härvid motsade sig icke Wynne på någon punkt i jämförelse med föregående dags samtal.

Han återkom till att han önskade "rehabilitera" sig vid en presskonferens i Stockholm. Jag fick intrycket att hans önskan härutinnan bottnade i att han strävade att icke störa planerade affärer i Sverige.

Jag frågade Wynne - som inledningsvis anförts - om han vore beredd göra en nedteckning av för Sverige relevanta delar om vistelsen i Vladimir och illustrera denna med en skiss. Wynne förklarade sig vilja göra detta under veckoslutet och översända dem via ambassaden i London.

ORIGINALTELEGRAM

Lorentzon

v

cabinet sthlm

34:a 412

P 2 Em^I

for cabinet sthlm

svensk London 13 oktober 1964

12. Lorentzon fraan doelling. kommentarerna skickade dagens
urir. din pm behaalles haer i motsats tillvad angivits min
missivskrivelse.

haegglof

k

a tack byby

yby

t

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
I
LONDON

14/10-64
London den 12 oktober 1964.

2 bil.

Strängt förtroligt.

Käre Gunnar,

./.
./.
Härmed ber jag få återställa Din uppteckning
angående samtalet med Wynne, bilagt Ditt handbrev
den 8 oktober, tillsammans med mina kommentarer, som
refererar till Din PM:s sidnummer. På den vitala
punkten om vem den person var som hade hört frisörens
utsago - Makinen eller Charles - där vi synes ha en
motsatt minnesbild, har jag förgäves sökt kontakt
med W. Jag fann det annars ett lämpligt sätt att på-
minna om hans löfte. Ingen svarar emellertid på hans
telefon. Jag hoppas dock kunna återkomma härtill,
om och när jag får tag på W.

En Längare

[Signature]

(F. Iwo Dölling)

Byrådirektören Gunnar Lorentzon,

S t o c k h o l m.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
I
LONDON

Strängt förtroligt.

Kommentarer

till PM över samtal med brittiske
medborgaren Greville Wynne.

Sid 1. Samtalet fördes i W:s bostad, adress 19 Upper Cheyne Row,
2:a st. S.W.3, telefon FLaxman 2173 och, under en lunchmåltid, i
en närbelägen restaurant.

Sid 2. Föreslår man stryker ordet "spontan", eftersom sva-
1:a st. ret föranleddes av en fråga.

Sid 2. Mitt minne av beskrivningen av denna incident är föl-
4:e st. jande:

Sid 3. Bråket emanerade från cellerna någonstans mitt emot 31,
1:a st. vilket föranledde vakterna att tillfälligt släppa kontak-
ten med W, varvid denne fick tillfälle att på vägen mot
toiletten i förlängningen av 31, 32, 33 etc. ropa enligt
citaten. Svaret, som följaktligen, om denna version är
riktig, skulle komma från någon av cellerna på samma sida
som 31 men förbi trappnedgången, var som citerat med modi-
fikationen att "YAH" snarare uttalades "YASH" eller "YASCH".

W. sade enligt vad jag erinrar mig icke att dialekten
varit skandinavisk, men att den kunde ha varit skandinavisk.
Han insisterade med viss hetta att han här feltolkats;
han hade tillfrågats av en journalist om han kunde säga
vilken dialekt svaret representerade. Han hade då svarat
att han icke kunde det, men tillfrågad av journalisten, om
den kunde vara skandinavisk, hade han svarat: ja, den kunde
vara skandinavisk. Jag pressade honom på den punkten genom

./...

att fråga honom, huruvida han med sina utgångspunkter, d v s språkkunskaper och omfattande resor och kontakter runt om i Europa, kunde ge någon preferens för den ena eller andra gissningen beträffande dialekten. W. sade att han icke kunde göra det.

Ropen genom celldörren hade utlöst snabb reaktion hos vakterna, som med stor brådska förpassat W. därifrån, varefter fängelseledningen uppenbarligen alarmerats. När W. släpptes ut ur toiletten, skedde det i närvaro av några personer som han kände igen från tidigare såsom tillhörande ledningen.

Sid 3. Enligt mitt minne var det icke Mäkinen som klipp-
3:e st.

tes vid incidenten ifråga. Icke heller var frisörens namn Charles. Frisörens namn lämnades därhän, medan den som klipptes och följaktligen ställde den citerade frågan var Charles. Den senare, som då delade cell med W., hade berättat att frisören på citerade fråga svarat: "Yes, there are some Poles and Czechs, and there is a Swede who has been here a long time."

Sid 5. Det förefaller sannolikt att Mäkinen ursprungligen
är Mäkinen, som ju är ett vanligt finskt namn. Om amerikaniserat är det naturligt att prickarna över ä försvinner.

W:s vokaluttal ändrades påtagligt när han blev ivrig. Enligt min uppfattning kunde man då spåra ett uttal som icke var olik sloveners, eller eventuellt serbers vokaluttal.

Sid 6. Jämför vad som sagts ovan under Sid 3, 1:a stycket:
1:a st. W. sade icke att rösten var skandinavisk.

Sid 7. Almanackan föreföll vara ett kartongblad med da-
3:e st. garna markerade i tabellform, en kvadrat för varje månad.

Lorentzon/IH
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 14 oktober 1964		
N:o 24		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. L	REAL. 2

Ang.

2
Svensk
Washington

Dnr 24. Vårt chiffer 73 .

Primo. I bil. hbr Jarring/Åström 20.12.63 Makinen icke omnämnt vis-
telse tillsammans med Wynne under 6-8 veckor före augusti 1963 cell
31 Block II Vladimir. Makinen i brev till Wynne som företetts för
oss omnämnt samvaro med Wynne cell 31 under 3 månader vilket Wynne
anser för lång period sannolikt beroende minnesfel Makinens hälso-
tillstånd. Kan Makinen lämna några upplysningar härutinnan?

Secundo. Wynne uppgivit att en cellkamrat till honom kallad Charles
av fängelsefrisören på fråga erhållit svaret cit Yes, there are
some Poles and Czecks, and there is a Swede who has been here a
long time slutcit. Vad säger Makinen härom?

Exp. 14.10.64 bl.

Nä

Cabinet

Hamilton
CHIFFERTELEGRAM

Från Helsingfors

Avsant den **telex** 19 kl.

Inkom den **17 / 10 1964** kl. **13.00.**

Utskrivet i **5** ex. Detta är ex. nr **3**

P 2 Sen T

John
47

Brådskanie.

Kanslichefen i utrikesministeriet Hallama har i strängt förtroende berättat följande.

Primo. Max Jakobson, som tillfälligt i Moskva, har återgivit följande uttalande till honom i går av rysk finsktalande partimen hög ställning, tidigare placerad Helsingfors, till vilken man här sätter tro.

"Krustjov fått sparken. Avgörandet skedde den 13 vid partipresidiets sammanträde där K. var närvarande efter att ha kallats tillbaka från semester. Presidiet ansåg enhälligt att K. måste lämna alla sina poster. Detta beslutförslaget av långvarig kritik och missnöje, som riktat sig speciellt mot skötseln av ekonomiska frågor. K:s subjektiva beslut förorsakat förvirring och snedvridning både industrin och jordbruket, orsaken också varit hans självkult. K. uttalade sig i partiets och statens namn, fast han framförde bara sina egna meningar utan att ta hänsyn till varken presidiets eller experters åsikt. K. har vidare i sina relationer med Kina åstadkommit med sina personliga beslut att situationen försämrats avsevärt. Kinafrågan är alltför komplicerad för att kunna bedömas av en enda person. Vad utrikespolitiken i allmänhet angår, så kommer Sovjets handlande att förändra sig i mer moderat riktning. Onödiga hotelser och högljudda framfaranden komma att sluta. Kanske kommer Gromyko att bli ett offer (?) för kedjereaktionen".

Här tillmäter man uttalandet betydelse, även om man sätter frågetecken för uppgiften om enhällighet i presidiet.

Secundo. Kekkonen berättat att vid hans besök i Sovjet 1962 hade Krustjov föreställt Kosygin sägande att

"detta är en person som Ni skall fästa avseende vid. Han är Leningradbo och Ni vet vad de tycka om Finland". Detta hade föranlett Kosygins följande besök i Finland på inbjudan härifrån. Kekkonen hade även lunchat med Kosygin i april i år i Moskva och sökt vinna hans förtroende. Brezjnev har såsom president även besökt Finland. Det var B. som nyligen förhandlade med Simonen i Moskva. Man hoppas här att Karjalainen, som på återväg från semester på Krim skall från 22 oktober besöka Moskva, skall kunna bland annat tillrättalägga Brezjnevs eventuella missbedömningar om verkliga partipolitiska styrkeförhållandena i Finland.

Tertio. Ryske ambassadören Zaharav besökte i går Kekkonen och gjorde muntliga lugnande uttalanden.

Hägglöf

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Bergström*

» 3 »

» 4 »

5 krigs

bränd

Informant Palme 22/10 De

Från Moskva

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 21/ 10 1964 kl. 19.40

Utskrivet i 5 ex. Detta är originalet.

Dnr	<i>46:B</i>	<i>PP9</i>
Avd.	<i>HP</i>	
Gr.	<i>2</i>	
Mål.		<i>Eer</i>

339.

För polchefen personligen i anslutning vårt telefonsamtal.

Primo. Även om nu Chrustjov borta, får vi ihågkomma hela den hans omgivning som sysslat med ärendet sitter kvar d.v.s. Gromyko än så länge i varje fall och andra nedåt berörda personer, nämligen Orlov och Kovaljov.

Secundo. Negativt besked lämnades mig officiellt av Orlov strax före Chrustjovs resa till Sverige. Om saken berörs i nära framtid, kommer man säkerligen hävda att detta fortfarande gäller.

Tertio. Möjligen skulle professorn numera visavis vår professor vara benägen säga något. Förmodligen ändrar han icke sin skriftliga utsago, men möjligen kan någon indicerande nyans framkomma. Har konfrontation skett? Om icke skett borde kanske denna utväg först undersökas.

Jarring

P. 2.

ang. Sammenhæng hos Statsminister om W- ansøgelse
den 16 nov. - 64 bl. 11

Minister: Utrikesminister, Falne, Jarving og jeg.

Jarving og jeg anfører forbeholdet betr. Lænsplig-
heten an ^{redegørelse} (gns) en ny officieel fremstilling i
Morsken på højst 1000. Realisationen kunne
bli meget dyrt og fordrer alle eventuelle
underhandsskontakter. N. S. både i alle hense-
ner opprømmes på nytt side tilstande hies-
ninger og ikke på tide stand sammenhængende,
hvis eller i Morsken.

Stats. at Utrikesministeren tydeligvis anse
det nødvendigt at la seg se på nytt
officieel i Morsken. Statsmin. både i sam-
band med Morsloff-beretning utvalgt, an-

Regeringen vill kunde ligga ned sedan.
Det diskuteras till när Jarring borde göra
dömanden: Bregner utelöts, Koryn
Efter ^{ny} framförande, också i utskottet,
om dömanden skulle på föraren av de nya
brev från Island. Mikojan var i andra
sidan den som var bäl i utskottet i li-officer
och han var även en av de experterna den
balk är under sig till. Men han är i
dömande och det kunde han ha varit
huvudsakligen till hans värdar i Jarring. Vi kunde
Man stannade också på Koryn, om
det beviljas att vi i utskottet skulle bryta
utbryta texten till en ^{ny} framförande
som Jarring skulle vara bättre till. Vi kunde
Först borde dock fästas till och med

Brev från H. S. till Miasnikov och den
nya stämningen skulle väl dröja
hoppas kunna ske från i mitten
av december. Berömt på rekommenden
fick man också att se en information
från honom resp. publicering av artiklar.

Senare samma dag hade Jerning och jag en
sammankommit med H. S., som därmed
lämnade stället och till Buenos Aires på en
konferens och återkommer i början av december.
Vi redogjorde i den dag för samtal och besök
i staden och bad honom skicka en
nyttigt brev till Miasnikov med förslag om
sammankommit här eller i Moskva. Han
lovade göra detta för sin adress till Buenos Aires.

N.S. ytterstik. Betjelsen av en borta
tog med krigsman, som jag kunde till
förel och ~~den~~ som hade missat till
likare. Han sade också, att man nu
snart måste informera familjen.

Med Sblman, som råkade vara i
Sthlm, hade jag också en samtal som
dog om läge. År 1904 W. Han
sagde också att krigsman hade den borta
den kunde sig till - och framträdde
tänken att den nya härskaren
skulle förs på kungen till krigsman
Sblman förordade också, att man skulle
vinna, om man inte samarbetade med
en fri en försäkring kunde man en

byg till underhåndskontakt med
nyssarna. Han nämnde Kjellens hus,
som han sade var ordinarie i en
informell öst. vikt - diskussionsgrupp
som ibland brukade sammankomma om var
s.s. prominenta personer på Torjs blick.

~~Kjellens~~

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

Från Washington

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 27 / 11 19 64 kl. 19.20

Utskrivet i 5 ex. Detta är originalet.

Dnr 68:13		89
Avd. P	Gr. 2	Mål. Ee-1

ex. 2 till *redder brant*
» 3 » *VIRGIN LORENZON brant*
» 4 » } *branta*
5

Virgin

89.

Edert chiffer 74. Vid besök ambassaden har Makinen bekräftat han delat cell med Wynne tiden 29 maj-9 augusti 1963. Detta var Wynnes första tid i Wladimir och Makinen trodde ej denne då visste något om svensk fånge. Möjligen kunde Makinen själv ha berättat för Wynne om vad han hört härom från Krumich. Makinen som läst Wynnes tidningsartiklar hade emellertid uppmärksammat att denne tycktes hört mer om svensken än vad han själv kunnat förtälja honom och hade därav dragit slutsatsen att Wynne fått dessa upplysningar sedan Makinen lämnat fängelset. Makinen kände ej till Charles. Utöver vad som framkom vid förra samtalet, sade sig Makinen ha hört av medfånge i arbetslägret att Krumich själv en gång delat cell med svensk. Detta hade som bekant Krumich själv förnekat. Krumich hade nu benådats och bodde nära Riga. Makinen hade också hört att en svensk och en fransman tidigare delat cell i block 1. Hans intryck var dock att svensken ej längre fanns kvar i Wladimir under hans egen fängelsetid. Skriftlig rapport insänds med nästa veckas kurir.

de Besche

27/11-64

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Moskva den 24 november 1964.

P 40

1 bil.

medicinsk utmärkelse
åt Mjasnikov

Förtroligt

Bergström/mk 1.12.64
a+b t. Statsministern

a + b. t. prof. Smoly 3.12.64.

Be

WY

Ex indit

Broder,

./.

Som Du ser av bifogade avskrift av ett meddelande i TASS
engelska ticker-service har Mjasnikov fått en hög medicinsk utmär-
kelse. Det är synd att det är först i april nästa år som han skall
hämta den i Paris.

Dei Luigi

Gunnar Jarring

Gunnar Jarring

Kabinettssekreteraren B e l f r a g e,
Utrikesdepartementet.

Avakrift

Moscow November 23 TASS

Alexander Myasnikov, the Soviet scientist, has become laureate of the "Golden stetoscope" prize. The International Cardiological Society awarded him this prize for his fundamental work on atherosclerosis, one of the most difficult problems of medicine.

65 year old Alexander Myasnikov is full member of the Academy of Medical Sciences of the USSR and director of the Therapeutics Institute. Patients call him a "great doctor", but he is also a great scientist. Highly efficient methods of treatment are being evolved in the institute he is directing. The scientist himself now lays emphasis on the interdependence between high blood pressure and atherosclerosis.

The international prize "the gold stetoscope" was founded in 1960. It is awarded for outstanding works to scientists who have devoted themselves to studies of cardiac diseases.

The first prize went to the American professor Paul White. This year the prize was awarded for the second time. Besides Alexander Myasnikov, the winners are professor Parkinson (Britain) and Camille Liande (France).

The three winners will be awarded medals and golden stoscopes at a special meeting in Paris in April 1965.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

9/12-64
Moskva den 30 november 1964.

1 bil.

Förtroligt

"Guldstetoskop" till
Mjasnikov

a + 6
Tu Prof. Senné
12. 12. 64
1 H

Broder,

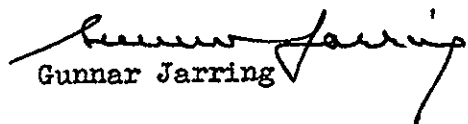
I gårdagens nummer av Nedelja (Izvestijas söndagsbilaga) före-
kommer ett foto av professor Mjasnikov - här bifogat - samt därunder
följande text:

"I nästan halvtannat århundrade har läkarna haft ett enkelt instrument till hjälp vid avlyssnandet av hjärtats impulser - stetoskopet. Oftast tillverkas detta av trä, mera sällan av ben eller ebonit. Men i april nästa år skall till tre framstående medicinare högtidligen överlämnas stetoskop, gjorda av guld. Bland dem som denna vecka utsetts till denna Internationella kardiologsällskapets högsta utmärkelse, befinner sig även ledamoten av Sovjetunionens medicinska akademi, chefen för Terapi-institutet, Alexandr Leonidovitj Mjasnikov.

Den förste sovjetiske mottagaren av "Guldstetoskopet" är författare till 120 vetenskapliga arbeten, åtta monografier och handböcker. Hans stora arbete om en av de allra farligaste sjukdomarna - ateroskleros - har icke sin like i den medicinska världslitteraturen. Alexandr Leonidovitj har skapat en ny lära om leverns sjukdomar och framlagt en intressant teori om hypertoniens natur".

Jag förmodar att Du - lika lite som jag - skådat Mjasnikovs anletsdrag. Det insändes som ett bidrag till vår Wallenbergs-dossier.

Dei Teigeane

Gunnar Jarring

Kabinettssekreteraren B e l f r a g e,
Utrikesdepartementet.

Bil.t.förtr.hbr Jarring-Belfrage
av den 30.11.64

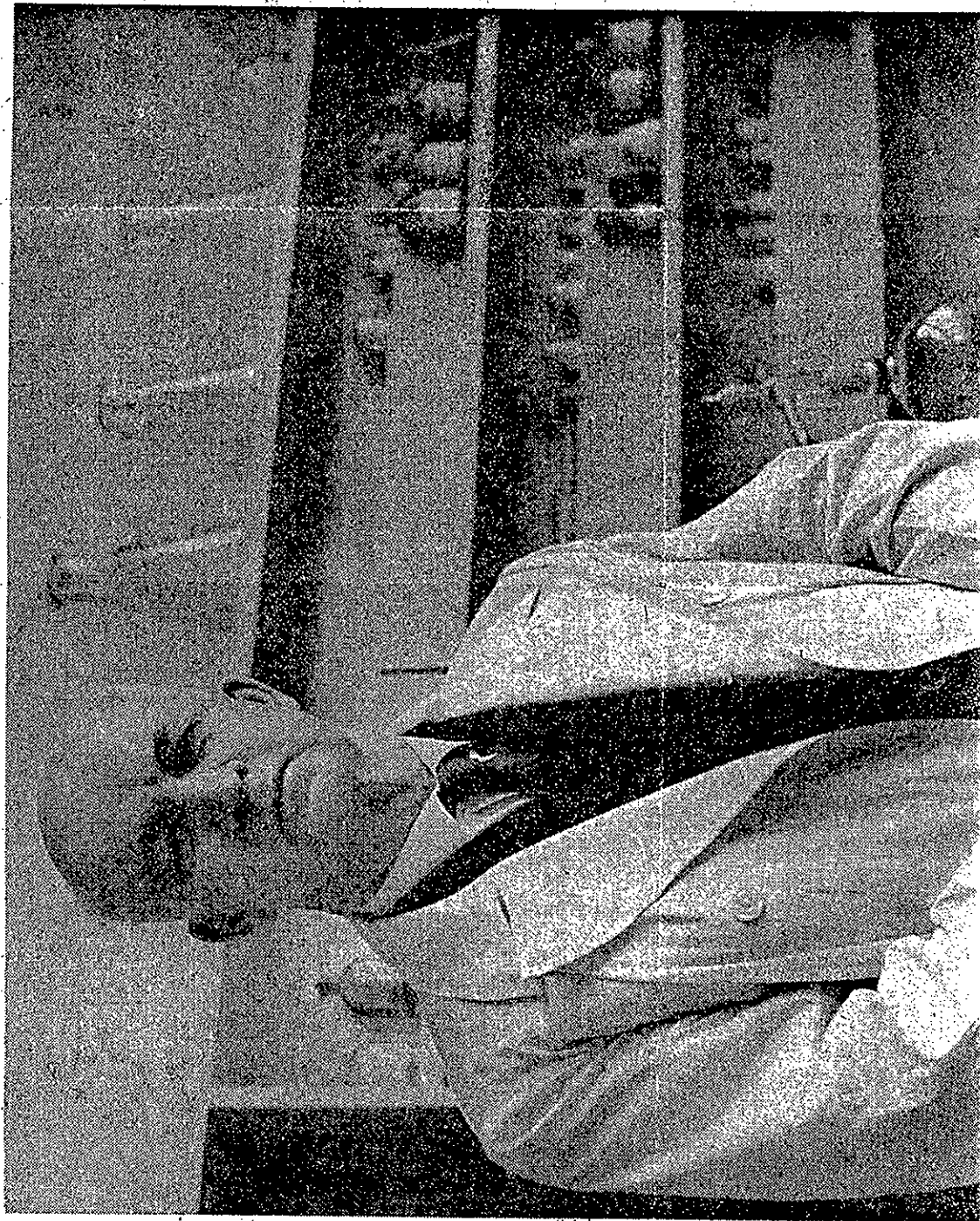
Неделя

48

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЮЗНЯЙТЕСЬ!

ИЛЛЮСТРИРОВАННОЕ ОБОЗРЕНИЕ

22-28 НОЯБРЯ 1964

НАШ СОВРЕМЕННОК

П ОЧТИ полтора века служит медикам несложный прибор для всасывания токов сердца — стетоскоп. Изготавливается он чаще всего из дерева, реже из кости или эбонита. А вот в апреле будущего года трех выдающихся медиков мира торжественно вручат стетоскопы, сделанные из золота. Вручит их Международный кардиологический союз. Вручение состоится на этой неделе в действующем члене Академии медицинских наук СССР, докторе медицинских наук, профессоре Александре Леонидовиче Мясни-

Первый советский лауреат «Золотого стетоскопа» — автор 120 научных работ, восьми монографий и учебников. Его капитальный труд об одном из самых опасных заболеваний — гипертонической болезни не имеет себе равных в мировой литературе. Александр Леонидович создал новое учение о болезнях печени, выдвинул интересную концепцию о природе гипертонической болезни.

Фото В. Ахлюмова

РЭУ I / апрел.

ХОРОШИЕ НОВОСТИ

СООБЩАЮТ «НЕДЕЛЕ»,
ТЕЛЕГРАФИЧНЫЕ АГЕНТСТВА
ТУРКМЕНИИ И ТАДЖИКИСТАНА

СТАЛЬНАЯ НИТЬ НАЧИНАЕТСЯ В ПУСТЫНЕ

ГАЗОПРОВОД Средняя Азия — Центр, подготовка к строительству которого ведется сейчас в Туркменинии, будет величинами в мире: на 2.400 километров протянется его трасса. Из сердца Каракумской пустыни стальная нить газопровода подойдет к узбекскому городу Кунграду, пересечет плато Мангышлак, север Прикаспийской низменности и далее пойдет вдоль Волги в Москву. А затем очередь придет газопровод до балтийских берегов.

Сейчас на первом и самом трудодоступном участке трассы к северу от Дераззы вошли несколько сейсморазведочных и буровых отрядов. Оснащенные переклассной аппаратурой, разведчики в предельно короткий срок нашли и подготовили первые ловушки для скопления газа.

Чтобы получить дополнительные данные об огромной перспективности газоносного района центральных Каракумов, здесь работают две самые крупные в Туркменинии экспедиции — геофизическая и геологическая.

ЭТОТ ЧЕЛОВЕК имеет замечательно сорта толководнического хлопка, выращенного в муграбских оазисах Туркменинии. Четверть века работает он в республике, награжден за развитие хлопководства тремя орденами Трудового

С ДНЕМ РОЖДЕНИЯ,

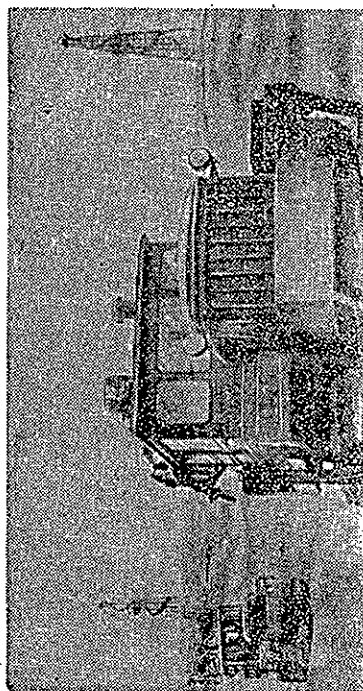

СОТНИ первоклассных каракумских штурмов стал государству один из лучших шабатов Туркменинии Махтумула Эгембердиев. Орденом подарок славы он и юбилею!

Фото В. Зункина.

ВОСЕМЬЮ миллионами тонн добытого в этом году черного золота извлекают туркменские нефтяники добычу рождения своей республики. Но женщина техника поможет им в поисках нефтяных жемчужин пустыни.

Фото А. Степанова.

предельно короткий срок нашли и подготовили перья лоскушки для скопления газа.

Чтобы получить дополнительные данные об огромной перспективе газоносного района центральных Керкумов, здесь работают две самые крупные в Туркмении экспедиции — геофизическая и геологическая.

ЭТОТ ЧЕЛОВЕК вывел замечательные сорта тольковонистого хлопца, азиатского в мурбасных оазисах Туркмении. Четверть века работает он в Красном Знамени и другом ордена «Знак Почета». Известный селекционер и талантливый педагог, доктор биологических наук Иван Карллович Максименко сейчас готовит к защите диссертацию одну из своих многолетних работ и учеников — молодого агронома Светлану Низову.

Фото З. Каримова, ГЛАС

РЫБЫ - ПУТЕШЕСТВЕННИЦЫ

Вперед в мировой приток

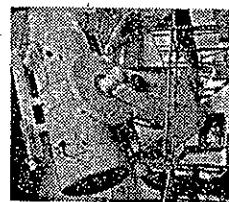
Пруды Карамет-Низа — рыбная лаборатория республики. В них туркменские ученые разводят ценнейшие породы белого амура и толстолобика. Эти рыбы не только очищают каналы и водоемы от ирригаторов, но и вкусны, питательны.

Недавно туркменские ихиологи получили заказ с Украины почти на тысячу белых амуров и толстолобиков. Как перевести их на столь дальнее расстояние? В специальных вагонах? Но тогда не будет полной гарантии, что все поголовье достигнет в соотечественники.

Было решено поместить отелюко каждую рыбку (а она весит от 10 до 15 килограммов) в зарыженный кислородом полиэтиленовый пакет с водой. Это достаточно на 1,5-2 суток.

Самолет с небитыми «спасжирками» на борту взял курс на запад. Рыбы, прибывшие в Туркмению, поселены в Карамет-Низе. Таких рейсов в ноябре было сделано несколько.

Опыт массовой переброски рыб по воздушным трассам на дальние расстояния. Удался. Он осуществлен впервые в мировой истории.

НАУКА И ТЕХНИКА

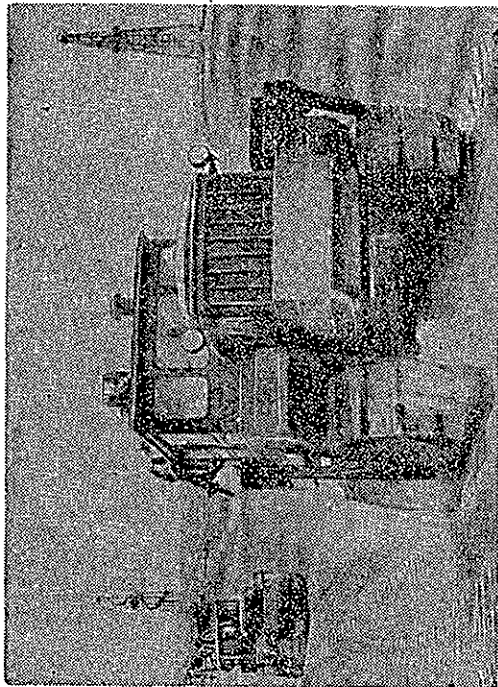
Со скоростью курьерского поезда идут одна за другой готовые трубы с нового стана «102» водопроводного завода в Перевуральске.

Ленинградские оптики подготовили к отправке за океан зеркала телескопа, предназначенный для чилийской обсерватории, где работают пулковские астрономы.

Цех, которым по заданной программе управляют автоматы, появился на химическом заводе в Константиновке.

Первую партию 40-метровых стальных опор для строящейся линии высоковольтных передач Хабаровск — Белогорск выпустил Хабаровский завод котельно-аспирационного оборудования.

Атлант — каменный стабилизатор копия американских индейцев майя найдена под Бухарой узбекским ученым У. Исламовым. Эта деталь оружия индейцев XVIII века была известна древним обитателям Бухары четыре тысячелетия назад.

СЮТНИ первоклассных каракулевых шкур сказ государству один из лучших чабанов Туркмении Махтумжолу Эгембердиев. Отличный подарок сделал он и мобиле!

Фото В. Зунгина.

ВОСЕМЬЮ миллионами тонн добываемого в этом году черного золота встречают туркменские нефтяники лишь рожденья своей республики. Но нефтяники помогают им в поисках богатых месторождений нефти.

Фото А. Степанова.

Tillgiven

Professor Nanna Svartz

Tackar hjärtligt för
lånet av den vittnarskita
bilden. Samtidigt ^{här} Stockholm

jag att få önska en god
fört och ett lyckosamt
nytt år.

7/267

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Makinen.

Washington den 1 december 1964.

P 2

1 bil.

Strängt förtroligt.

Broder,

He
Ambassaden har nu haft tillfälle att än en gång intervjua Marvin William Makinen rörande dennes vistelse i Wladimir-fängelset. Anledningen till dröjsmålet har varit att vi liksom förra gången anmälde vårt önskemål till State Department. De amerikanska myndigheterna tog god tid på sig, men när svaret kom innebar det att vi hädanefter kunde få sammanträffa med och utfråga Makinen utan inblandning från officiellt amerikanskt håll.

Makinen studerar f.n. medicin vid Pennsylvania-universitetet i Philadelphia och vi tog kontakt med honom där. Han förklarade sig villig att besöka ambassaden för ett nytt samtal, och den 25 november sammanträffade han här med von Dardel och Eckerberg.

./.
En promemoria över samtalet, varom tidigare inrapporterats i särskild ordning, närslutes.

Ambassaden har ersatt Makinen för hans utlägg för tåg- och taxiresor med 15 dollar. Beloppet kommer att redovisas genom generalkonsulatet i New York under åberopande av detta handbrev. Om en av ambassadens tjänstemän istället rest till Philadelphia för att där tala med Makinen torde kostnaderna blivit större.

*Många hälsningar.
Om tillgäme
Hubert de Besche*
Hubert de Besche

Kabinettssekreteraren Belfrage,

S t o c k h o l m.

Wash. 1.12.64 HdB/LB

Strängt förtrolig.

P.M.

ang. samtal med Marvin William Makinen
den 25 november 1964.

Mr. Marvin W. Makinen besökte i dag ambassaden och lämnade under ett flera timmars samtal kompletterande upplysningar rörande sin vistelse i Wladimir-fängelset nära Moskva. Från ambassadens sida deltog ambassadrådet von Dardel och förste ambassadsekreterare Eckerberg. Utöver vad som tidigare framkommit vid ett liknande samtal den 20 december 1963, varom inrapporterats i hbr Jarring-Åström samma dag, meddelade Makinen följande.

Under sin tid i fängelset hade Makinen delat cell med tre olika personer. Den förste hade varit en fånge från Ukraina, under tiden 15 januari - 27 mars 1962. Denne hade varit drygt trettio år gammal och suttit i fängelse sedan år 1948, som politisk fånge. Ukrainaren hade enligt egen uppgift aldrig tidigare delat cell med en utlänning och han hade talat mycket dålig engelska. Makinen hade aldrig haft någon närmare kontakt med denne fånge; hans inställning hade nämligen varit att man måste vara försiktig med medfångar som var sovjetmedborgare. Anledningen till att ukrainaren lämnat cellen hade varit att han förts till arbetsläger.

Näste medfånge hade varit Krumich, om vilken Makinen utförligt berättat i det tidigare samtalet. Krumich hade flyttat in i cellen den 28 mars 1962 och lämnat den den 29 januari 1963, då han beviljats nåd. Han hade uppgivit för Makinen att hans avsikt var att återvända till hemorten, en liten by 12 - 15 svenska mil från Riga.

Såsom tidigare framkommit hade Krumich nämnt för Makinen att en svensk suttit i Wladimir-fängelset. Enligt vad Krumich berättat hade han kommit i kontakt med denne svensk när han en gång i tiden haft vissa renhållningsarbeten att utföra i fängel-

set. Krumich hade aldrig sagt när sammanträffandet med svensken ägt rum, men det var Makinens uppfattning att det varit flera år tidigare och att svensken ej längre fanns kvar i fängelset. Makinen hade även frågat Krumich om han delat cell med svensken, vilket denne dock förnekade.

Utöver detta, vilket Makinen redan tidigare omtalat för ambassaden, kunde han emellertid nu tillägga att han i arbetslägret, dit han förts efter tiden i Wladimir-fängelset, hade sammanträffat med en fånge; som när han hört Krumichs namn nämnas hade sagt, att denne en gång delat cell med en svensk i block II i Wladimir. Den som givit denna upplysning hade varit en polack från Ukraina.

Det kan i detta sammanhang kanske vara av intresse att konstatera, att Krumich även delat cell med den amerikanske U2-piloten Powers, och att han i själva verket kommit direkt från Powers cell över till Makinens. Krumich hade aldrig dolt detta förhållande för Makinen, som ju som bekant hyst starka misstankar mot sin cellkamrat och aldrig ansett sig kunna lita på honom.

Sedan Krumich frigivits den 29 januari 1963 hade en representant för hemliga polisen frågat Makinen om han ville ha en ny cellkamrat. Han hade svarat att det var honom likgiltigt vilket man bestämde. Polis mannen hade sagt att man skulle försöka hitta någon lämplig person. Därefter hade tiden gått ända till slutet av maj utan att någon kom, och Makinens uppfattning hade varit att han ej skulle få någon ny kamrat. Hans förvåning hade därför varit stor när den 29 maj engelsmannen Wynne flyttat in i cellen. Makinen och Wynne, som var nyanländ till fängelset, hade blivit mycket goda vänner och höll fortfarande sedan båda frigivits viss kontakt per korrespondens. De hade även talats vid en gång i telefon när Wynne besökt Västindien men hade hittills ej haft tillfälle att träffas.

Wynne hade ej förstått ryska och såvitt Makinen visste kunde han ej haft kontakt med några andra personer under den tid de delat cell. De båda hade ofta diskuterat andra utländska med-

fångar, varav det just då fanns två tyskar och två holländare i fängelset. Tyskarna var två unga studenter från Heidelberg, Peter Sonntag och Naumann, och holländarna torde ha hetat Reydon och de Jaeger. Holländarna hade frigivits i slutet av år 1963, medan tyskarna troligen fortfarande var kvar i Sovjetunionen, på arbetsläger. Makinen hade inget bestämt minne härav, men han ville ej utesluta att han kunde ha berättat för Wynne om vad han hört från Krumich rörande den svenske fången. Det hade dock ej varit mycket; det enda Krumich sagt hade varit att svensken troligen straffats för spioneri, att han vid något tillfälle skulle uttryckt en förhoppning att han när han en gång kom tillbaka till Sverige skulle erhålla någon form av pekuniärt bidrag för sina tjänster samt att han vid något tillfälle delat cell med en fransman.

Den 9 augusti hade Makinen skiljts från Wynne, i och med att han sänts till arbetsläger. Några månader senare kom som bekant frigivelsen. Makinen hade läst Wynnes tidningsartiklar rörande fängelsetiden och hade lagt märke till att denne bl.a. där skrivit om en svensk fånge och att han tyckts känna till mer härom än vad han kunnat ha hört från Makinen. Makinen hade därför utgått från att Wynne fått dessa uppgifter av en senare cellkamrat. Någon person vid namn Charles kunde Makinen ej erinra sig.

Makinen omtalade vidare att frisörerna i fängelset ofta varit goda nyhetskällor. Krumich hade på sin tid haft utomordentligt goda förbindelser med dem och hade bl.a. odlat dessa genom att skänka frisörerna av sin tobaksranson. Sedan Krumich lämnat fängelset hade Makinen fortsatt härmed, för att söka upprätthålla någon kontakt med medmänniskor under den tid han var ensam i cellen. Frisörerna hade också då och då givit Makinen en smula skvaller rörande övriga fångar. Någon svensk hade de dock aldrig berättat om; de enda utlänningar som berörts hade varit tyskarna och holländarna.

Makinen erinrade sig dock en episod från en dag i maj 1962. När han kommit in till frisören för att klippa håret hade det suttit en person i hytten bredvid hans egen. Innan Makinen släppts in hade vakten gått in till denna person och sagt åt

honom att han ej fick yttra ett ord. Makinen hade fått en likadan order. Hans omedelbara tanke hade varit att den andre personen - som han aldrig såg - måste ha varit en för honom okänd utlänning, en person vars existens han ej borde känna till. Makinen tillade att hans eget ryska uttal skulle ha avslöjat honom som amerikan för varje någorlunda vaken iakttagare. Några motsvarande säkerhetsåtgärder hade aldrig företagits när Makinen varit i närheten av tyskarna eller holländarna, som han tvärtom ofta kunnat utbyta några ord med.

Vid slutet av samtalet förklarade sig Makinen beredd att om och när så skulle önskas även i framtiden stå till tjänst med alla de upplysningar han kunde lämna i denna fråga.

Washington den 25 november 1964.

Lennart Eckerberg

Moskva den 14 december 1964.

I 38

1 bil. ✓

Förtroligt

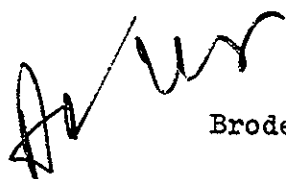
1
Mr. Birger -

Konstnär en hustru
Sandra till N.S.

347

18.12.64

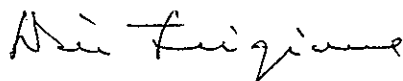
8 38 A
P 2 SUI 2

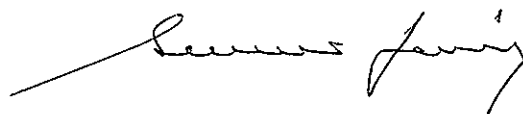

Broder,

./.

Jag översänder ytterligare ett meddelande från vår TASS' ticker-
service angående professor Mjasnikovs verksamhet.

Gunnar Jarring

Kabinettssekreteraren B e l f r a g e,
Utrikesdepartementet.

Moscow December 12 TASS New methods of treatment of heart diseases were discussed at a congress of therapeutists of the Russian federation which ended in Moscow today. Noted medical scientist Alexander Myasnikov, the chairman of the scientific society of therapeutists, in an interview with a Tass correspondent said that in his opinion of great practical interest are methods of treating grave forms of cardiac insufficiency by preparations inhibiting the activity of hormonal glands discussed at the congress. Professor Myasnikov and other Soviet specialists consider that good results may be achieved by influencing metabolism. For instance by inhibiting the function of the thyroid gland it is possible to reduce the load on the heart which is very important in cases of cardiac insufficiency.

The congress also discussed professor Myasnikov's classification of different types of heart insufficiency. In the scientist's opinion the new classification will help doctors in early diagnosing the disease and finding an effective treatment.

The congress was attended not only by scientists working at research institutions but also practitioners. In all, 45,000 therapeutists are employed in the Russian federation. The congress papers will help them considerably improve treatment of heart and vascular diseases.

- - -

Virgin/IH

ang.

STOCKHOLM 16 december 1964.		
1 bil.		
Personligt.		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Enligt överenskommelse sänder jag Dig närslutet en -
./.
icke detaljgranskad - nyutskrift av det skisserade skrivelseutkastet.

Leif Belfrage

Ambassadören J a r r i n g,
M o s k v a.

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	/ 19.....
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

Stockholm den 28 maj 1964.

Professor Dr. A.L. Myasnikov
Institute of Therapy
Academy of Medicine SSSR
Petroverigskij per. 10
M o s k v a

Högt värderade Kollega,

Jag ber Er först mottaga mitt hjärtliga tack för Edra vänliga önsknings om framgång i min fortsatta verksamhet.

Beträffande vårt samtal år 1961 om den svenske diplomaten Raoul Wallenberg förhöll det sig, som Ni säkert erinrar Er, så, att jag berättade för Er dels vad jag läst i den bok, som utgivits av vårt Utrikesdepartement år 1957, dels vad jag hört berättas av Wallenbergs mor och styvfar, som äro mina nära vänner. - Jag meddelade Er, att de som äro insatta i frågan, först och främst äro ense om att Wallenberg måste ha varit i livet i början av 50-talet enligt vittnesbörd av f.d. fångar, som återkommit till Tyskland och andra länder.

Den dödsattest, som utfärdats över Wallenberg år 1947, har således tillkommit genom personförväxling, vilket man ju väl kan förstå skulle kunna inträffa med hänsyn till det utomordentligt stora antal utländska medborgare, som vid denna tid vistades i Edert land.

För att återgå till 1950-talet nämnde jag för Eder, att uppgifter från personer, som erhållit tillåtelse att återvända till sitt fosterland, givit starka stöd för att Wallenberg fanns i Vladimir-fängelset omkring år 1955.

Genom enorma ansträngningar har Wallenbergs mor, som sedan många år ägnat så gott som alla sina krafter åt sökandet efter sin son Raoul, fått ytterligare uppgifter tydande på att han även långt senare var i livet, vilka uppgifter verkat synnerligen övertygande. - Som Ni vet, var det jag, som berättade detta för Er och icke Ni för mig. Jag sade Er också, att jag liksom många andra i vårt land på grund av de upplysningar, som erhållits,

voro förvissade om att Wallenberg funnits i Edert land under hela 1950-talet och även därefter. Något skäl att betvivla uppgifter härom från personer i olika länder förelågo icke. - Jag är medveten om att jag försatte Er i en utomordentligt obehaglig situation, då jag sade, att jag antog, att Ni kände till fallet Wallenberg och visste, att han alltjämt fanns i Edert land. Att Ni medgav, att så var fallet, berodde tvivelsutan på att Ni ansåg Er böra vara uppriktig gentemot en kollega. Det förtroende, Ni härvid visade mig, är en av de händelser, som gjort det djupaste intrycket på mig under min verksamhet.

Då Ni i Edert brev av den 29 april 1964 gör gällande, att något missförstånd skulle ha uppkommit beträffande vårt samtal på tyska språket, måste jag påminna om att vi vid det flertal samtal vi haft sedan 1954, då vi första gången råkades, alltid förstått både frågor och svar synnerligen väl. Så också 1961. Jag anser mig vid detta tillfälle icke böra ingå på ytterligare detaljer.

Det har sagts, att samtliga uppgifter om att Wallenberg funnits i livet efter 1947 skulle bero på misstag. Ingen som är insatt i saken, kommer någonsin att tro detta. Däremot förstå vi, att myndigheterna ej kunnat kontrollera vistelseorten för alla utlänningar i landet och likaså att identitetshandlingar kan ha förväxlats och försvunnit. Vi inse, att man i den centrala ledningen icke haft möjlighet att i detalj överblicka, huruvida en utlänning förflyttats till olika platser i Edert land. - Beträffande Wallenberg har hans namn, som vi tror, avförts från det centrala registret efter uppgiften om hans död. - Då nu samstämmiga uppgifter ge vid handen, att han funnits i livet såväl under 1950- som 1960-talen, hyser såväl den svenska regeringen som Wallenbergs mor och övriga svenskar den enträgna och varma förhoppningen, att Sovjetunionens ledning så snart sig göra låter, skall vidtaga åtgärder för att lämna oss full klarhet om Wallenbergs nuvarande status. Givetvis vill vi svenskar lämna allt det bistånd, som kan anses önskvärt.

Vid vårt samtal nämnde Ni att Wallenberg är i mycket dåligt tillstånd. Vi finner det vara en angelägenhet av djupaste mänskliga innebörd, att han i så fall får vårdas i hemlandet och att hans mor får visshet i den gnagande ångest, som tär på henne både till kropp och själ.

Om Wallenberg tillåtes återvända hem, kommer det misstro-

ende, som för närvarande otvivelaktigt förefinnes, att förbytas i djup tacksamhet. Jag vet, att den svenska regeringen är beredd att vidtaga alla nödiga åtgärder för att undvika sensationsartiklar i pressen etc. Som en sjuk man måste Wallenberg givetvis transporteras direkt till isoleringsrum för fortsatt vård. Den svenska regeringen är, efter vad jag vet, beredd till varje ansträngning i detta sammanhang. Vi svenskar våga hoppas, att Eder store ledare Chrustjov skall låta oss få tilltro till den Sovjetiska Statens rättträdighet.

Låt mig tillägga, att jag är djupt bedrövad över att ha vållat Eder, högt skattade Kollega, oro och störningar i Eder viktiga uppgift som världens sannolikt främste forskare på arteriosclerosområdet. - Utom som vetenskapsman har Ni, Herr Kollega, varhelst Ni uppträtt, vunnit beundran och uppskattning för Er helgjutna personlighet, som värdigt uppehåller traditionen från Pavlov och andra Edra framstående landsmän.

Jag ber Er vara förvissad om att mina goda önskningar om fortsatt framgång i Eder betydelsefulla verksamhet städse följer Eder, och min förhoppning är, att vi, svenska läkare, ska få ta emot Er som föredragshållare vid för Er lämplig tidpunkt och få tillfälle diskutera viktiga medicinska frågor med Er.

Med hjärtlig kollegial hälsning

Eder tillgivna

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

Stockholm 60

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM

PROFESSOR NANNA SVARTZ
STOCKHOLM